

REPUBLIKA SLOVENIJA
OKROŽNO SODIŠČE V LJUBLJANI

PREISKOVALNI ODDELEK

III Kpd 29285/2016

ODREDBA

Okrožno sodišče v Ljubljani, preiskovalna sodnica Sabina Višnjevec, kot nujno preiskovalno dejanje v predkazenskem postopku zoper osumljene: Boštjan Jazbec, Stanislava Zadavec Capriolo, Janez Fabijan in Tomaž Čemažar, zaradi kaznivega dejanja zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic po tretjem v zvezi s petim odstavkom 257. člena Kazenskega zakonika (KZ-1) v zvezi z 20. členom KZ-1, na predlog Specializiranega državnega tožilstva RS, opr. št. SDT - KT/5417/2015 z dne 18.7.2016, prejetega dne 19.7.2016, na podlagi določb 219.a člena Zakona o kazenskem postopku (ZKP) in 223.a člena ZKP, dne 22.7.2016

ODREJA

I/

da strokovno usposobljena oseba GPU, UKP, Nacionalnega preiskovalnega urada opravi preiskavo pri/na/v/za računalniških in računalniški opremi ter elektronskih in z njimi povezanih napravah, komunikacijskimi sredstvi ter nosilci elektronskih podatkov, ki so bili na podlagi odredb tukajšnjega sodišča št. IV Kpd 25686/2016 z dne 30.6.2016 in 6.7.2016 zaseženi v okviru izvedenih hišnih preiskav ter so konkretizirani v nadaljevanju in sicer;

II/

Izvršitev odredbe preiskovalna sodnica prepušča delavcem policije – kriminalistom Nacionalnega preiskovalnega urada, ki naj o rezultatih preiskave elektronskih naprav obvestijo preiskovalnega sodnika s posebnim poročilom.

Zavarovanje in preiskavo v roku 6 mesecev opravi strokovno usposobljena oseba NPU, skladno z določbami 219.a in 223.a člena ZKP.

Imetnik oziroma uporabnik elektronske naprave mora omogočiti dostop do naprave, predložiti šifrirne ključne oziroma šifrirna gesla in pojasniti o uporabi naprave, ki so potrebna, da se doseže namen preiskave. Če neče teko ravnati, se sme kaznovati oziroma zapreti po določbi drugega odstavka 220.čl. ZKP, razen, če gre za osumljenca ali osebo, ki ne sme biti zaslišana kot priča (235. člen ZKP) ali se je v skladu z ZKP odrekla pričevanju.

OBRAZLOŽITEV:

1. Uvodoma je ugotoviti, da je SDT pod opr. št. SDT – KT/5417/2015 dne 24.6.2016 podal predlog preiskovalnemu sodniku Okrožnega sodišča v Ljubljani za izdaje pisnih odredb za preiskavo poslovnih in drugih prostorov ter zaseg elektronskih podatkov, med drugim tudi pri subjektih na Banki Slovenije, NLB d.d., Ernest&Young in Deloitte in sicer zaradi utemeljenih razlogov za sum, da so: Boštjan Jazbec, Stanislava Zadravec Capriolo, Janez Fabijan in Tomaž Čemažar storili kaznivo dejanje zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic po tretjem v zvezi s petim odstavkom 257. člena Kazenskega zakonika-1 in v zvezi z 20. členom Kazenskega zakonika (KZ-1), s tem da so 18.12.2013 v Ljubljani Boštjan Jazbec, Stanislava Zadravec Capriolo in Janez Fabijan kot člani Sveta Banke Slovenije, Tomaž Čemažar pa kot vodja projekta AQR v Banki Slovenije, sodelovali pri pripravi ter soglašali z odločbo št. 24.20.021/13-010 z dne 17.12.2013 o izrednih ukrepih v banki NLB d.d., ki sta jo podpisala Boštjan Jazbec kot guverner BS in Tomaž Čemažar kot njen pripravljalec, v kateri so kot temeljno okoliščino navedli, da so za banko NLB d.d. podani pogoji iz prvega odstavka 253a. člena ZBan-1, saj na podlagi ocene izkaza finančnega položaja banke na dan 30.9.2013, pripravljene ob

predpostavki delujočega podjetja, ki vključuje dodatno potrebne oslabitve, ugotovljene v neodvisnem pregledu kvalitete kreditnega portfelja, banka ne zagotavlja minimalnega kapitala v skladu s 136. členom ZBan-1, glede na tveganja, ki jim je izpostavljena Skupina NLB, ter posledično Skupina NLB ne razpolaga z zahtevanim minimalnim kapitalom glede na obseg in vrste storitev, ki jih opravlja, ter tveganja, ki jim je izpostavljena pri opravljanju teh storitev, s čimer je v banki podano povečano tveganje,

s čimer pa so ravnali v nasprotju s 1. točko prvega odstavka 253.a člena Zakona o bančništvu, saj so vedeli ter se zavedali, da vrednotenje premoženja banke NLB d.d. z metodologijo AQR, katerega rezultate so v zgoraj navedeni odločbi vzeli kot podlago za »oceno izkaza finančnega položaja banke«, ni bilo izvedeno za namene računovodskega poročanja in da AQR vrednotenje ni bilo izdelano v skladu s pravili Mednarodnih računovodskih standardov oz. Mednarodnih standardov računovodskega poročanja ter da niti »Poročilo AQR« niti »Poročilo o hipotetični likvidacijski vrednosti NLB d.d.« nista predstavljala pravno sprejemljive računovodske podlage za presojo finančnega položaja banke in s tem za ugotavljanje nastopa stečajnega razloga zanjo, niti za ugotavljanje njene likvidacijske vrednosti na podlagi določb ZBan-1, zaradi česar sploh ni bilo pravne podlage za navedbo Banke Slovenije v odločbi o izrednih ukrepih, da banka NLB ne zagotavlja minimalnega kapitala, kar izhaja tudi iz vsebine obeh pogodbah, ki sta ju Boštjan Jazbec v imenu Banke Slovenije (za izračun hipotetične likvidacijske vrednosti NLB d.d.) in Janko Medja v imenu NLB d.d. (za izvedbo storitev AQR v NLB d.d.) sklenila z finančnim svetovalcem in cenilcem družbo Deloitte Svetovanje d.o.o., v katerih je bilo izrecno dogovorjeno, da družba Deloitte Svetovanje d.o.o. ne bo izvajala revizije ali drugih poslov dajanja zagotovil in da ne bo izrazila nobenega mnenja ali dala zagotovila glede finančnega stanja ali katere druge finančne informacije, tudi glede bodočega finančnega stanja, pri čemer je bilo v obeh pogodbah tudi dogovorjeno, da pogodbeni obseg del ne bo temeljil na mednarodnih standardih revidiranja,

o čemer so bili pred izdajo odločbe seznanjeni in pri tem tudi aktivno sodelovali zgoraj navedeni osumljeni, saj je Boštjan Jazbec poleg zgoraj navedenega podpisal tudi pogodbo za izvedbo hipotetične likvidacijske vrednosti NLB ter je kot guverner BS vodil, usmerjal in nadzoroval izvedbo ocene vrednosti premoženja NLB (AQR za NLB); Stanislava Zadravec Capriolo poleg zgoraj navedenega kot članica Sveta BS bila imenovana kot vodja projekta AQR s strani Banke Slovenije ter vodila, usmerjala in nadzorovala izvedbo ocene vrednosti premoženja NLB (AQR za NLB), s tem pa bila imenovana kot ključna kontaktna oseba pri izvedbi AQR v razmerju do družbe Oliver Wyman; Janez Fabijan poleg zgoraj navedenega kot član Sveta BS vodil, usmerjal in nadzoroval izvedbo ocene vrednosti premoženja NLB (AQR za NLB) ter sodeloval pri preknjižbah in vključbah ter izbrisih imetnikov vrednostnih papirjev NLB d.d., Tomaž Čemažar pa je poleg zgoraj navedenega opravljal tudi delo vodje AQR pri izvedbi stresnih testov ter sodeloval pri določanju metodologije in pri usklajevanju ToR (pogodbeni pogoji za izvedbo),

zaradi česar so se Boštjan Jazbec, Stanislava Zadravec Capriolo, Janez Fabijan kot člani sveta BS in Tomaž Čemažar kot vodja projekta AQR v Banki Slovenije pri sodelovanju, pripravi, soglasju in izdaji zgoraj navedene odločbe z dne 17.12.2016 zavedali, da je bil znesek negativnega kapitala NLB d.d. -317.975 tisoč evrov, ki ga je v Poročilu o hipotetični likvidacijski vrednosti NLB d.d. izračunala družba Deloitte, zgolj posledica simulacije spremembe metodologije vrednotenja zavarovanj, nikakor pa ni odražal prave in poštene finančne in računovodske slike premoženja in kapitala banke NLB d.d., s tem pa so vedoma neupravičeno prikazali negativen računovodski kapital v banki NLB d.d. ter na teh ugotovitvah utemeljevali domnevno povečano tveganje v NLB d.d., ki je bila podlaga za izdajo zgoraj navedene odločbe Banke Slovenije, s katero so člani sveta BS nezakonito odredili prenehanje vseh kvalificiranih obveznosti te banke, kar je obsegalo dotedanji osnovni kapital banke v vrednosti 184.079.267,12 € in veljavne obveznosti banke iz naslova finančnih instrumentov, ki jih je izdala banka in so predstavljale kvalificirane obveznosti tretjega reda, ki so znašale 257.378.585,57 EUR, na ta način pa banki NLB d.d. pridobili 257.378.585,57 EUR protipravne premoženjske koristi v obliki zmanjšanja podrejenega dolga, kar je bil vseskozi namen osumljenih, s tem pa so hkrati imetnikom hibridnih posojil povzročili 84,5 mio evrov škode, imetnikom hibridnih obveznic 29,1 mio evrov škode, imetnikom podrejenih obveznic 61,4 mio evrov škode, imetnikom

podrejenih posojil 75 mio evrov škode ter vsem imetnikom navadnih imenskih, prosto prenosljivih kosovnih delnic, razen imetniku R Sloveniji, škodo v znesku 57.885.302,60EUR.

V okviru predkazenskega postopka, je Okrožno sodišče v Ljubljani že izdalo več odredb, opr. št. IV Kpd 25686/2016, z dne 30.6.2016 in z dne 6.7.2016, ki so priloga pobude policije, na podlagi katerih je bilo pri različnih fizičnih in pravnih osebah opravljenih več preiskav poslovnih in drugih prostorov, in sicer so bile dne 6.7.2016 (z zaključkom naslednjega dne 07.07.2016) opravljene hišne preiskave na naslednjih lokacijah oziroma pri naslednjih subjektih:

- o prostori Banke Slovenije na naslovu Slovenska cesta 35 v Ljubljani (priloga 4 te pobude policije),
- o prostorov Banke Slovenije na naslovu Cankarjeva ulica 1 v Ljubljani (priloga 5 te pobude policije),
- o prostorov NLB d.d. Ljubljana, na naslovu Trg republike 2 v Ljubljani (priloga 6 te pobude policije),
- o prostorov NLB d.d. Ljubljana, na naslovu Čopova ulica 3 v Ljubljani (priloga 7 te pobude policije),
- o prostorov Deloitte Svetovanje d.o.o. Ljubljana, na naslovu Dunajska 165 v Ljubljani (priloga 8 te pobude policije),
- o prostorov Deloitte Revizija d.o.o. Ljubljana, na naslovu Dunajska 165 v Ljubljani (priloga 9 te pobude policije) in
- o prostorov »ERNST & YOUNG Svetovanje d.o.o.« in »ERNST & YOUNG Revizija, poslovno svetovanje d.o.o.«, ki skupaj, neločeno uporabljata iste prostore, na naslovu Dunajska cesta 111 v Ljubljani (priloga 10 te pobude policije).

Ker se navedeni predlog za izdajo odredbe smiselno navezuje na že izdane ter tudi izvršene odredbe o hišnih preiskavah in preiskavah elektronskih podatkov št. IV Kpd 25686/2016 z dne 30. 6. 2016 in 6.7.2016, ki so bile izdane na podlagi predloga tožilstva št. SDT – KT/5417/2015, je preiskovalna sodnica vpogledala v navedeni spis s prilogami, na katerega se državni tožilec v tem predlogu tudi sklicuje in ob tem pojasnjeje, da so v že izdanih odredbah v celoti povzeti in utemeljeni ter z dokazi

potrjeni vsi zgoraj navedeni očitki zoper navedene osumljene, kot tudi tretjih oseb, ki bi lahko posredovale pomembne podatke za kazenski postopek. Državni tožilec še dodaja, da se od izdaje omenjenih odredb do sedaj v ničemer bistvenem ni spremenilo prav ničesar glede očitkov iz takratnega predloga tožilstva, zaradi česar še vedno vztraja pri njem.

Preiskovalna sodnica po pregledu predloga SDT za izdajo predlagane odredbe z dne 18.7.2016, pobude GPU UKP NPU z dne 18.7.2016 in prilog, kot tudi z vpogledom v spis IV Kpd 25686/2016 s prilogami ugotavlja, da vse navedeno, še zlasti pa pobuda GPU, UKP, NPU št. 2311/957/2014/60 (227-71) D2810679/K1572685/7775804/2014 z dne 12.5.2016 ter priloge, namreč naznanilo suma kaznivega dejanja Vseslovenskega združenja malih delničarjev z dne 13.8.2014, dopis Uprave banke NLB d.d. z dne 27.8.2014, izpis e-poštnih sporočil z dne 4.9.2013 in 9.9.2013, zadeva: „NLB-enhanced burden sharing of sub debt instruments“, med Franckom Dupontom in Mitjem Mavkom, izpis e-poštnega sporočila z dne 16.9.2013, zadeva: „NLB - enhanced burden sharing of sub debt instruments“, od Francka Duponta za Mitjo Mavka, ftk. Medletnega poročila september 2013 NLB skupine, ftk. mnenja „Legal Opinion on the Constitutionality of Imposing Burden-Sharing Contributions on Subordinated Debt Holders“ Inštituta za primerjalno pravo z dne 24.9.2013, ftk. mnenja „Opinion on NLB Commitments-Requirement for Contributions from Holders of Subordinated Instruments“ pravne pisarne Clifford Chance Partnerschaftsgesellschaft, Frankfurt am Main, dokument z naslovom „Tokrat še močnejši NLB Super depoziti“, prijava suma storitve kazenskega dejanja družbe Mogvaj d.o.o. z dne 13.1.2015, ftk. odredbe o posebnih ukrepih nadzora Banke Slovenije z oznako PBH-24.20-024/13-021 z dne 19.11.2014, naznanitev kaznivega dejanja Društva malih delničarjev Slovenije z dne 9.2.2015, anonimna naznanitev suma storitve kaznivega dejanja z dne februar 2015, prejet dne 24.2.2015, dopis Okrožnega državnega tožilstva, Ljubljana št. Ktn/19437/2014/BE/UL z dne 20.2.2015, skupaj s prilogo „Naznanitev kaznivega dejanja zoper neznanega storilca“ Jožeta Sedonje z dne 20.10.2014, dopis Okrožnega državnega tožilstva, Ljubljana št. Ktn/19437/2014/BE/UL z dne 9.3.2015, skupaj s prilogo „Zaprosilo za posredovanje podatkov, dopis z dne 16.2.2015, št. LJ-Ktn/19437/2014/BE/UL“ Banke Slovenija z dne 5.3.2015, ftk. odločbe o izrednih ukrepih Banke Slovenije z oznako 24.20-021/13-010 z dne 17.12.2013, ftk. odločbe o potrditvi povečanja osnovnega kapitala banke z oznako 24.20-021/13-011 z dne 18.12.2013, izpis knjige imetnikov dolžniških VP za druge izdajatelje Republike Slovenije na dan 3.1.2015, izpis knjige imetnikov dolžniških VP za druge izdajatelje Republike Slovenije na dan 17.12.2013, izpis delniške knjige za druge izdajatelje NLB na dan 17.12.2013, izpis delniške knjige za druge izdajatelje NLB na dan 19.12.2013, ftk. kazenske ovadbe Vseslovenskega združenja malih delničarjev z dne 6.3.2015, ftk. odločbe o izrednih ukrepih Banke Slovenije št. 24.20-021/13-010 z dne 17.12.2013, izjava o vpisu in vplačilu novih delnic NLB d.d. z dne 18.12.2013, ftk. dokumenta „Project Elephant“ družbe Deloitte d.o.o. z dne 5.7.2013 - v prevodu, ftk. dokumenta „Asset Quality Review - Annex to our Contract dated 5 July 2013“ družbe Deloitte d.o.o. z dne 19.8.2013 - v prevodu, ftk. dokumenta „Hypothetical liquidation valuation of NLB d.d. as of 30 September, 2013“ družbe Deloitte z dne 10.12.2013 - v prevodu, dokument „Offer of the valuation of NLB d.d. as of September 2013“ družbe Deloitte d.o.o. z dne 29.10.2013 - v prevodu, dokument „Asset Quality Review Process Review Report NLB Group“ družbe Deloitte d.o.o. z dne 11.12.2013 - v prevodu, dokument „Asset Quality Review Report on Data Reconciliation, Data Completeness & Data Integrity Verification NLB Group“ družbe Deloitte d.o.o. z dne 11.12.2013 - v prevodu, izkaz poslovnega izida in izkaz vseobsegajočega donosa-banka NLB d.d., Ljubljana, datum izpisa 5.3.2015, izkaz Kapitala in kapitalske zahteve NLB, Ljubljana na dan 30.6.2013, izkaz Kapitala in kapitalske zahteve NLB, Ljubljana na dan 30.9.2013, izkaz Kapitala in kapitalske zahteve NLB, Ljubljana na dan 31.12.2013, letno poročilo 2013 NLB skupine, letno poročilo 2012 NLB skupine, izvedbena uredba Komisije EU 2015/227 z dne 9.1.2015, UL EU št. L48 z dne 20.2.2015, UZ o ugotovljenih dejstvih in okoliščinah številka D2810679/D1572685/7446984 z dne 25.2.2015, UZ o ugotovljenih dejstvih in okoliščinah številka D2810679/D1572685/7447008 z dne 27.3.2015, UZ o zbranih obvestilih od Jasne Iskra in Jurija Žitka z dne 12.2.2015, UZ o zbranih obvestilih od Jasne Iskra, Jurija Žitka in Damjane Iglič z dne 23.2.2015, UZ o zbranih obvestilih od Jasne Iskra, Jurija Žitka in Damjana Igliča z dne 2.3.2015, Asset Quality Review Report Quantitative Portfolio Analysis Results 11.9.20163 - Poročilo AQR - v prevodu, UZ o ugotovljenih dejstvih in okoliščinah številka D2810679/K1572685/7242506 z dne 5.3.2015, UZ o ugotovljenih dejstvih in

okoljih številka D2810679/K1572685/7245536 z dne 3.3.2015, UZ o zbranih obvestilih od Bojana Jeana številka D2810679/K1572685/7311981 z dne 6.5.2015, UZ o zbranih obvestilih od Marjana Odra, direktor STR, številka D2810679/K1572685/7311981 z dne 6.5.2015, UZ o zbranih obvestilih od Mojce Majič, direktor AJNR, številka D2810679/K1572685/7420701 z dne 20.8.2015, UZ o zbranih obvestilih od Mesarič, Cvelbar, Butala, MF, številka D2810679/K1572685/7355062 z dne 28.5.2015, UZ o zbranih obvestilih od Petra Kupljena, številka D2810679/K1572685/7420716 z dne 20.8.2015, UZ o zbranih obvestilih od Marjana Divjaka, številka D2810679/K1572685/7377879 z dne 30.6.2015, UZ o razgovoru z Nevenko Kržan številka D2810679/K1572685 z dne 9.9.2015, UZ o zbranih obvestilih od Jožeta Ruparčiča, številka D2810679/K1572685, UZ Alenka Žnidaršič Krajnc z dne 4.3.2015, številka D2810679/K1572685/7606787 z dne 4.3.2015, odločba o izrednih ukrepih številka 24.20-021/13-010 z dne 17.12.2013, UZ o zbranih obvestilih od Tomaž Vesel, številka D2810679/K1572685/7590039 z dne 11.11.2015, UZ o zbranih obvestilih od Jožeta Vidica, UZ o zbranih obvestilih od Andreje Zupan in drugih priloženih listin, potrjujejo utemeljene razloge za sum, da naj bi Boštjan Jazbec, Stanislava Zdravc Capriolo, Janez Fabijan in Tomaž Čemažar storili kaznivo dejanje zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic po tretjem v zvezi s petim odstavkom 257. člena Kazenskega zakonika-I in v zvezi z 20. členom Kazenskega zakonika-I, kot je opisano zgoraj.

1. Iz omenjene pobude in prilog policije izhaja sledeče:

Glavni očitke, da je bila Odločba o izrednih ukrepih, naloženih banki NLB (v nadaljevanju »odločba«), nezakonita, izhaja iz okoliščin, da vrednost premoženja banke, iz katerega je bila oblikovana »ocena izkaza finančnega položaja banke« (ali »bilanca stanja«), na dan 30.9.2013, ni bila ugotovljena z metodologijo vrednotenja, predpisano z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP), ki so edina veljavna pravna pravila za tovrstno vrednotenje, temveč z drugačno, prirejeno in sproti določano metodologijo, ki logično ni mogla privedi ocenjevalcev premoženja do poštenih vrednosti, na podlagi katerih bi lahko Banka Slovenije zakonito izrekla ukrepe z učinki v pravnem prometu in zlasti s tako hudiimi finančnimi posledicami, kot jih potem je v spornih odločbah, tako NLB banki, kot tudi Banki Celje. Namreč, v sporni odločbi so člani Sveta BS zaključili, da NLB banka na dan 30.9.2013 ni zagotavljala minimalnega kapitala v skladu s 136. členom Zban-1, kar naj bi izhajalo iz »ocene izkaza njenega finančnega položaja« (ali njene bilance stanja) na ta dan. Takšno »oceno izkaza finančnega položaja NLB banke«, naj bi na zahtevo Banke Slovenije pripravil domnevno neodvisni cenilec ob predpostavki delujočega podjetja, ta ocena pa naj bi vključevala tudi dodatne potrebne oslavitve, ugotovljene v neodvisnem pregledu kvalitete kreditnega portfelja ali t.i. AQR vrednotenju. Po teh vrednotenjih naj bi NLB banka na dan 30.9.2013 izkazovala negativen kapital: -317 mio EUR. Posledično je potem Banka Slovenije v odločbi ugotovila nastop stečajnega razloga za banko, odredila prenehanje njenih dotedanjih kvalificiranih obveznosti in določila obveznost dokapitalizacije v znesku 1,55 mrd EUR (ter vse ostalo, kar je razvidno iz odločbe). Eden izmed pomembnejših argumentov, ki dodatno izkazuje utemeljenost zaključka, da v sporni odločbi zatrjevani podatek o negativnem kapitalu NLB banke na dan 30.9.2013 v znesku -317 mio EUR, ni mogel biti pravilno in zakonito ugotovljen, za kar so vedeli tudi osumljeni, je dejstvo, da je NLB banka sama v svojem »Medletnem poročilu September 2013«, za svoj kapital na dan 30.9.2013 izračunala, da je pozitiven, in sicer v višini +835 mio EUR, pri čemer pa je tudi jasno navedla, da je vrednost kapitala ocenila v skladu z metodologijo MSRP – Mednarodnih standardov računovodskega poročanja. V kolikor pa so člani uprave NLB banke v svojem »Medletnem poročilu September 2013« zavajajoče vrednotili premoženje banke oziroma njen kapital na dan 30.9.2013, pa bi morala Banka Slovenije zaradi hudihi kršitev Zakona o bančništvu (glede upravljanja s tveganji itd.) zoper njih sprožiti ustrezne postopke po tem zakonu. Glede na to, da zoper člane uprave NLB banke Banka Slovenije ni sprožila nobenih postopkov, je utemeljeno zaključiti, da so bila vrednotenja premoženja banke, s katerim je ugotovila pozitiven kapital v višini +835 mio EUR, pravilna in zakonita. Tako je podana situacija, da so člani Sveta BS v sporni odločbi zatrjevali negativen kapital NLB banke na 30.9.2013, istočasno pa so člani uprave NLB banke v svojem medletnem poročilu za isti dan objavili podatke o pozitivnem kapitalu, pri čemer razlika znaša več kot 1,1 milijardo EUR.

V okviru presojanja očitka o nezakonnosti odločbe Banke Slovenije so predvsem pomembne spodaj navedene določbe Zakona o bančništvu (Zban-1), na katere se sporna odločba Banke Slovenije sklicuje, in sicer:

223. člen, ki določa, katere ukrepe nadzora lahko izreče Banka Slovenije,

253. člen, ki ureja izredne ukrepe, ki jih lahko izreče Banka Slovenije,

253.a člen, ki ureja razloge za izredne ukrepe, ki jih lahko izreče Banka Slovenije,

261.a člen, ki ureja ukrep prenehanja ali konverzije kvalificiranih obveznosti,

261.b člen, ki ureja ugotavljanje vrednosti sredstev pri prenehanju ali konverziji kvalificiranih obveznosti,

261.c-261.e člen, ki ureja druga pravila glede prenehanja ali konverzije kvalificiranih obveznosti, in

320. člen, ki določa stečajne razloge banke.

Iz citiranih zakonskih določb izhaja, da imajo člani Sveta BS v okviru svojih pristojnosti pravico in dolžnost izreka izredne ukrepe poslovnim bankam, če so za to dejansko izpolnjeni zakonski pogoji. Vendar citirane zakonske določbe ne dopuščajo sprejemanje ukrepov z realnimi učinki za pravni promet na podlagi »ocene izkaza finančnega položaja banke«, ugotovljenega mimo pravil MSRP, se pravi na podlagi simulacij vrednotenja po prirejenih metodologijah (to je po predpostavljenih scenarijih), za kar je šlo v teh primerih, glede na podatke iz naznanil sumov kaznivih dejanj in njihovih prilog.

Banka Slovenije v okviru svojih pristojnosti vsekakor lahko izvaja izračunavanje kapitala bank s simulacijami, se pravi s predpostavljenimi scenariji, da preverja stabilnost bančnega sistema, ne more in ne sme pa na podlagi takšnih »predvidenih« izgub odrediti ukrepov, ki so dopustni zgolj za »ugotovljene izgube«, se pravi dejansko obstoječe. Do dejansko ugotovljenih izgub (ali drugače povedano: do realnega stanja) pa lahko pride zgolj in samo z vrednotenjem premoženja banke (to je posameznih kreditnih in drugih poslov) izvedenim v skladu s pravili Mednarodnih standardov računovodskega poročanja (MSRP).

V prvem odstavku 253. člena Zakona o bančništvu je med vrstami izrednih ukrepov, ki jih lahko izreče Banka Slovenije poslovnim banki, pod točko 1.a naveden izredni ukrep »prenehanje ali konverzija kvalificiranih obveznosti banke«. Torej ukrep, ki ga je Banka Slovenije izrekla NLB banki. V 253.a členu Zakona o bančništvu so določeni »razlogi za izredne ukrepe«, zaradi katerih te ukrepe Banka Slovenije lahko izreče poslovnim bankam. Ob primerjavi 1. točke izreka sporne odločbe o izrednih ukrepih, naloženih NLB banki, je razvidno, da so člani Sveta BS uporabili interpretacijo, po kateri naj bi bili izpolnjeni razlogi iz vseh štirih točk prvega odstavka 253.a člena (to je sicer samoumevno, saj zakon določa obvezno kumulativno izpolnjenost vseh štirih pogojev). Jedro problema predmetne zadeve pa je, očitno namerna, nepojasnjena (ali nerazložljiva) zaključka v 2. točki izreka sporne odločbe, kjer so člani Sveta BS navedli, da je »oceno izkaza finančnega položaja NLB banke« na dan 30.9.2013 (se pravi njeno bilanco stanja) na zahtevo Banke Slovenije pripravil

- »neodvisni cenilec«,

- »ob predpostavki delujočega podjetja« in ki

- »vključujejo dodatno potrebne oslavitve, ugotovljene v neodvisnem pregledu kvalitete kreditnega portfelja«.

V povezavi z že izpostavljenim glavnim argumentom, da je NLB banka sama na dan 30.9.2013 izračunala pozitiven kapital v višini +835 mio EUR, ni razvidno, kateri neodvisni cenilec je ob predpostavki delujočega podjetja lahko izračunal nižjo vrednost premoženja (kapitala) NLB banke in po kakšni metodologiji je ugotovil dodatne potrebne slabitve, ki naj bi izhajale iz pregleda kvalitete kreditnega portfelja (t.i. AQR vrednotenja), da so dopuščale tako drastične slabitve vrednosti kreditnega portfelja, ki so privedle do cca. 1,1 mlrd razlike v oceni vrednosti kapitala NLB banke.

Nadalje je iz druge točke izreka sporne odločbe razvidno, da so člani Sveta BS ugotovili, da so izpolnjeni pogoji iz 1. točke prvega odstavka 320. člena ZBan-1 za začetek stečajnega postopka nad NLB banko (ker naj njeno premoženje ne bi zadoščalo za poplačilo vseh terjatev upnikov). Tudi pravilnost tega zaključka je za sedaj najmanj močno dvomljiva ob upoštevanju že omenjenega dejstva, da so člani uprave NLB banke v svojem Medletnem poročilu September 2013 objavili pozitiven kapital + 835 mio EUR, le tega pa jim nihče iz Banke Slovenije ni problematiziral, spodbijal, jim karkoli očitil.

Z namenom, da bi se ugotovilo, kdo je bil dejansko neodvisni cenilec, ki je na zahtevo Banke Slovenije izdelal oceno izkaza finančnega položaja NLB banke na dan 30.9.2013 (po veljavnih slovenskih predpisih so cenilci lahko zgolj fizične osebe), po kakšni metodologiji je izdelal oceno izkaza finančnega položaja banke NLB na dan 30.9.2013, po kakšni metodologiji je bil izveden Pregled kvalitete kreditnega portfelja NLB banke ali t.i. AQR pregled in ostale okoliščine poteka AQR pregleda premoženja NLB banke in poteka dodatnih slabitev, ki so pripeljale člane Sveta Banke Slovenije do zaključkov o negativnem kapitalu te banke, je bil na začetku predkazenskega postopka s strani policije opravljen pregled javno objavljenih podatkov, zlasti na spletnih straneh Banke Slovenije in NLB banke, vendar podatkov ni bilo moč najti. Na podlagi različnih objav je bilo ugotovljeno, da tudi različni predstavniki zainteresirane javnosti, med temi zlasti predstavniki obeh združenj malih delničarjev VZMD (Vseslovensko združenje malih delničarjev) in MDS (Društvo malih delničarjev Slovenije), kljub močnemu prizadevanju, od Banke Slovenije niso dobili pojasnil o metodologiji, po kateri so člani Sveta BS ugotovili že omenjene negativne vrednosti kapitala NLB banke (ob predpostavki delujočega in nedelujočega podjetja), na podlagi katerih so potem utemeljili obstoj razlogov za izrek izrednih ukrepov, ki so jih izrekli s problematizirano odločbo.

2. Na Nacionalnem preiskovalnem uradu UKP GPU so v obdobju od 11.9.2014 do 7.4.2015 prejeli šest naznanil sumov kaznivih dejanj (pet od znanih prijaviteljev in eno anonimno), katerih očitki o storitvi kaznivih dejanj se nanašajo na ravnanja pri sprejemu izrednih ukrepov Banke Slovenije v postopkih zagotavljanja krepitve stabilnosti slovenskih bank, pri katerih naj bi člani Sveta Banke Slovenije in člani uprav poslovnih bank zlorabili svoje položaje. Iz naznanila Vseslovenskega združenja malih delničarjev (VZMD) z dne 13.8.2014 zoper člane Uprave NLB banke (priloga 1 in 2) izhaja očitek nezakonitega ravnanja članov uprave banke NLB d.d., s tem, ko v času od 18.12.2013 do 3.1.2014 niso v imenu in za račun NLB d.d. zoper odločbo Banke Slovenije številka 24.20-021/13-010 z dne 17.12.2013 vložili upravnega spora. Po zatrjevanju naznaniteljev je navedena odločba Banke Slovenije nezakonita in nepravilna, ker naj ne bi temeljila na ustreznih zakonskih podlagah in z računovodskimi standardi predpisanem načinu ocene vrednosti kapitala NLB banke, obenem pa je njena vsebina povsem drugačna od vseh dotodanjih medletnih in letnih poročil NLB (priloge 1, 5 in 8). Iz naznanila Danila Peteha, direktorja družbe Mogvaj d.o.o. Ljubljana z dne 13.1.2015 zoper člane Sveta Banke Slovenije izhaja, da naj bi Banka Slovenije v nasprotju z zakonitimi predpisi izdala odredbo o posebnih ukrepih nadzora z oznako PBH-24.20-024/13-021 z dne 19.11.2014, s katero so upravi Banke Celje naložili, da do odločitve Evropske komisije o dopustni državni pomoči banki, zadrži izplačilo glavnice in obresti iz naslova podrejenih obveznosti banke, med drugim tudi izplačilo obresti na podrejene obveznice z oznako BCE16, ki so zapadle v izplačilo dne 26.11.2014, in izdali odredbo o posebnih ukrepih nadzora z oznako PBH 24.20-024/13-023 z dne 16.12.2014, s katero naj bi v celoti prenehale vse kvalificirane obveznosti Banke Celje, ki so nastale do dneva izdaje navedene odločbe. Z izdajo obeh odločb so člani Sveta Banke Slovenije imetnike podrejenih obveznic z oznako BCE16 oškodovali za 1.958.272,00 evrov obresti (Priloga 10, 11).

Naznanilo MDS - Društva malih delničarjev Slovenije z dne 9.2.2015 zoper vodilne uslužbence Banke Slovenije (priloga 12).

Iz naznanila anonimnega pošiljatelja brez datuma zoper vodilne uslužbence Banke Slovenije in člane uprave Banke Celje, ki ga je anonimni prijavitelj poslal na Nacionalni preiskovalni urad 24.2.2015, izhaja zatrjevanje suma, da si je Banka Slovenije vzela zakon v svoje roke in prepovedala izplačilo obveznosti, ki jih je Banka Celje imela do imetnikov obveznic BCE12, tako glede glavnice kot glede obresti, upravi Banke Celje pa prijavitelj očita, da so njeni člani vedeli, da je odredba Banke Slovenije nezakonita, pa kljub temu zoper to odredbo niso odreagirali in se v zakonitem roku nanjo pritožili ali sprožili upravnega spora. S tem ravnanjem naj bi tako uprava Banke Celje kot člani Sveta Banke Slovenije imenikom obveznic BCE16 povzročili škodo v znesku 1.958.272,00 EUR (priloga 13).

Iz naznanila Jožeta Sedonje z dne 21.10.2014 zoper neznane odgovorne osebe NLB banke, prejetega 25.2.2015, izhaja očitek vpisovanja lažnih podatkov v poslovne knjige oziroma opustitev vpisovanja pomembnih podatkov glede finančnega stanja NLB d.d.; očitek nezakonite opustitve, ker uprava NLB v 15 dnevem roku ni vložila tožbe zoper odločbo Banke Slovenije številka 24.20.021/12-010 z dne

17.12.2013; očitek, da naj bi odgovorne osebe v NLB oškodovance pri nakupu obveznic NLB26 zavedle glede ekonomskega položaja NLB (Prilogi 14 in 15).

Iz naznanila Vseslovenskega združenja malih delničarjev (VZMD) z dne 6.3.2015 zoper člane Sveta Banke Slovenije in vodjo pravne službe Banke Slovenije izhaja očitek, da so Boštjan Jazbec, Janez Fabljan, Darko Bohnc, Stanislava Zadravec Capriolo, Mejra Festić in Jasna Iskra osumljeni storitve kaznivega dejanja, ker so Republiki Sloveniji pridobili protipravno premoženjsko korist v višini 57.885.302,60 EUR s tem, ko so člani Sveta Banke Slovenije z odločbo Banke Slovenije številka 24.20-021/13-010 z dne 17.12.2013 omogočili Republiki Sloveniji povečanje lastniškega deleža v NLB d.d. s 77,5097% na 100%, kar je bila posledica okoliščine, da je NLB zmanjšala svoj podrejeni dolg za 257.378.585,57 EUR (priloge 22 in od 16 do 21).

Iz opisanih naznanil je razvidno, da se prvo, peto in šesto nanašata na izredne ukrepe, ki so jih člani sveta Banke Slovenije v okviru svojih pristojnosti sprejeli za banko NLB. V drugi, tretji in četrti prijavi pa so naznanjeni očitki storitve kaznivega dejanja pri posebnih ukrepih naloženih Banki Celje, ki pa so vsebinsko podobna ravnanjem članov sveta Banke Slovenije, izvršenih pri izreku izrednih ukrepov NLB.

3. Bistvo očitkov temelji na vsebini odločbe Banke Slovenije številka 24.20-021/13-010 z dne 17.12.2013, in sicer na postopku, ki je pripeljal do izdaje le-te ter posledicah, ki jih je izvršitev le-te prinesla in ki pomeni po oceni tožilstva nezakonit poseg v elementarne pravice velikega števila fizičnih oseb in drugih subjektov, ki so bile s tem protipravno oškodovane, na drugi strani pa je banka NLB d.d. prejela veliko premoženjsko korist. Iz Odločbe o izrednih ukrepih Banke Slovenije izdane banki NLB d.d. Ljubljana, številka 24.20-021/13-010 z dne 17.12.2013 (priloga 16) izhaja, da so člani Sveta Banke Slovenije v njej navedli naslednja ključna dejstva:

- da NLB banka na dan 30.9.2013 ne zagotavlja minimalnega kapitala v skladu s 136. členom Zban-1, kar naj bi ugotovili na podlagi »ocene izkaza finančnega položaja banke« na ta dan;
- da je »oceno izkaza finančnega položaja« NLB banke na dan 30.9.2013 na zahtevo Banke Slovenije pripravil neodvisni cenilec ob predpostavki delujočega podjetja in ta ocena vključuje tudi dodatne potrebne oslabitve, ugotovljene v neodvisnem pregledu kvalitete kreditnega portfelja;
- da je pregled kakovosti kreditnega portfelja po stanju na dan 31.12.2012 pokazal potrebo po dodatnem oblikovanju oslabitev in rezervacij v znesku 1,666 mlrd EUR;
- da na podlagi navedene ocene izkaza finančnega položaja izhaja, da bi banka na ta dan izkazovala negativni kapital v višini -317.975.000,00 EUR in da so s tem v banki podani pogoji iz 1. točke prvega odstavka 320. člena ZBan-1 za začetek stečajnega postopka;
- da banka po knjiženju potrebnih oslabitev in rezervacij ne bo več dosegala potrebnega obsega minimalnega kapitala oziroma bo izkazovala negativen kapital;
- da je na zahtevo Banke Slovenije neodvisni cenilec pripravil tudi oceno vrednosti sredstev banke ob predpostavki nedelujočega podjetja v skladu s prvo alinejo prvega odstavka 261.b člena ZBan-1 in da Banka Slovenije ugotavlja, da bi NLB banka v primeru stečaja zaradi prevrednotenja sredstev na likvidacijske vrednosti (torej tiste, ki so bile ugotovljene ob predpostavki nedelujočega podjetja) izkazala še višji negativni kapital, v višini od -735.793.000,00 EUR do -1.559.613.000,00 EUR;
- da kvalificirane obveznosti v primeru stečaja banke ne bi bile poplačane niti delno, zato je Banka Slovenije NLB banki izrekla izredni ukrep prenehanja vseh kvalificiranih obveznosti banke zaradi pokrivanja izgube banke;
- da skupna višina vseh kvalificiranih obveznosti NLB banke znaša 441.458.000,00 EUR, od tega iz naslova osnovnega kapitala 184.079.000,00 EUR in iz naslova ostalih kvalificiranih obveznosti še 250.019 tisoč EUR ter pripadajočih obresti še 7.360.000,00 EUR;
- da bo NLB banka učinke prenehanja drugih kvalificiranih obveznosti (podrejenih obveznosti) upoštevala v poslovnih knjigah na način, da bo za ta znesek povečala prihodke;
- da NLB banki izreka tudi izredni ukrep povečanja osnovnega kapitala banke, in sicer mora banka v skladu z ZUKSB zagotoviti vplačilo kapitala najmanj v višini 1.551.000.000,00 EUR;
- da je Banka Slovenije potreben obseg povečanja osnovnega kapitala banke v NLB banki v višini 1.551.000.000,00 EUR določila z upoštevanjem rezultatov neodvisnega pregleda kvalitete kreditnega portfelja in rezultatov obremenitvenih testov do leta 2015, pri čemer je pri oceni kapitalnega

primanjkljaja zunanji izvajalec upošteval tudi učinke prenosa tveganih postavk na DUTB pod pogoji, kot so bili dogovorjeni v Pogodbi o prenosu terjatev na DUTB z dne 18.12.2013 (Priloga 249).

4. Iz pravnega mnenja »Opinion on NLB Commitments – Requirement for contribution from holders of subordinated instruments« - v prevodu: Mnenje glede zavez NLB – zahteva po prispevku imetnikov podrejenih instrumentov, ki ga je po naročilu NLB banke izdelala angleška odvetniška družba Clifford Chance (v nadaljevanju Prvo pravno mnenje - priloga 7), ki ga je policija pridobila v okviru predkazenskega postopka, izhaja: da se je obseg dela odvetniške družbe Clifford Chance (v nadaljevanju CC) nanašal na pregled, ali morajo biti na podlagi pravil EU o državni pomoči podrejeni instrumenti vključeni v porazdelitev bremen (burden sharing). Pri tem so CC vzeli v ozir Komunikacijo Evropske Komisije (v nadaljevanju EK) z dne 1.8.2013 (Komunikacija) in prakso EK ter direktivo EU. Ključna ugotovitev: prispevek imetnikov podrejenih instrumentov ni zavezujoča (obvezna) zahteva po pravilih EU o državni pomoči, niti ni pravno možno na podlagi »Rome I«, da bi Republika Slovenija takšen prispevek implementirala. Obstajajo tudi zadržki po Slovenskem ustavnem pravu. Pojavlja se pomislek, ali se Komunikacija EK sploh lahko nanaša na NLB, glede na to, da je ta zaprosila za državno pomoč pred 1.8.2013. Rome I (Člen 9 regulative EU glede relevantne zakonodaje za pogodbene zaveze) omogoča, da so določbe pod določenimi pogoji tudi kršene, in sicer predvsem, kadar bi bil ogrožen javni interes RS, predvsem njena politična, socialna ali ekonomska ureditev. Vendar pa kaj takšnega v primeru podrejenih instrumentov ni moč trditi. Nasprotno, kršitve zakonskih določb bi v resnici ogrozile interese RS, saj bi sprožile tveganje ogrožanja finančne stabilnosti RS (zaradi dviga depozitov, prenosa učinkov na druge banke, odvrčanja investitorjev).

Da so se podrejene obveznice prodajale preko mreže poslovalnic / podružnic.

Obstaja veliko tveganje za NLB, da bo morala plačati znatne vsote za tožbe s strani upnikov, saj je bilo edino tveganje, ki jim je bilo predstavljeno ob vpisu podrejenih obveznic, tveganje izbrisa v primeru insolventnosti/likvidacije banke. Pri tem je mišljena prostovoljna ali neprostovoljna likvidacija, ne pa zgolj tveganje nastopa insolventnosti.

EK je v procesih prestrukturiranja bančnega sektorja v Španiji, na Nizozemskem, na Danskem in na Cipru načeloma zahtevala prispevek imetnikov podrejenega dolga, vendar pa obstajajo tudi primeri (BFA Group, Catalunya Banc in NCG), ko so imetniki podrejenega dolga dobili možnost konvertirati dolg v druge dolžniške instrumente, redne delnice ali druge oblike kapitalskih instrumentov. Pri tem sicer obstaja razlika med različnimi vrstami podrejenih instrumentov (UT 2, LT 2), pri čemer pa podrejene obveznice, tudi v NLB, sodijo v skupino LT 2, ki jih je v preteklosti EK že obravnavala ugodneje kot UT 2. V mnenju je večkrat navedeno, da izbris vseh imetnikov podrejenega dolga zahteva Evropska komisija (Priloga 250).

5. V prilogi prvega naznanila se je nahajalo še drugo pravno mnenje imenovano: »Legal Opinion on the Constitutionality of Imposing Burden-Sharing Contributions on Subordinated Debt Holders« - v prevodu: Pravno mnenje glede ustavnosti uvedbe prispevka za porazdelitev bremen za imetnike podrejenega dolga, ki ga je po naročilu NLB banke izdelal Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, z datumom 24. septembra 2013 (v nadaljevanju Drugo Pravno mnenje - Priloga 6), iz katerega izhaja:

-da se je obseg dela Inštituta PF nanašal na pregled skladnosti ukrepov, ki zahtevajo obvezno sodelovanje imetnikov podrejenega dolga pri prestrukturiranju banke, kot jih zahtevajo pravila EU o državni pomoči, z Ustavo RS; da so pri presoji uporabili Sklep o izračunu kapitala bank in hranilnic; določbe slednjega ne predvidevajo nobene možnosti pokrivanja bančnih izgub, nastalih v rednem poslovanju banke; investitorji niso prevzeli tveganja operativnih izgub, ampak samo bistveno nižje tveganje stečaja ali likvidacije. Navedeno pomeni, da ima NLB obveznost izplačati glavnico podrejenih obveznic v celoti ob njihovi zapadlosti; banka nima na voljo nobenih pravnih sredstev, niti v določbah glede samih instrumentov niti v zakonodaji, da bi se izognila poplačilu, razen v primeru likvidacije banke, ko bi upniki iz naslova podrejenega dolga lahko bili morebiti poplačani šele, ko bi bili predhodni upniki poplačani v celoti;

-določbe glede LT 2 instrumentov tudi ne dajejo možnosti enostranske pretvorbe predmetnih obveznosti v kapital;

-podana precej široka razprava glede sprejema nove zakonodaje, ki bi vključila podrejeni dolg v porazdelitev bremen, in skladnosti tega z Ustavo RS. Nekaj ključnih argumentov iz te razprave je navedenih v nadaljevanju;

-Možno bi bilo sicer trditi, da če državna pomoč banki ne bi bila odobrena, bi lahko imetniki podrejenega dolga ravno tako utrpeli izgube zaradi insolventnosti banke in bi bil končni rezultat v obeh primerih ekonomsko podoben. Vendar pa je potrebno poudariti, da pogoji za uvedbo prestrukturiranja banke z državno pomočjo niso enaki pogojem za uvedbo postopkov zaradi insolventnosti. Uvedba državne pomoči ne pomeni, da je banka insolventna ali kako drugače nezmožna izpolniti svoje obveznosti do upnikov. Komunikacija EK jasno poudarja, da je glavni cilj državne podpore kreditnim institucijam zagotavljanje finančne stabilnosti finančnega sektorja kot celote in ne reševanje posameznih institucij pred stečajem. Navedeno pomeni, da je verjetnost uvedbe prestrukturiranja banke z državno pomočjo večja kot je tveganje insolventnosti, ki so ga dejansko prevzeli imetniki podrejenega dolga;

-Izbris podrejenih obveznosti se lahko razume tudi kot oblika razlastitve, pri čemer pa Ustava RS dopušča razlastitev v javnem interesu le za primere nepremičnin, ne pa finančnih zahtevkov. Ne glede na to pa, uporabljajoč analogijo za primere razlastitve lastnikov nepremičnin, bi država morala plačati nadomestilo.

-Mnenje navaja tudi argumente glede retrogradnosti določb zakona.

-Zaključek je, da bi zakonodajna zahteva po obveznem izbrisu podrejenega dolga zagotovo predstavljala vmešavanje v pravice do zasebne lastnine, kot jo definira 33. člen Ustave, ter v legitimna pričakovanja, kot jih varuje 2. člen Ustave (Priloga 250).

6. Prvemu naznanilu sta bila priložena tudi izpisa elektronskih sporočil med Mitjem Mavkom, tedanjim državnim sekretarjem na Ministrstvu za finance RS ter Francom Dupontom, uradnikom Evropske komisije, Directorate General for Competition (Prilogi 3 in 4), iz katerih je razvidna njuna komunikacija, ki je potekala med 4.9. in 16.9.2013. Elektronska sporočila so v vednost prejeli tudi Katarina Knapič Lapajne, direktorica sektorja kontrolinga v NLB, Lea Lekočević in Štefan Preglej iz Ministrstva za finance Republike Slovenije ter več uslužbencev Evropske komisije. Iz vsebine elektronskih sporočil izhaja, da je takratni državni sekretar Ministrstva za finance RS Mitja Mavko Francku Dupontu po e-pošti poslal pravno presojo (o.a.: mnenje) glede povečane porazdelitve bremen s strani podrejenih dolžniških instrumentov. Dupont je Mavko dodatno zaprosil, naj v pravni presoji ocenijo tudi možnosti upoštevanja t.i. »Winding up« direktive. Po tej direktivi naj bi ukrepi, ki jih sprejme ena država članica, veljali v vseh državah članicah. Mavko je dostavil pravno mnenje Dupontu in ga zaprosil za njegovo mnenje. Dupont je navedel, da cenijo napredek, ki so ga predlagali glede povečane porazdelitve bremen s strani UT 2 (Upper Tier2). Po drugi strani pa je navedel, da Evropska komisija opaza pomanjkanje predlogov glede povečane porazdelitve bremen s strani LT 2 (Lower Tier2) instrumentov. Pravni argumenti, ki jih je predložila Slovenija, da ni možno sprejeti ustrezne zakonodaje za izvedbo okrepljene porazdelitve bremen, po mnenju Evropske komisije ne vzdržijo natančne presoje. Dupont pravi: »Različni argumenti, ki so jih izpostavili vaši kolegi, so bili že vsi ovrženi v naši razpravi prejšnji petek. Upam, da lahko v naslednjih dneh nadaljujemo z našo razpravo in pridemo do zaključkov, ki so skladni s pravili o državni pomoči«.

7. Iz »Medletnega poročila NLB Skupine September 2013«, prejetega v prilogi prvega naznanila (priloga 5), izhaja, da je NLB banka v tem poročilu, ki ga je sicer tudi javno objavila, na dan 30.9.2013 izkazovala 835 mio EUR pozitivnega kapitala. Takšen podatek o višini pozitivnega kapitala je NLB banka izračunala z vrednotenjem svojih sredstev (svojega premoženja) po pravilih Mednarodnih standardov računovodskega poročanja (MSRP). Kar pomeni, da je NLB banka sama na isti dan 30.9.2013 vrednost svojega kapitala ocenila na +835 mio EUR, medtem ko je Banka Slovenije v svoji odločbi o izrednih ukrepih njen kapital na ta dan vrednotila kot negativen, to je na -317.975.000,00 EUR.

8. Z namenom ugotavljanja vseh potrebnih dejstev so bili najprej opravljeni razgovori in zasegi (prevzemi) dokumentacije na Banki Slovenije. Dne 12.2.2015 je bilo pri zbiranju obvestil od Jasne

Iskra, direktorice Pravnega oddelka pri Banki Slovenije in njenega namestnika Jurija Žitka (Priloga 251) ugotovljeno:

da so bile odločbe o izrednih ukrepih, ki jih je Banka Slovenije izdala slovenskim bankam, s celotnim tekstom objavljene na spletni strani Banke Slovenije od 21.3.2014 (zbrana obvestila od Jasne Iskra), odločbo o izrednih ukrepih izrečenih Banki Celje s celotnim tekstom pa je Banka Slovenije javno objavila 11.2.2015, torej dan pred razgovorom (zbrana obvestila od Jurija Žitka);

da Banka Slovenije ni želela javnosti razkriti metodologije AQR, Asset Quality Review ali »Pregled kvalitete kreditnega portfelja« (v nekaterih dokumentih tudi prevedeno kot »Pregled kakovosti sredstev«), ker je ta last izvajalca in je njegova poslovna skrivnost;

da je do razhajanja med vrednostmi kapitala, ki ga je izračunala in objavila NLB banka v svojih rednih letnih in kvartalnih poročilih in vrednostjo kapitala, ki ga je izračunal kasneje izvajalec AQR-a, prišlo predvsem zaradi spremenjene metodologije, in sicer je NLB banka izračun kapitala naredila skladno z Mednarodnimi standardi računovodske poročanja (MSRP), izvajalec AQR-ja pa je uporabil t.i. AQR-ski pristop, kar je pomenilo, da je bolj »ostro« ocenjeval vrednost premoženja,

da je družba Deloitte izdelovala oceno vrednosti premoženja NLB banke po navodilih Banke Slovenije in Evropske komisije,

da je NLB banka tekoče izdelovala polletna in četrletna poročila skladno s slovenskimi in mednarodnimi računovodskimi standardi oz. MSRP,

da je AQR metoda zelo stroga metoda, ki jo je v letu 2014 uporabila tudi Evropska centralna banka pri stresnih testih in ki vrednost premoženja ocenjuje zelo pesimistično, tako, da se vrednost premoženja niža na vrednost premoženja ob prisilni prodaji,

da v kolikor so banke želele pridobiti državno pomoč, so morale izpolniti zahteve komisije po izvedbi ocene premoženja in stresnih testov s pomočjo neodvisnih zunanjih cenilcev premoženja,

da je uporabo AQR metode od Banke Slovenije zahtevala ECB,

da je novela Zakona o bančništvu ZBan-1L, objavljena v uradnem listu 22.11.2015, ki je uzakonila pravne podlage za izredne ukrepe, posledica zahtev iz sporočila Evropske komisije o državni pomoči bankam; sporočilo Evropske komisije je sicer nezavezujoč akt, vendar če je želela Slovenija pridobiti soglasje Evropske komisije za državno pomoč banki, je morala upoštevati zahteve Evropske komisije in

da NLB banki ni mogoče očitati nepravilnost izračuna pozitivne vrednosti kapitala 835 mio EUR na dan 30.9.2013, ki ga je objavila v Medletnem poročilu September 2013, saj so mednarodni računovodski standardi, po katerih je vrednotila svoje premoženje, za te namene zelo fleksibilni.

9. Dne 23.2.2015 so bila v okiru ponovnega zbiranja obvestil od predstavnikov Banke Slovenije Jasne Iskra, Jurija Žitka in dodatno še od Damjane Iglič, direktorice Sistemkega nadzora in regulative pri Banki Slovenije (podsystem bivšega Nadzora bančnega poslovanja) pridobljena naslednja dodatna pojasnila (Priloga 252):

da je bilo vrednotenje po AQR metodi osnova za zaključne dokumente, ki sta jih za potrebe stresnih testov izdelala družbi Oliver Wyman in Roland Berger,

da se v postopku stresnih testov najprej naredi AQR, in v kolikor ta pokaže primanjkljaj pri oslabitvah, ima to za posledico zmanjšanje kapitala; nato se ugotavlja, kolikšna dokapitalizacija je potrebna v primeru različnih scenarijev stresnih testov; tako se višina obstoječega kapitala ugotavlja z AQR, kapitalne zahteve pa se ugotavljajo na podlagi stresnih testov;

da je bila likvidacijska ocena vrednosti banke podlaga za ugotovitev, ali je konverzija podrejenih finančnih instrumentov mogoča ali ne,

da je metodologija vrednotenja sredstev bank razvidna iz poročil, ki so jih pripravile revizijske hiše, iz dokumenta, ki ga je Banka Slovenije objavila na svoji spletni strani, delno pa tudi iz dokumenta Terms of Reference, ki je sestavni del pogodbe, sklenjene med Banko Slovenije in revizijskimi hišami in da teh pogodb predstavniki Banke Slovenije preiskovalcem NPU niso izročili v prvi izročitvi dokumentacije dne 23.2.2015,

da so letna poročila poslovnih bank izdelana skladno z MSRP,

da se pregledi AQR delajo skladno z MSRP, ampak se hkrati upoštevajo tudi z leti vedno bolj strogi pogoji,

da izvajalci AQR storitev in Evropska centralna banka v letu 2013 pri izračunavanju kapitala niso upoštevali zgolj realizirane izgube, ampak so pri oceni kapitala upoštevali tudi določene kazalce, ki kažejo verjetno poslabšanje položaja,

da se je za vsak Steering Committee (v prevodu Usmerjevalni odbor) pisal zapisnik in da bodo te zapisnike izročili,

da Banka Slovenije sploh nima pogodbe, ki je bila sklenjena za izvedbo AQR med Deloitte in NLB, negativen kapital NLB banke v znesku -317 mio € je družba Deloitte ugotovila z AQR preko oslabitev, saj je bilo v NLB banki teh premalo oblikovanih; znesek -317 mio € je bil izračunan z AQR ob predpostavki delujočega podjetja,

da ko se izguba iz dodatno oblikovanih oslabitev poknjiži, ima to za posledico negativen kapital, nezmožnost poplačila obveznosti in stečaj banke,

da bi za podatke o metodologiji izbire portfelja, ki je bil predmet vrednotenja, morali zaprositi revizorje,

da se veliko dokumentacije nahaja v računalniških oseb, ki so sodelovali v steering committee-jih ali operational committee-jih.

Po razgovoru z dne 12.2.2015 je policija uslužbencema BS Jasni Iskra in Juriju Žitku izročila zahtevek na podlagi drugega odstavka 148. člena ZKP za izročitev dokumentacije, za katero se je na podlagi do tedaj znanega ugotovilo, da je relevantna za nadaljnji predkazenski postopek. Dne 23.2.2015 so od Jasne Iskra in Jurija Žitka prevzeli del dokumentacije naročene 12.2.2015 (Priloga 39), in sicer:

»Asset Quality Review Report Quantitative Portfolio Analysis Results« oziroma »Poročilo AQR oziroma Poročilo o kvaliteti kreditnega portfelja« (v prevodu), z dne 11.9.2013 za NLB d.d. Ljubljana izdelano od družbe Deloitte (Priloga 254),

Odločbo Banke Slovenije o izrednih ukrepih odrejenih banki NLB d.d., št. PBH-24.20-021/13-010, z dne 17.12.2013, s celotno razkritim tekstom (Priloga 16),

Odločbo Banke Slovenije o potrditvi povečanja osnovnega kapitala banke št.: 24.20-021/13-011 v banki NLB d.d., z dne 18.12.2013 (Priloga 17),

Odločbo Banke Slovenije o prenehanju izrednih ukrepov odrejenih banki NLB d.d., št.: 24.20-021/13-012, z dne 18.12.2013 (Priloga 361) in

Izjava o vpisu in vplačilu novih delnic v NLB d.d., z dne 18.12.2013 (Priloga 24).

Predstavniki Banke Slovenije od naročene dokumentacije niso pripravili oziroma izročili Poročil o vrednotenju premoženja slovenskih bank, katerim je Banka Slovenije v letu 2013 izrekla izredne ukrepe, ker naj bi imele negativen kapital. Ravno tako niso izročili k tem poročilom spremljajoče dokumentacije, iz katere bi lahko analizirali potek postopkov ugotavljanja dejanskega stanja (oziroma finančnega stanja) na katerega so se člani Sveta Banke Slovenije sklicevali pri izreku preiskovanih odločb o izrednih ukrepih.

10. Dne 2.3.2015 so bila ponovno pridobljena obvestila od predstavnikov Banke Slovenije Jasne Iskra, Jurija Žitka in Damjane Iglič z namenom, da se ugotovi točen pomen izročene dokumentacije in še dodatne, do takrat nerazjasnjene ali zgolj delno pojasnjene okoliščine preiskovane zadeve, in sicer (Priloga 253):

da pogodbe za izvedbo AQR storitev, sklenjene med NLB in Deloitte, za katere izročitev smo zaprosili, še niso imeli in da jo bodo pridobili ter izročili,

da ne obstajajo posebni zapisniki o vsebini pogovorov na sestankih Usmerjevalnega odbora - steering committee-ja (pri prejšnjem zbiranju obvestil,

da so se pristojni strokovnjaki, ki so sodelovali na usmerjevalnih sestankih (ali t.i. steering committee-jih) srečevali tudi na »metodoloških delavnicah«, ki jih je bilo šest; na teh metodoloških delavnicah so podrobno razpravljali o metodologiji,

da o odločitvah, sprejetih na usmerjevalnih odborih (steering committee-ih), obstajajo samo kolektivni sklepi, iz katerih individualne odločitve sodelujočih posameznikov niso razvidne;

da je za usmerjevalne sestanke družba Oliver Wyman vnaprej pripravila gradivo, spremembe in dogovori na usmerjevalnih sestankih pa so bili razvidni v gradivu za naslednji sestanek,

da se je pri oceni posameznih kreditnih map lahko dosegla tudi ocena, ki je bila ali malo podcenjena ali malo precenjena, česar se povsem natančno ni dalo oceniti,

da ima informacije o načinu izbire izvajalcev AQR testov guverner Banke Slovenije, da je družbo Oliver Wyman najelo Ministrstvo za finance Republike Slovenije po tem, ko je Slovenija prejela zahtevo Evropske komisije za usklajevanje proračunskih neravnovesij, da je strokovne podlage za sprejetje sprememb Zakona o bančništvu - ZBan1 L pripravljala Mojca Trstenjak, zaposlena pri Banki Slovenije, ki pa ni sprejemala nobenih odločitev, ampak je samo napisala rešitve, ki so jih od nje pričakovali.

Tega dne, 2.3.2015, je bilo od uslužbencev Banke Slovenije, Jasne Iskra, Jurija Žitka in Damjane Iglič na podlagi predhodnega zaprosila po drugem odstavku 148. člena ZKP (priloga 40) prevzeta naslednja dokumentacija:

»Pogodbo z Deloitte d.o.o. za storitev ugotovitve likvidacijske vrednosti Nove ljubljanske banke, d.d.« v angleškem jeziku – v izvirniku poimenovano: »Offer of the valuation of NLB d.d. as of September 2013«, kar je sicer bila v osnovnem poimenovanju »ponudba« za sklenitev pogodbe, vendar je iz njene vsebine razvidno, da je bil ta dokument po sprejemu ponudbe dejansko že sklenjena pogodba za storitve ugotavljanja likvidacijske vrednosti NLB banke (Priloga 29),

Pogodbo za izvedbo stresnega testa po metodi od spodaj navzgor (bottom up), ki jo je sklenila Banka Slovenije kot naročnik z izvajalcem družbo Oliver Wyman, registrirano v registru v Milanu pod številko 03540920968 (drugi podatki o tej družbi ni), z aneksoma 4.9.2013 in 6.11.2013 (Priloga 266),

Pogodbo za izvedbo stresnega testa po metodi od zgoraj navzdol (top down), ki jo je sklenila Banka Slovenije kot naročnik z izvajalcem družbo Roland Berger, Strategy Consultant GmbH, Postfach 17 01 19, 60075 Frankfurt z aneksom z dne 10.10.2013 (Priloga 290, 291, 292, 293)

gradiva za usmerjevalni odbor za izvedbo AQR in bottom up: stresnih testov za datume 21.8.2013, 28.8.2013, 11.9.2013, 11.10.2013, 23.10.2013, 6.11.2013 in 27.11.2013 (Priloge 287, 286, 285, 279, 277, 274, 270),

uradni list EU L/48 z dne 20.2.2015, v katerem je Uredba evropske komisije o določitvi izvedbenih tehničnih standardov (Priloga 43).

11. Iz vsebine zbranih obvestil od predstavnikov Banke Slovenije, prejete relevantne dokumentacije in opravljenih razgovorov z drugimi osebami izhaja, da so deloma netočne ali nasprotujoče si, in sicer: po zbranih obvestilih od Jasne Iskra dne 12.2.2015, predstavniki NLB banke v septembru 2013, ko se je pripravljala vrednotenje za potrebe AQR, naj ne bi bili seznanjeni, kako je to vrednotenje potekalo, ker je cenitev izvajala Banka Slovenije kot nadzornik, NLB banka pa naj bi za AQR rezultate izvedla šele 5.12.2013. Ravno tako predstavniki NLB banke v avgustu 2013 naj ne bi vedeli kaj natančno dela družba Deloitte. Po pridobitvi pogodbe za izvedbo AQR pregleda kreditnega portfelja NLB banke pa smo ugotovili, da je bila dejanski naročnik in podpisnik pogodbe NLB banka in ne Banka Slovenije, zato je najmanj takratni predsednik uprave NLB banke Janko Medja vedel za pogoje, pod katerimi bo AQR izveden. Res pa je, da se je metodologija AQR razvijala sproti, na sestankih usmerjevalnega odbora in na metodoloških delavnicah, na katerih pa predstavniki NLB niso sodelovali.

Po zbranih obvestilih od Jurija Žitka z dne 12.2.2015 naj bi cenilci, ki so opravljali cenitve za potrebe AQR vrednotenja, šli pogledat nepremičnine v naravo, na parcele in si dejansko ogledali hiše. Navedena trditev se je izkazala za deloma netočno in zavajajočo, saj so cenilci svoja vrednotenja izvedli na podlagi nepopolnih informacij, in sicer zgolj na podlagi »drive-by« in »desk-top pregledov«, ki ne vključujejo ogleda notranjosti nepremičnin oziroma v primeru desk-top pregledov sploh ne vključujejo nobenega, niti zunanjega ogleda nepremičnin.

Po zbranih obvestilih od Damjane Iglič z dne 23.2.2015 naj bi AQR postopke vrednotenja izvedle in poročila o njih pripravile »revizijske« hiše. Navedena trditev je bila neresnična, saj AQR postopkov niso izvajale revizijske družbe, temveč »svetovalne« družbe, ki v nobenem oziru niso opravljale revizijskih storitev, niti nobenih drugih poslov dajanja zagotovil. Razlikovanje med »revizijskimi« in »svetovalnimi« družbami je v tem konkretnem primeru zelo pomembno (in ni utemeljeno verjeti, da Damjana Iglič kot direktorica Sistemskega nadzora in regulative na Banki Slovenije, tega razlikovanja ne bi poznala).

Po zbranih obvestilih od Damjane Iglič, v istem razgovoru dne 23.2.2015, naj bi bila metodologija AQR revizijskim hišam znana že od prej, še preden so se v Sloveniji začela opravljati AQR vrednotenja. Tudi ta trditev se je izkazala za netočno oziroma neresnično, ker kot že rečeno, AQR storitev niso izvajale revizijske družbe, poleg tega pa, v kolikor bi takšna metodologija že obstajala, jo ne bi bilo potrebno šele oblikovati na sestankih Usmerjevalnega odbora in na metodoloških delavnicah (kot nekakšnih pod organizacijskih oblikah usmerjevalnega odbora).

12. Dne 7.5.2015 je bilo z zbiranjem obvestil od Marjana Odarja, direktorja Slovenskega inštituta za revizijo (SIR) ugotovljeno (Priloga 259), da vrednotenja po likvidacijski vrednosti premoženja NLB banke ni delal neodvisni cenilec podjetij, da je cenilec lahko zgolj fizična oseba, ki ima ustrezno licenco, da cenilci vrednotijo sredstva in podjetja skladno z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti, da je šlo v primeru poročila o ocenjeni likvidacijski vrednosti NLB banke za nekakšno vrsto dogovorjenih postopkov, vendar družba Deloitte Svetovanje ni nastopala kot revizijska družba, zato ni ravnala po standardu dogovorjenih postopkov 4400, da predpostavka navedena v AQR, da je vrednost posojil enaka vrednosti zavarovanj, ni dopustna, da bi za potrebe knjiženja rezultatov AQR pri oceni vrednosti zavarovanj morala biti uporabljena tržna in ne likvidacijska vrednost, da mora banka knjižiti poslovne dogodke in pripravljati računovodske izkaze skladno s MSRP oz. MRS, da se je v primeru NLB v letu 2013 prešlo iz enega modela ocenjevanja na drug model, kar je pomenilo spremembo računovodske ocene, da se lahko spremeni vrednost zavarovanja in izvede slabitev le na podlagi nepristranskega dokaza o slabitvi sredstev, da se sprememba računovodske ocene ne sme knjižiti za nazaj, da ni mogoče, da bi dva izkaza finančnega položaja banke, oba izdelana na isti dan in ob izdelana skladno z določili MRS (MSRP), izkazovala 1,1 mlrd evrov razlike, da se ne spomni, da bi bilo potrebno AQR direktno poknjižiti, da redne usmeritve za knjiženje, ki sta jih Banka Slovenije in SIR pripravljala bankam v Sloveniji vsako leto, niso enake metodologiji AQR. V nadaljevanju so bila dne 20.5.2015 zbrana obvestila tudi od Monike Pinter Mesarič (Ministrstvo za finance RS), Urške Cvelbar (Ministrstvo za finance RS) in Aleša Butale (Ministrstvo za finance RS), iz katerih izhaja (Priloga 261), da je bila aprila oziroma maja 2013 kot izvajalec stresnih testov izbrana družba Oliver Wyman, in da ima točne podatke o načinu izbora Mitja Mavko, ki je bil v tistem času državni sekretar na Ministrstvu za finance Republike Slovenije, da je izvajalca stresnih testov, na podlagi uredbe, izbrala medresorska komisija, ki je z izvajalcem uskladila tudi metodologijo izvedbe stresnih testov, da obstajajo zapisniki o sestankih medresorske komisije, da je bilo na sestanku medresorske komisije dne 26.7.2013 sklenjeno, da bo izvajalca izbrala Banka Slovenije, ki bo stresne teste razširila še na sedem drugih slovenskih bank, ki sicer niso zaprosile za državno pomoč, da so usmerjevalni odbor vodili predstavniki Banke Slovenije, na njem pa so razpravljali o Terms of Reference in metodologiji AQR, da je metodologijo AQR določila Evropska komisija, da je osnutek metodologije AQR pripravila Deloitte, da se je dokončna metodologija oblikovala na usmerjevalnem odboru, da na Ministrstvu za finance RS nimajo vseh zapisnikov steering committeejev, da pa so bili vsi označeni z oznako strogo zaupno, da je bil namen uporabe AQR vrednotenja ugotoviti stanje v slovenskih bankah, da obstaja dokument, ki ga je izdala Evropska komisija, iz katerega je razvidno, da je potrebno z bolj strogo metodo ocenjevati in slabšati naložbe bank in ga bodo posredovali, da je država Slovenija morala pristati na tako konservativen pristop v kolikor je želela prejeti pozitivno odločbo Evropske komisije o dovoljeni državni pomoči pri dokapitalizaciji NLB in ostalih bank z državnimi sredstvi, da je Banka Slovenije zavezanica za javna naročila, da so vsebino sprememb in dopolnitev zakona o bančništvu, v verziji ZBan-1L na Ministrstvu za finance usklajevali z Evropsko komisijo.

Dne 21.5.2015 so bila zbrana obvestila od Mojce Majič in Toma Sbrizaja, oba zaposlena na Agenciji za javni nadzor nad revidiranjem (AJNR), iz katerih izhaja (Priloga 260), da agenciji metodologija AQR ni znana, da so jimi predstavniki Banke Slovenije v komunikaciji, ki jo imajo na podlagi sporazuma o medsebojnem sodelovanju, sklenjenega med AJNR in Banko Slovenije, vedno zatrjevali, da je AQR vrednotenje izdelano po MSRP, da je AQR vseboval določene predpostavke, ki jih je oblikovala Banka Slovenije, skupaj z Evropsko centralno banko, Evropsko komisijo in Ministrstvom za finance RS, na zaprosilo AJNR poslano Banki Slovenije po razkritju metodologije je Banka Slovenije odgovorila, da metodologije ni mogoče razkriti, da okoliščine izvedbe AQR kažejo, da

rezultati vrednotenja niso bili ustrezna podlaga za evidentiranje poslovnih dogodkov, da ni mogoče, da bi imela družba dva računovodska izkaza izdelana na dan 30.9.2013, ki se medsebojno razlikujeta za 1,1 mlrd evrov in bi bila oba izdelana skladno z MSRP, da v kolikor določene ocene vrednosti niso narejene skladno z MSOV (mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti) potem ne morejo biti skladne z Zakonom o bančništvu in so tako neuporabne za računovodsko poročanje.

Dne 4.3.2015 so bila zbrana obvestila od Alenke Žnidaršič Kranjc, predsednice uprave družbe Skupina Prva, zavarovalniški holding d.d., Ljubljana, Ameriška ulica 8, iz katerih med ostalim izhaja ugotovitev (Priloga 310), da je Banka Slovenije dala soglasje k predčasnemu odkupu podrejenih obveznosti s 50% diskontom v letu 2012, pri čemer je bila takrat njena naloga preveriti tudi kapitalsko ustreznost bank, kar pomeni, da Banka Slovenije takrat ni imela težav s potrjevanjem kapitalske ustreznosti, da je guverner Banke Slovenije Boštjan Jazbec obvestil Alenko Žnidaršič Kranjc o nameravanem izbrisu podrejenih obveznic že 25.10.2013, torej v času, ko je AQR še potekal in njegovi rezultati sploh še niso bili izdelani in znani, saj je bilo Poročilo o pregledu kakovosti bančnih sredstev - Rezultati kvantitativne analize portfelja izdano šele 11.12.2013, na njem temelječi izračun hipotetične likvidacijske vrednosti pa 10.12.2013, da je bil takratni predsednik uprave Banke Celje zgrožen nad novico glede nameravanih dejanj Banke Slovenije, saj sam nikakor ni menil, da imajo slovenske banke negativen kapital, da je vlado Republike Slovenije in Banko Slovenije k izbrisu podrejenega dolga »silil«
Bruselj, pri čemer je bil glavni motiv guvernerja Boštjana Jazbeca potreba po slavi ter težnja ugoditi tedanji premierki Bratuškovi in »Bruslju«
(op. a.: s tem je mišljena Evropska komisija); za Bruselj je bila Slovenija oziroma njen bančni sistem samo poskusni zajček, na katerem so preizkušali kako takšni ukrepi delujejo v praksi, poleg tega pa je bil v ozadju tudi interes kapitala po poceni prodaji terjatev in premoženja tretjim.

Dne 2.10.2015 so se zbirala obvestila od Franceta Arharja, predsednika Upravnega odbora Združenja bank Slovenije, ter na podlagi navedenega prišlo do naslednjih ugotovitev (Priloga 362), da je Arhar pisal pismo ministru Čuferju (o.a. Uroš Čufer, v kritičnem času minister za finance RS) in guvernerju Jazbecu (o.a. Boštjanu Jazbecu, guvernerju Banke Slovenije), da naj ne izbrišejo podrejenih obveznic, ker sta tako NLB kot NKBM šla v predčasne odkupe obveznic z diskontom, da je Arharjevo stališče, da bančno pravo ne pozna virtualnih stečajev in da torej na njih ni možno utemeljevati izrednih ukrepov, da Evropska komisija trdi, da njihovo mnenje, sporočilo ni obvezno in da je le nacionalna zakonodaja tista, ki daje dejansko pravni naslov oziroma pravno podlago, da je guverner Jazbec rekel, da ne more preprečiti izbrisa podrejenih obveznic, ker ga politika sili v to, da so na Banki Slovenije podatke iz AQR vzeli »zdravo za gotovo«
ter da sta zadevo vodila Mitja Mayko in Boštjan Jazbec, da je Boštjan Jazbec, sam in po svoji lastni volji, podpisal pogodbo z družbo Oliver Wyman za izvedbo stresnih testov.

Dne 30.11.2015 so bila zbrana obvestila od Nevenke Kržan, direktorice družbe KPMG poslovno svetovanje d.o.o., na podlagi katerih se je prišlo do naslednjih ugotovitev (Priloga 300), in sicer, da jo je presenetilo, da za izbiro izvajalca AQR in stresnih testov ni bilo nobenega razpisa, da ni mogoče, da bi imela družba NLB pred letom 2013 za 1 milijardo evrov precejšene naložbe in da je do takšnih razlik v letu 2013 prišlo zato, ker so upoštevali negativne trende stres testov, pri čemer pa Mednarodni računovodski standard 39 takšnih predpostavk ne dovoli integrirati, da je nemogoče, da bi bila na isti dan sestavljena dva računovodska izkaza, oba sestavljena po MSRP in bi v kapitalu izkazovala več kot milijardno razliko, ter da je bilo nenormalno, da so ugotovitve stres testov uporabili za izračun kapitala banke, da so banke terjatve sicer prodale na DUTB, vendar pa so prej zagotovo poknjižile slabitve po AQR, da se Kržanova s pavšalnimi haircut-i oziroma odbitki absolutno ne strinja in to zagotovo ni skladno z MSRP, da dokument, v katerem so navedene omejitve glede korektnosti in popolnosti cenitve, ne more biti podlaga za računovodsko poročanje, knjiženje, da so bile uprave bank prepričane, da so do leta 2013 finančne slike bank poštena in pravilna slika finančnega stanja v bankah.

Dne 9.9.2015 so bila zbrana obvestila od registrskega sodnika Okrožnega sodišča v Ljubljani Jožeta Ruparčiča (priloga 303), dne 10.9.2015 od Andreje Zupan, registrske sodnice Okrožnega sodišča v Celju (priloga 364) in dne 11.9.2015 od Jožeta Vidica registrskega sodnika iz Okrožnega sodišča v Mariboru (priloga 365), pri čemer je bilo pri tem ugotovljeno, da je bilo vsem registrskim postopkom, ki jih je vodila Banka Slovenije za končno izvedbo izrečenih izrednih ukrepov, skupno dejstvo, da so, glede vpisa sklepov na podlagi odločb o izrednih ukrepih, ki so bile izdane NLB, NKBM in Banki

Celje, neobičajno hiteli. Iz zbranih obvestil od vseh treh registrskih sodnikov, ki so vodili vpise sklepov v sodni register (sodnik Jože Ruparčič v Ljubljani, sodnik Jože Vidic v Mariboru in sodnica Andreja Zupan v Celju) izhaja, da so jih predstavniki Banke Slovenije (Jasna Iskra ali Mojca Trstenjak) že več kot teden dni pred vpisom klicali, da bodo 18.12.2013 (za NLB in NKBM) oziroma 16.12.2014 (za Banko Celje) izvajali vpis in da bo potrebno delati dlje od rednega delovnega časa. Zatrjevali so, da je postopek nujen in se zanimali ali ga je mogoče izvesti v enem dnevu. Vse predstavnike BS je tudi zanimalo ali je nujno, da priložijo k zahtevi/vlogi za vpis v sodni register tudi vse dokumente, ki so sicer po pravih podlaga za vpis. Pri registrskem vpisu odločbe BS o izrednih ukrepih za NLB in NKBM so pristojni na BS sprva zahtevali, da se vpis opravi na način, da se listine, ki so podlaga za vpis, sodišču niti ne pokažejo, potem pa so zahtevo omilili, tako da so zahtevali, da se listine, ki so podlaga vpis zgolj ne smejo javno objaviti.

Oba sodnika, tako Vidic kot Ruparčič nista dovolila, da bi se vpis opravil brez vpogleda, kot so sprva to zahtevali pristojni na Banki Slovenije in sta zahtevala, da pristojni na BS vse dokumente dajo najmanj na vpogled. Sodnik Ruparčič je opravil vpis v sodni register na način, da je vpogledal vse dokumente in odobril vpis, dokumentov pa ni javno objavil, kljub temu, da je to zakonska zahteva. S predstavniki BS in notarko Nevenko Tory, ki je podala vlogo, se je dogovoril, da bodo izvirniki dokumentov, ki bi se sicer morali nahajati v sodnem spisu, hranjeni v notarski pisarni. Dokumentov v sodnem registru ni objavil, ker so mu predstavniki BS zatrjevali, da dokumenti nosijo stopnjo tajnosti »strogo zaupno« zaradi česar imajo poseben status. Mariborski sodnik Jože Vidic je opravil vpis v sodni register na način, da je vpogledal vse dokumente in odobril vpis, dokumentov pa ni javno objavil, ampak se je s predstavniki Banke Slovenije dogovoril, da so morali vse dokumente pustiti v njegovi pisarni na sodišču. Dokumente je Vidic zaklenil v trezor sodišča. Sodnik Vidic ravno tako ni objavil dokumentov ob vpisu sklepa v sodni register zaradi tega, ker so mu predstavniki BS zatrjevali, da gre za občutljive dokumente, ki nosijo stopnjo tajnosti »strogo zaupno«.

Z zbiranjem obvestil je bilo ugotovljeno, da je pri obeh vpisih imela pomembno vlogo Jasna Iskra, ki naj bi tudi zahtevala, da se sprva dokumenti sploh ne dajo na vpogled sodišč in ker sodniki na to niso pristali je zahtevo omilila v varianto, da se dokumenti javno ne objavijo. Iz zbranih obvestil torej izhaja, da sodišče, zaradi formalnega in neformalnega pritiska predstavnikov Banke Slovenije ni ravnalo skladno z Zakonom o sodnem registru in ne glede na obligatorne zakonske določbe objavilo vpis sklepov v sodni register brez, da je objavilo tudi odločbe Banke Slovenije, ki so bile podlaga za statusne spremembe.

13. Iz zbranih obvestil od sodnika Jožeta Vidica izhaja (priloga 364), da je po neobičajnem registrskem postopku (v katerem so predstavniki Banke Slovenije od njega zahtevali nezakonito ravnanje, to je izvedbo vpisa v sodni register brez da bi sploh videl odločbe na podlagi katerih naj bi izvršil vpis v sodni register), od guvernerja Banke Slovenije Boštjana Jazbeca po el. pošti prejel vabilo na kosilo dne 3.3.2014 ob 12.00 uri v zahvalo za sodelovanje v decembru 2013. Za sodnika Jožeta Vidica je bilo predmetno vabilo nespodobno in nesprejemljivo, zato je udeležbo zavrnil z razlago da se kosila ne more udeležiti iz zdravstvenih razlogov, za kar nam je pojasnil, da to navedel zgolj zato, ker je hotel vljudno zavrniti vabilo. Dejansko pa se kosila ni hotel udeležiti, ker, kot že rečeno, se mu je zdelo nesprejemljivo. Iz izpisa el. sporočila z zadevo »Vabilo na kosilo, 3. marec«, z dne 12.2.2014 ob 12.57 uri, poslanega z el. naslova boštjan.jazbec@bsi.si več naslovnikom, med njimi poleg mariborskemu sodniku Jožetu Vidicu, tudi ljubljanskemu registrskemu sodniku Jožetu Ruparčiču, je razvidno, da je guverner Banke Slovenije na kosilo povabil na prvem mestu njiju, potem pa še druge, osebe za katere je sklepati, da so bile udeležene pri spornih registrskih vpisih. (priloge 366, 367 in 368).

14. Iz od Ministrstva za Finance pridobljenega dokumenta NLB d.d. »Pobuda za izvajanje ukrepov po ZUKSB«, štev. 17-MF, z dne 15.5.2013 (priloga 98) izhaja, da je NLB d.d. Ministrstvu za finance v maju 2013 na podlagi 20. člena ZUKSB podala vlogo za uporabo ukrepov po ZUKSB, in sicer za:

povečanje osnovnega kapitala banke oz. vplačilo drugih kapitalskih instrumentov, ki jih bo izdala banka in se v skladu z ZBan-I upoštevajo pri izračunu temeljnega kapitala

odkup oziroma odplačni prevzem bilančnega premoženja banke.

V prilogi pobude sta zastopnika NLB banke poslala še »Aksijski načrt ukrepov za zagotavljanje kapitalske ustreznosti banke, skladno z odredbo Banke Slovenije z dne 2.4.2013«, datiranega na maj 2013, v vodnem tisku označen kot izvod za mag. Mitjo Mavka, brez podpisnika, napisan v slovenskem jeziku (dokument dolg 9 strani) in »Plan prestrukturiranja 2013-2017 naslovljen na EC/MF« (dalje Načrt prestrukturiranja NLB), datiran na 13.12.2012, v vodnem tisku označen kot izvod za mag. Mitjo Mavka, brez podpisnika, napisan v angleškem jeziku (dokument dolg 97 strani).

Iz Plana prestrukturiranja NLB 2013-2017 na splošno izhaja da ga je NLB banka sestavila zaradi zahteve Evropske komisije, ki jo je izrazila v njeni odločitvi dne 2.7.2012, ko je odobrila državni pomoči NLB banki - State Aid 34937 (2012/C) in State Aid No SA 33229 (Priloga 98, stran 13). Načrt temelji na prejšnjem načrtu, ki ga je NLB banka Evropski komisiji poslala že leta 2011, vendar je bil precej razširjen tako da njegova vsebina sledi pričakovanjem Evropske komisije in spremenjenim tržnim razmeram. V več poglavjih so opisani razlogi za takratno situacijo NLB, dokapitalizacijska ukrepa v letih 2011 in 2012, nova strategija, ki temelji na pričakovanem tržnem razvoju po osnovnem in stresnem scenariju, ukrepi za povrnitev rentabilnosti in načini, kako bodo investitorji NLB sodelovali pri porazdelitvi bremena, ki bo posledica ukrepov omejitve popačenja konkurence (Priloga 98, Stran 9). Kot ukrep je NLB v uvodu plana zapisala, da NLB planira dokapitalizacijo v znesku 375 mio evrov, ki jo bo izvedla v letu 2013, postopek dokapitalizacije pa bo podrobno preučen skupaj s predstavniki Evropske komisije, Generalnega direktorata za konkurenco, takoj ko bo sprejet pravni okvir nanašajoč se na jamstveno shemo in prenos slabih posojil na slovensko slabo banko.

V načrtu je tudi navedeno, da je bila izguba, ki jo je beležila NLB od leta 2006 do leta 2011 v glavnem posledica močnih slabitev, ki so v letu 2006 znašale 119,8 milijona evrov in so potem do leta 2011 narasle že na 1.169,1 milijona evrov, tako da je tudi delež kreditov z zapadlostjo 90 dni čez rok (oz. z zamudo) narasel iz 2,7% v letu 2007 na 18,5% v letu 2011 (Priloga 98, Stran 10). Nadalje je iz Plana prestrukturiranja razvidno, da je imela NLB v letu 2011 233,2 milijona evrov izgube, vendar pa je v tretjem četrtletju prvič zabeležila 35,9 milijonov evrov dobička. Nadalje je iz načrta razvidno, da je za skupino NLB pred desetimi leti (o.a. to se nanaša na leto 2002) količnik temeljnega kapitala (tier 1 capital ratio) znašal 12,9%. Ta količnik je potem do leta 2007 padel za 5,1 %. Količnik je tako strmo padel zato, ker niso ustrezno povečevali kapitala banke, ko so istočasno izvajali prej omenjene slabitve naložb. Med letoma 2002 in 2008 je bila NLB deležna dveh dokapitalizacij in sicer v letu 2007 v znesku 100 milijonov EUR in v letu 2008 300 milijonov EUR, s čimer je povečala kapitalski količnik na 7,6 % v letu 2008. Zaradi dodatnih izgub v letu 2009 pa je v letu 2011 potrebovala novo dokapitalizacijo v znesku 250 milijonov EUR, količnik kapitala pa je znova narasel na 7,2%.

Kmalu po zadnji dokapitalizaciji v letu 2011 se je pokazala potreba po vnovični dokapitalizaciji, ker je Evropski bančni organ (European Banking Authority – v nadaljevanju EBA) prejšnji minimum za količnik kapitala »tier 1«, ki je bil določen na 6%, povečal na 9%. K temu pa je dodala svoje zahteve še Banka Slovenije, ki je slovenskim bankam količnik kapitalske ustreznosti (kapitala tier 1) zvišala na nepričakovano visok nivo 11%. Zaradi tega je NLB je poskušala pridobiti dodatni kapital od lastnikov delnic NLB in od zasebnih investitorjev. Ker ji to ni uspelo do junija 2012 je država Republika Slovenija v NLB banko vložila 320 milijonov EUR z nakupom njenih tako imenovanih CoCo obveznic, to je v obliki podrejenega dolga. Po tem ukrepu je v mesecu septembru 2012 količnik temeljnega kapitala Tier 1 v NLB banki znašal 10,2% . Do konca obdobja prestrukturiranja, to je do konca 2017 ne bodo izplačane dividende na delnice NLB z izjemo družb v skupini NLB zaradi alokacije kapitala pri tem pa bodo določen del dobili izplačan tudi manjšinci v teh družbah. Nadalje je razvidno, da so bili v letu 2011 delničarji NLB, ob prvi dokapitalizaciji (državni pomoči) v znesku 250 milijonov evrov že delutirani (zmanjšan jim je bil lastniški delež), ker kot zasebni investitorji niso sodelovali v dokapitalizaciji skladno z njihovimi deleži, ki so jih imeli do dokapitalizacije. V kolikor bo prišlo do sprožitve CoCo obveznic pa bo prišlo do dodatne delutacije (Priloga 295), saj bodo CoCo obveznice spremenjene v lastniške deleže (delnice), ki bodo v lasti Republike Slovenije.

Republika Slovenija je zaradi neproporcionalnega vlaganja kapitala v NLB delnice prejela po znižani vrednosti in sicer v juliju 2012 za znesek 61 milijonov evrov delnice po 41 evrov in v decembru 2012 za znesek 1,9 milijona evrov pa že delnico po 8,35 evra (Priloga 98, stran 45).

15. Iz podatkov zapisanih v Planu prestrukturiranja tako izhaja, da je NLB banka do leta 2013 izvajala večkrat slabitve svojih naložb (kreditov – torej tistih za katere so bili izpolnjeni razlogi: ker jih komiteji niso vračali in/ali pri katerih so se zniževale vrednosti zavarovanj), tako da so te v letu 2011 narasle že na približno 1,169 milijarde EUR, kljub temu pa je banka v tretjem kvartalu leta 2011 beležila celo 35 milijonov EUR dobička. Utemeljeno je zaključiti, da je Uprava NLB banke v predmetnem Planu prestrukturiranja upoštevala že vse izvedene oslavitve kreditnega portfelja in tako za doseganje kapitalske ustreznosti ocenila, da banka potrebuje le še 375 mio EUR dokapitalizacije, pri čemer je ta ocena temeljila na slabitvah kreditov izvedenih skladno z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP). Kar pomeni, da je uprava NLB banke pri podaji pobude za izvedbo ukrepov po ZUKSB v letu 2013 predvidevala potrebo po dokapitalizaciji v znesku zgolj 375 mio EUR, medtem ko so člani Sveta Banke Slovenije potem v decembru 2013 pri izreku izrednih ukrepov odredili obveznost dokapitalizacije v znesku 1,55 mlrd EUR, se pravi približno štiri krat večji znesek.

16. Z zbiranjem obvestil od predstavnikov Banke Slovenije (priloge 251, 252, 253) in drugih oseb, ki so lahko dale koristne podatke (priloga 261) ter iz pisnega odgovora, ki sta ga Jasna Iskra in Jurij Žitko dne 23.4.2015 podala v imenu Banke Slovenije (priloga 42) je bilo ugotovljeno, da so postopki izvedbe AQR vrednotenja in stresnih testov v letu 2013 operativno-organizacijsko potekali na sestankih:

Medresorske komisije na podlagi zakona o ukrepih za krepitev stabilnosti bank,
Usmerjevalnega odbora ali Steering committee,
Operativnega odbora ali Operational (Operating) committee in
Metodoloških delavnic (Methodological workshop).

Dne 1.4.2015 se je od Banke Slovenije zahtevala izročitev zapisnikov sestankov usmerjevalnega odbora in metodoloških delavnic (priloga 41 – 5. in 6. točka v seznamu dokumentacije), ker je iz prehodno zbranih obvestil izhajalo, da so bile na teh sestankih sprejete konkretne odločitve o metodologiji po kateri so nastali rezultati vrednotenja AQR, ki naj bi jih izdelal neodvisni cenilec po naročilu Banke Slovenije in odločitve o metodologiji dodatnih slabitev tako ugotovljenih rezultatov, na podlagi katerih so potem člani Sveta Banke Slovenije izdelali sporno oceno izkaza finančnega položaja NLB banke na dan 30.9.2015, zaradi katere so potem izpeljali sklep o domnevno negativnem kapitalu NLB banke na ta dan in tako ugotovili domnevno izpolnjenost stečajnega razloga za banko, zaradi česar naj bi bili tudi potrebni (upravičeni) izredni ukrepi, ki so jih izrekli z odločbo z dne 17.12.2013.

17. Dne 27.5.2015 (priloga 363) so bili od uslužbencev Ministrstva za finance Republike Slovenije (MF RS) prevzeti zapisniki sestankov in dopisnih sej medresorske komisije, skupaj z drugimi dokumenti, med katerimi so vabila na sestanke, gradiva obravnavana sestankih in dopisnih sejah ter izpisi el. sporočil v prilogi katerih so uslužbenci MF RS prejeli navedene dokumente (priloge 82 do 195). Iz dokumentacije izhaja, da so se člani Medresorske komisije prvič sestali na sestanku 16.5.2013 (priloge 97 in 82), da med navzočimi člani ni izrecno navedeno kdo je bil predsednik komisije (iz vsebine zapisnikov, kjer je bil vedno prvi naveden mag. Mitja Mavko, državni sekretar MF RS in dejstva, da je on skliceval sestanke ter predlagal dnevni red, gre sklepati, da je bil on predsednik komisije), da je imela medresorska komisija potem sestanke in dopisne seje še v naslednjih trinajstih terminih (priloge 83 do 96), to je med 30.5.2013 in 11.12.2013.

Zapisniki sestankov medresorske komisije vsebujejo dokaj natančno in pregledno zapisane izjave posameznih udeležencev, vendar je glede konkretnih postavk metodologije izvajanja AQR in stresnih testov, razvidno, da ta komisija teh vprašanj ni obravnavala oziroma sprejemala odločitev, ki bi se na to nanašale.

Glede tega tudi iz zbranih obvestil dne 20.5.2015 od uslužbencev MF RS, Monike Pintar Mesarič, Urške Cvelbar (ki sta bili tudi članici predmetne komisije) in Aleša Butale (priloga 261) izhaja da medresorska komisija ni določala metodologije. Tudi iz odgovora predstavnikov MF RS z dne 16.5.2013 (priloga 363) posredno izhaja, da je bila metodologija AQR in stresnih testov stvar odločitev na usmerjevalnem odboru oz. steering committee-ju.

Iz dokumentacije o sestankih Medresorske komisije (zapisnikov, vabil na sestanke, gradiv za obravnavo in izpisov el. sporočil) torej izhaja, da je komisijo vodil takratni državni sekretar MF RS, mag. Mitja Mavko, da je komisija obravnavala ukrepe za stabilnost bank v Republiki Sloveniji in da je sicer razpravljala o postopkih AQR pregledov ter stresnih testov v slovenskih bankah, vendar ni razpravljala o podrobnostih metodologije AQR in stresnih testov, niti sprejela odločitev, iz katerih bi bile razvidne natančne metodološke predpostavke vrednotenja kreditnega portfelja NLB banke in s tem izračuna vrednosti njenega kapitala na dan 30.9.2013, torej ni mogoče ugotoviti točne metodologije po kateri je bil ugotovljen negativen kapital v znesku -317 mio EUR.

18. Glede »usmerjevalnega odbora« ali »steering committee« je bilo ugotovljeno, da je bila ta organizacijska oblika preko katere so potekali postopki AQR in stresni testi, dogovorjena s Pogodbo za izvedbo stresnih testov, v izvirniku poimenovano »Terms and Conditions of Business« (dalje TCB pogodba), ki sta jo dne 14.8.2013 sklenili Banka Slovenije, v njenem imenu guverner Boštjan Jazbec in družba »Oliver Wyman S.r.l. with registered office in Milan, registered with the Company Register of Milan, number 035440920968«, v njenem imenu Andrea Federico (v nadaljevanju družba Oliver Wyman) (Priloga 266). Iz opisnega dodatka k TCB pogodbi imenovanega »Bottom-up AQR and stress testing of the Slovenian banking system – project description document« z dne 14.8.2013 (priloga 267), sestavljenega v obliki prezentacije (t.i. slide-ov), ki je tudi parafiran z enakima parafama kot osnovna pogodba TCB, izhaja, da bo družba Oliver Wyman izvajalec stresnih testov za deset slovenskih bank: NLB d.d., NKBM, d.d., Abanka Vipra, d.d., Banka Celje, d.d., Gorenjska banka, d.d., Hypo Alpe-Adria, Factor Banka, d.d., Raiffeisen Banka d.d., Probanka d.d. in UniCredit Banka d.d.. Poleg tega je iz dodatka (Priloga 267, stran 20), razvidna organizacijska struktura delovnih teles in poimenski seznam uslužbencev slovenskih državnih organov, ki sodelujejo v teh telesih, in sicer:

Medresorska komisija ali Interministerial Commission (IC):

Ministrstvo za finance: Mitja Mavko, Marjan Divjak, Monika Pintar Mesarič

Banka Slovenije: Stanislava Zadravec, Janez Fabijan, Jasna Iskra

Ministrstvo za gospodarstvo: Sabina Koleša

Kabinet predsednika vlade: Miranda Groff Ferjančič

Mednarodni opazovalci (International observers): EC (o.a. Evropska komisija), ECB (o.a. Evropska centralna banka) in EBA (o.a. Evropski bančni organ).

Usmerjevalni odbor – predstavniki Banke Slovenije oz. Bank of Slovenia Steering Committee (BoS SteerCo):

Boštjan Jazbec, Stanislava Zadravec

Matej Krumberger, Janez Fabijan

Jasna Iskra, Vida Šeme Hočevar

Vodilna Delovna skupina Banke Slovenije oz. BoS working group lead:

Matej Krumberger

Damjana Iglič

Člani podskupin:

Podskupina za Bottom-up stresne teste: Damjana Iglič, Karmen Kunčič in Franci Tušek

Podskupina za Top-down challenge: Tomaž Košak, Tatjana Šuler Štavl, Vida Buktarevič

Podskupina za Asset Quality review (AQR): Tomaž Čemažar, Vitomir Krašovec, Nina Veršnik Černas, Vesna Veselko in Andreja Kopač

Podskupina za pravni okvir: Jasna Iskra, Jurij Žitko in Mojca Trstenjak.

Dne 2.3.2015 so bili na podlagi zahtevka policije po 2. odstavku 148. člena ZKP (priloga 40), v katerem je bila od predstavnikov Banke Slovenije zaprosena izročitev »zapisnikov usmerjevalnega odbora« (priloga 40), prejeti dokumenti, poimenovani »gradivo« Usmerjevalnega odbora oz. Steering committee-jev (priloge 287, 286, 284, 280, 279, 277 274, 270), ki so sestavljeni v obliki t.i. prezentacij (ali t.i. slide-ov), napisanih v angleškem jeziku, ki so brez podpisov in navedbe avtorjev oziroma sestavljavcev. Iz vsebine teh prezentacij (zapisov posameznega usmerjevalnega odbora) je razvidno na

kateri zaporedni usmerjevalni odbor se nanašajo in katere teme so bile obravnavne na tem sestanku. Iz oznake v »nogi« dokumenta, kjer je oznaka »© Oliver Wyman« gre sklepati, da so to dokumenti od te družbe oziroma, da so jih sestavili predstavniki družbe Oliver Wyman.

Iz zapisa 1. usmerjevalnega odbora z naslovom »Asset Quality Review & Bottom-up Stress test, Steering Committee #1 z dne 21. 8. 2013 (revised version as of 22 August 2013) (priloga 287) izhaja, da so na tem sestanku (na 4. strani) dodatno dopolnili organizacijsko strukturo sodelujočih organov v projektu AQR in stresnih testov (v primerjavi s strukturo določeno v dodatku k pogodbi TCB – priloga 267, na 20. strani) in poimenske navedbe sodelujočih oseb. Iz opisanega dokumenta (priloga 287, 4. stran) torej izhaja, da je bil na 1. usmerjevalnem odboru dne 14.8.2014, dodatno ustanovljen »Operativni odbor« oz. »Operational Committee« (potem tudi večkrat naslovljen kot Operating committee).

Poleg gradiv za posamezen usmerjevalni odbor je policija dne 2.3.2015 od predstavnikov Banke Slovenije prejeli tudi večino zapisnikov usmerjevalnih odborov poimenovane »Minutes of meeting« (priloge 45 in 46). Podobno oziroma enako kot v gradivih za sestanke usmerjevalnega odbora, so tudi v zapisnikih teh sestankov razvidne zgolj teme, ki so bile obravnavane, niso pa razvidne individualne izjave oziroma odločitve posamezne sodelujoče osebe.

19. Med gradivom, ki se nanaša na postopke izvedbe AQR pregleda in stresnih testov, so predstavniki Banke Slovenije izročili tudi nekatera gradiva »operativnega odbora« ali operating committee, za katerega je bilo ugotovljeno, da je bil kot operativni organ usmerjevalnega odbora opredeljen (ustanovljen) na 1. sestanku usmerjevalnega odbora dne 21.8.2013 (priloga 287, stran 4). Iz gradiv operativnega odbora (priloge 47, 48, 49, 50, 51, 52) je razvidno, da so v njem opredeljene naloge in teme, ki jih bosta obravnavala usmerjevalni odbor in operativni odbor, pri čemer podobno kot iz gradiva usmerjevalnega odbora niso razvidne zadolžitve in prispevki posameznih sodelujočih oseb, posledično tudi ni individualnih izjav – prispevkov in/ali odločitev iz katerih bi bilo mogoče ugotoviti kako je nastajala metodologija vrednotenja v AQR postopkih in stresnih testih ter dodatnih slabitvah na katere so se člani sveta Banke Slovenije sklicevali v odločbi z dne 17.12.2013. Po dodatnem pozivu za izročitev vse dokumentacije, ki je pomembna za predkazenski postopek predstavnik Banke Slovenije niso izročili gradiva za sestanke operativnega odbora in sicer za 1. 2., 4., 6., in 9., sestanek.

20. V dodatku k pogodbi TCB so se predstavniki Banka Slovenije in Oliverja Wymana dogovorili, da bo družba Oliver Wyman tudi vodila metodološke delavnice (Methodological workshop) s člani usmerjevalnega odbora (steering committee). Iz gradiva za 3. operativni odbor (priloga 47, stran 8) izhaja, da so se udeleženci na tem sestanku dogovorili za izvedbo petih metodoloških delavnic (workshops). O teh metodoloških delavnicah so predstavniki Banke Slovenije izročili »gradiva« v obliki prezentacij. Iz vsebine gradiv navedenih petih metodoloških delavnic in zapisnikov zgolj treh od teh ni razvidno niti kdo so bili udeleženci v imenu sodelujočih organov in družb, še manj pa da bile razvidne konkretne izjave in odločitve sodelujočih oseb, iz česar bi bilo mogoče ugotoviti katere osebe so sprejele ključne odločitve o metodologiji vrednotenja premoženja banke, med temi seveda zlasti NLB banke in posledično tudi odločitev o tem, da se rezultati AQR vrednotenja in dodatnih slabitev uporabijo kot rezultat primeren za izračun vrednosti kapitala NLB banke na dan 30.9.2013 v negativnem znesku – 317 mio EUR. Glede pogodbe TCB in njenega podpisanega dodatka (priloge 276 in 277) je potrebno poudariti, da ne vsebujeta nobenega določila, da bo družba Oliver Wyman pri izvedbi dogovorjenih storitev in izdelkov (niti pri končnem poročilu) upoštevala predpisane mednarodne standarde na področju računovodenja ali ocenjevanja vrednosti podjetij ali premoženja. Niti ni bilo nikjer dogovorjeno, da se lahko rezultati vrednotenja uporabljajo za namene računovodskega poročanja.

21. Glede izbora izvajalcev »AQR pregleda« in izvajalcev »stresnih testov«, je bilo ugotovljeno, da je Ministrstvo za finance RS posameznim mednarodno prizanim izvajalcem tovrstnih bančnih testov poslalo povpraševanja za sodelovanje, in sicer družbam: Deloitte, Oliver Wyman, BlackRock in Pimco (Priloga 264). Sprva je Ministrstvo za finance (Priloga 261) za izvajalca predlagalo družbo Deloitte

(Priloga 84), vendar jo je Evropska komisija zavrnila (Priloga 105, stran 6, 104), ker naj bi zanjo obstajal konflikt interesov, saj je družba Deloitte v preteklosti revidirala letne računovodske izkaze NKBM za leti 2012 in 2013 in Gorenjske banke za leti 2012 in 2013. Po usklajevanjih, ki so potekala v obliki telefonskih konferenc med Ministrstvom za finance in Evropsko komisijo, je Ministrstvo za finance potem predlagalo družbo Oliwer Wyman, ki jo je Evropska komisija tudi potrdila (Priloga 261). Glede izvajalcev AQR pregledov oziroma pregledov kvalitete kreditnega portfelja je bilo z zbiranjem obvestil ugotovljeno, da je družbi Deloitte in Ernst&Young na usmerjevalnem odboru predlagala Banka Slovenije.

22. Janko Medja in Nima Motazed sta kot predsednik in član uprave v imenu NLB z Janezom Škrubejem zastopnikom družbe Deloitte d.o.o. dne 5.7.2013 sklenila Pogodbo/Sporazum o izvedbi neodvisnega pregleda kakovosti sredstev (AQR - Asset Quality Review, Priloga 25). Iz vsebine sporazuma je razvidno, da je družbo Deloitte za izvajalca NLB predlagalo Ministrstvo za finance RS, ki je hkrati predlagalo tudi zgornjo mejo stroškov pregleda in ti naj ne bi presegali 1.890.000,00 EUR. Iz pogodbe izhaja, da so predmet pogodbe storitve opravljanja pregleda kakovosti sredstev obravnavane skupine NLB v skladu s povpraševanjem (RfP) in razpisnimi pogoji z dne 31.5.2013. Nadalje se s pogodbo urejena določila glede storitev in odgovornosti. Deloitte se je zavezal, da bo njihova delovna skupina obsegala vsaj 20 visokih strokovnjakov in vsaj 20 drugih članov. Obseg storitev je bil določen v dodatku številka 2. Dogovorili so se tudi, da bodo prejete podatke zbrali in analizirali, glede ugotovitev bodo sestavili končno poročilo, ki bo odsev tistih podatkov, ki so jim bili na voljo.

Nadalje je iz Sporazuma razvidno, da sta se Deloitte in NLB dogovorila, da bo družba Deloitte opravljala storitve po tej pogodbi v skladu s splošno sprejeto prakso in notranjimi politikami Deloitte in da se banka NLB izrecno strinja, da storitve po tej pogodbi niso revizija, ki bi temeljila na mednarodnih revizijskih standardih (Priloga 25, stran 2). V Sporazumu pa tudi ni nikjer določeno, da je izvedba AQR vrednotenja namenjena izdelavi poročila, ki bo skladno z MSRP namenjeno za računovodsko poročanje in računovodsko evidentiranje sprememb pri poslovnih dogodkih (slabitvah vrednosti posojil).

Po pogodbi je bil kot končni izdelek določeno »Poročilo o pregledu kakovosti bančnih sredstev Rezultati kvantitativne analize NLB Skupine« oziroma v originalu »Asset Quality Review Report Quantitative Portfolio Analysis Results NLB Group« (Priloga 254). Iz sporazuma še izhaja, da se je potrebno zavedati, da dogovorjeni posel vključuje omejitve glede katerih je družba Deloitte izrecno navedla, da je delo družbe Deloitte omejeno zaradi omejitev v zvezi s podatki, časom in dostopom, ki so na voljo in je še dodala, da je mogoče, da ne bodo opredelili vseh podatkov, ki se nanašajo na storitve in da ne prevzemajo nikakršne odgovornosti za zanesljivost podatkov, ki bi bili posledica netočnih, nepopolnih in zavajajočih podatkov, ki jih bo predložil naročnik.

V pogodbi je še določeno, da končni izdelek družbe Deloitte ne bo ustrezno nadomestilo za celovito preiskavo ali revizijo. Poleg navedenih opozoril pogodba med Deloitte in NLB v poglavju 2.3 naslovljenem »Sodelovanje s svetovalcem za stresni preizkus in uporaba izdelka« vsebuje še določilo, da lahko družba NLB končni izdelek ostalim subjektom (Banki Slovenije, Ministrstvu za finance Republike Slovenije, Evropski komisiji) razdeli zgolj kot izdelek s statusom nezanesljivosti, s čimer je družba Deloitte dala jasno vedeti, da Poročilo AQR ni zanesljivo (Priloga 25, stran 3). Sporazumu so priloženi Splošni pogoji, Obseg dela, Pismo o nezanesljivosti (Priloga 25, stran 22, 49 – Dodatek 3), Sporazum o nerazkrivanju podatkov, Člani skupine NLB zajeti v obseg opravljanja storitev in Podporne naloge, ki jih zagotavlja STA (o.p. Stres Test Advisor – Oliver Wyman). V splošnih pogojih (Priloga 25, stran 8, 34), ki je priloga številka 1 pogodbe sklenjene med NLB in Deloitte dne 5.7.2013 je bilo v točki 2.7 dogovorjeno, da storitve družbe Deloitte ne bodo vključevale revizijskih storitev ali poslov dajanja zagotovil. Skladno s tem družba Deloitte ne bo izražala mnenja ali dajala druge vrste zagotovil o računovodskih izkazih ali katerikoli drugih finančnih podatkih (vključno s potencialnimi finančnimi podatki) ali izvedbenih ali drugih preverjanjih obravnavane skupine. Iz dodatka pogodbe, sklenjene med NLB in Deloitte dne 5.7.2013, poimenovanimi »Obseg dela« (Priloga 25, stran 17) je razvidno, da je bil pričakovani rezultat dela družbe Deloitte ugotovitev primanjkljaja/presežka rezervacij na dan 31.12.2012, ugotovitev slabih praks v zvezi z vrednotenjem zavarovanj,

oblikovanjem rezervacij ali notranjim nadzorom, temeljita, kvalitativna in kvantitativna analiza izbranega sklopa portfeljev, da bi se ocenile morebitne napačne razvrstitve posojil glede na segmente in stanje izvedbe, da bi se zagotovila natančnejša ocena izterljivega zneska portfeljev, ki bi temeljila na njihovem posojilnem tveganju in da bi se ocenila ustreznost rezervacij, ustvarjenih glede na te izpostavljenosti. Kot del opravljanja stresnega preizkusa naj ocene zajamejo tudi pričakovani znesek posojilnih izgub, ki se merijo kot raven rezervacij, napovedane v prihodnjem dveletnem obdobju po osnovnem in neugodnem scenariju, ki ga izdelata Banka Slovenije ob upoštevanju smernic EBA. Iz pogodbe izhaja, da bo ustanovljen usmerjevalni odbor (steering committee), ki bo sestavljen iz predstavnikov slovenskih organov in NLB, ki bo nadzoroval celotno izvajanje. Predstavnik ECB in Evropska komisija pa se bosta sestanov udeleževala kot opazovalca (Priloga 25, stran 21). Dogovorjeno je še bilo, da bo svetovalno podjetje (družba Deloitte) z namenom, da bi zagotovilo kar največjo preglednost in odgovornost pri izvajanju ter popolno razumevanje rezultatov, usmerjevalnemu odboru razkrilo svojo metodologijo, predpostavke, rezultate in druge podatke, ki se štejejo za pomembne pri pravilnem razumevanju obravnavanega končnega zneska kapitala. Svetovalno podjetje se je zavezalo, da bo končno poročilo pripravljalnemu odboru predložilo v angleščini. Poleg osnovne pogodbe z dne 5.7.2013 je NLB d.d. z družbo Deloitte sklenila še aneks dne 19.8.2013. Aneks (Priloga 26) je bil sklenjen zaradi obvestila številka 403-36/2013/126 z dne 9.8.2013, ki ga je Ministrstvo za finance Republike Slovenije poslalo NLB banki in zaradi obvestila številka 24.00-623/13 z dne 9.8.2013, ki ga je Banka Slovenije poslala NLB banki. Z navedenima obvestiloma sta oba organa od NLB zahtevala da pri izvedbi pregleda kakovosti sredstev (AQR) vključi tudi tiste terjatve, ki bodo prenesene na Družbo za upravljanje terjatev bank (v nadaljevanju DUTB) (Priloga 26, Stran 1).

23. Iz dokumentacije, ki jo je posredovala Banka Slovenije je razvidno, da so Matjaž Jevnišek in David Benedek v imenu NLB in Christin Luft v imenu družbe Jones Lang LaSalle Limited, 30 Warwick Street, London W1B 5NH (v nadaljevanju JLL) 17.10.2013 sklenili pogodbo za ocene vrednosti nepremičnin (Priloga 228) in sicer za oceno 20 najvrednejših nepremičnin, za oceno 100 nepremičnin po sistemu Drive-By-Valuation, katerih vrednost presega 1 milijon evrov in 200 nepremičnin, katerih vrednost ne presega 1 milijon evrov po izboru NLB banke. Seznam ocenjevanih nepremičnin, ki je bil kategoriziran in dogovorjen z NLB, je cenilec družbi JLL predložila Deloitte. V pogodbi je bila dogovorjena metodologija masovnega ocenjevanja v skladu z IVS – International Valuation Standard (to so MSOV – Mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti) za namene ocenjevanja vrednosti zavarovanj banke in za druge namene dogovorjene s to pogodbo. Tako je bilo dogovorjeno, da bo 20 najvrednejših nepremičnin in izbran vzorec 100 nepremičnin v vrednosti večji od milijon evrov ocenjenih tako, da bo opravljen zunanji pregled, v kolikor pa bo nepremičnina odprta javnosti, bo izvedben hiter notranji pregled skupnih prostor stanovanjskih objektov. Vrednost objekta bo izračunana z uporabo primerljivih transakcij (cen). Za metodologijo za 200 objektov z vrednostjo nižjo od milijon evrov (seznam objektov je bil izbran glede na velikost nepremičnin, ki jih ima NLB v portfelju) je bila izbrana »Drive-By valuation« metoda, ki pomeni z zunanjim ogledom nepremičnine. Tovrstna metoda ocenjevanja je bila s strani Banke Slovenije in družbe Oliver Wyman odobrena 4.10.2013. Glede rezultatov vrednotenja je bilo dogovorjeno, da bodo specifikirani in General Terms of Conditions, ki so priloženi tej pogodbi v Dodatku 1. Nadalje sta se družba JLL in banka NLB s pogodbo dogovorila, da bo poročanje in vrednotenje skladno z IVS in uporabno zgolj za notranje namene (internal purposes) in sicer za izračune oslabitev in za ugotavljanje prenosne vrednosti na DUTB. Dogovorjeno je bilo, da bo začetni osnutek poročila pripravljen do 14.10.2013. Končno poročilo bo skladno s pogodbo izdelano v dveh tednih po tistem, ko bo NLB JLL poslal svoje pripombe. S pogodbo pa je bilo še dogovorjeno, da lahko NLB dokumente s statusom nezanesljivosti predloži na vpogled tudi Ministrstvu za finance Republike Slovenije, Banki Slovenije, Evropski komisiji, Deloitte, svetovalcu za stresne teste, DUTB. Neto vrednost posla je bila dogovorjena na 105.000 evrov.

24. Poleg zgoraj opisane pogodbe o vrednotenju nepremičnin sta David Benedek in Matjaž Jevnišek v imenu NLB banke in Gergely Pados v imenu družbe Cushman & Wakefield Kft., H-1052

Budapest, Deak Ferenc utca 15 (v nadaljevanju ocenjevalec ali Cushman) sklenila pogodbo o vrednotenju nepremičnin (Priloga 229), ki jih je imela banka v zastavi kot zavarovanje za dana posojila v skladu z RICS Vrednotenjem (profesionalni standardi ki vsebujejo (inkorporirajo) IVS (International Valuation Standards – Mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti). Datum sklenitve pogodbe, iz pogodbe, ki jo je na našo zahtevo posredovala Banka Slovenije, ni razviden. Nadalje so se dogovorili, da bodo usluge izvedene skladno z vsemi profesionalnimi standardi in skladno z navodili naročnika (NLB). RICS profesionalni standardi vrednotenja zahtevajo, da ocenjevalec naročniku pojasni kako omejene informacije o nepremičninah vplivajo na natančnost ocene njihove vrednosti, saj bo imel ocenjevalec informacije o nepremičninah, ki bodo pridobljene zgolj z metodo »drive by« oziroma »desk top« brez popolnega ogleda, za posledico imelo manj natančno oceno vrednosti nepremičnine, kot bi bila, če bi bil pregled narejen po metodi popolnega skrbnega pregleda. Dogovorjeno je bilo, da bo poročanje in vrednotenje ocenjevalca skladno z IVS s tem, da jih bo NLB uporabila zgolj za notranje namene (izračune oslabitev), za namene bančnega nazora Banke Slovenije in za namene ugotavljanja prenosnih vrednosti nepremičnin, ki bodo prenesene na DUTB. Ocenjevalec se je zavezal, da bo vrednotenje opravil s skrbnostjo dobrega strokovnjaka in v tej zvezi naročniku priskrbel kredibilno vrednost nepremičnine. Ocenjevalec ne bo izvajal notranjih ogledov in izmer nepremičnin. V pogodbi sta pogodbeni stranki (NLB in Cushman) še izrecno navedli, da se zavedata ekstremnih omejitev zaradi vrednotenja po dogovorjenem načinu in da ocenjevalec ne sprejema nobene odgovornosti za netočnosti glede vrednotenja, ki je posledica netočnih in nepopolnih informacij in dejstev, ki jih je posredovala NLB. Vrednotenje se lahko spremeni, če bi se kasneje ugotovile nove informacije o razmerah na trgu. Za opravljene storitve sta se stranki dogovorili, da bo NLB družbi Cushman plačala 128.000,00 EUR, za druge izdatke in stroške pa še dodatno 10.000,00 EUR. V kolikor bi ocenjevalec zaradi nezadostnih informacij ne uspel izvesti vrednotenja nepremičnine sta se stranki dogovorili, da bo NLB družbi Cushman plačala 50% odstopnega zneska na nepremičnino. V dodatku 1 (Priloga 229, Stran 8) pogodbe o vrednotenju nepremičnin je bilo dogovorjeno, da je osnova za vrednotenje tržna cena, ki je definirana kot pričakovani znesek nepremičnine za katerega je na dan vrednotenja voljan prodajalec pripravljen prodati voljnemu kupcu pri primernem oglaševanju nepremičnine, kjer sta obe strani poučeni, skrbni in neprisiljeni. Ostala določila so splošni pogoji, Terms and Conditions. V dodatku števila 4 pogodbe o vrednotenju je seznam 660 nepremičnin, pri katerih je naveden tip in vrsta nepremičnine, način vrednotenja in naslov nepremičnine.

25. Iz poročila »Asset Quality Review Report Quantitative Portfolio Analysis Results« -Poročilo o pregledu kakovosti bančnih sredstev Rezultati kvantitativne analize NLB Skupine (Priloga 254 stran 5 - 10), prejetega na Banki Slovenije izhaja, da vsebuje rezultate globinskega kvalitativnega in kvantitativnega pregleda bančnega portfelja NLB Skupine na referenčni datum, opravljenega po metodologiji opisani v posebnem dokumentu imenovanem »Methodology Overview Report« (Priloga 28) skupaj z navodili (Terms of reference) Priloga 28, stran 46, ki so dodatek 1 temu poročilu. Iz povzetka poročila izhaja, da je družba Deloitte naredila vzorčenje na nivoju komitenta ali skupine komitentov. Kreditne mape so razporedili v tri skupine: delujoča, potrebna prestrukturiranja in likvidirana ter jim dodali bonitetne ocene od A-E. Izvršena je bila ekstrapolacija tako, da so oceno vrednosti iz AQR-ja in stopnjo slabitve, ki jo je ugotovila NLB ekstrapolirali na kreditne mape, ki niso pregledane. Letno poročilo NLB na dan 31.12.2013 je bilo sestavljeno na podlagi MSRP. Za potrebe vrednotenja po AQR je bilo v sistemu vzorčenja izbranih za portfelj velikih podjetij 337 družb s skupno izpostavljenostjo v višini 5,401 mio evrov, kar predstavlja 68 % celotne izpostavljenosti banke do velikih podjetij. Pri analizi malih podjetij je bilo izbranih 243 družb s skupno izpostavljenostjo 389 mio evrov, za analizo fizičnih oseb pa je bilo izbranih 244 komitentov. Iz ugotovitev poročila, na osnovi AQR, je razvidno, da je po mnenju družbe Deloitte banka NLB svoja sredstva oslabil premalo in sicer za 1.666 mio evrov. Skupna vrednost oslabitev bi morala znašati 3.911 mio evrov in sicer je bilo potrebno oslabiti za 941 mio evrov pri velikih podjetjih, 110 mio evrov pri majhnih podjetjih (SME-I), in 398 mio evrov kot posledica ekstrapolacije. Dodatno pa niso bile opravljene oslabitve pri majhnih podjetjih (SME-S) za 129 mio evrov in pri fizičnih osebah za 87 mio evrov. Kar skupaj predstavlja za 12% višjo slabitev, kot je bila slabitev banke NLB.

26. Družba Deloitte je izdelala AQR z naslednjimi ključnimi omejitvami in pridržki: Analiza slabih podjetij je bila narejena na seznamu slabih podjetij, ki jih je predložila NLB v maju 2013. Seznam vsebuje 255 dolžnikov. Seznam se je spreminjal in je 11.11.2013 vseboval 286 takšnih podjetij. Deloitte opozarja, da je bil s strani Banke Slovenije pripravljen ločen seznam, ki ga je pripravila Banka Slovenije, vendar je za potrebe tega AQR poročila prevladal seznam, ki ga je v maju 2013 dala NLB.

Družba Deloitte je zaznala precej nejasnosti glede kvalitete podatkov, kar je podrobno opisala v posebnem poročilu Report on Data Reconciliation, Data Completeness and Data Integrity Veritification (Priloga 31) okvirno pa: podatki o kreditu niso bili usklajeni z računovodskimi izkazi NLB; posamezni kreditni saldo ni bil knjižen pravilno ali pa sploh ni bil knjižen, kot primer družba Deloitte navede Prvi faktor Group; podatki iz zavarovanj, so bili razdrobljeni in ne neposredno skladni s posameznimi kreditnimi mapami, ugotovljene so bile neskladnosti med zavarovanjem, kreditom in dolžnikom; podatki o kreditih za fizične osebe so bili s strani NLB-ja posredovani zgolj v agregatni obliki in ne na nivoju posameznega kredita, kot je bilo zahtevano; družba Deloitte je AQR revizijo opravila temelječ na podatkih, ki jih je priskrbel družba NLB ob predpostavki, da so te informacije in razlage točne; zasežena sredstva niso bila del AQR pregleda; razčlenitve se ne ujemajo s seštevki razčlenitev zaradi zapkroževanja.

27. Dne 5.12.2013 oziroma 6.12.2013 sta Boštjan Jazbec v imenu Banke Slovenije in Yuri Sidorovich v imenu družbe Deloitte podpisala Listino o poslu za vrednotenje NLB na dan 30.9.2013, ki ga je naročila Banka Slovenije (Priloga 29). Iz ponudbe je razvidno, da je namen storitve vrednotenje NLB, ki bo Banki Slovenije v pomoč pri odločanju glede porazdelitve morebitne izgube med imetniki lastniškega kapitala in imetniki podrejenega dolga NLB. Družba Deloitte se je zavezala, da bo z vrednotenjem ugotovila hipotetični znesek poplačila lastniškega kapitala in podrejenega dolga iz premoženja ob predpostavki likvidacije banke. Izhajala je iz predpostavke, da je banki odvzeto dovoljenje za poslovanje zaradi primanjkljaja kapitala na dan 30.9. 2013, ker državna pomoč ni bila zagotovljena, torej iz predpostavke o nedelujočem podjetju. V sprejeti ponudbi je bila dogovorjena omejitev pri storitvah (Priloga 29, stran 1, točka 1.3), s katero je družba Deloitte pojasnila, da rezultat njihovega vrednotenja ne izraža mnenja o poštenosti, niti investicijskega svetovanja in se kot takšen ne sme razlagati. Poleg tega storitve, navedene v tej listini o poslu, ne predstavljajo in ne bodo predstavljale revizije ali revizijskih storitev ali skrbnih finančnih, poslovnih ali davčnih pregledov, saj vse našteje storitve presegajo obseg storitev obravnavanih v tej ponudbi. Obseg dogovorjenih storitev po ponudbi ne vključuje pravnih storitev ali kakršnih koli davčnih ali knjigovodskih storitev. Storitve, ki jih bo družba Deloitte opravila ne zavezujejo davčnih ali drugih vladnih ali regulativnih organov ali sodišč in ne pomenijo nobene izjave ali zagotovila ali jamstva, da se bodo davčni in drugi vladni ali regulativni organi ali sodišča strinjali z njihovimi ugotovitvami. Nadalje je v poglavju 2 navedeno, da bo metodologija opredeljena v Dodatku 2. Uporabljena je bila metoda čiste vrednosti sredstev. Za izvedeno storitev po sprejeti ponudbi je družba Deloitte Banki Slovenije zaračunala 195.000,00 EUR plus podporni stroški (Priloga 29, stran 5). Iz Dodatka 2 je razvidna metodologija vrednotenja in pravni okvir in sicer, da je namen sklenitve pogodbe z dne 6.12.2013 priprava hipotetičnega vrednotenja NLB ob predpostavki nadzorovane likvidacije. Pri izračunu vrednosti NLB je Deloitte uporabljala metodo čiste vrednosti sredstev, pri čemer je morala kot podlago za vrednotenje uporabiti oceno pregleda kakovosti sredstev (AQR vrednotenja) hkrati pa upoštevati ustrezne odbitke, da je računovodsko ali knjigovodsko vrednost pretvorila v vrednost pri nadzorovani likvidaciji (Priloga 29, stran 19,49). Na podlagi tako sklenjene pogodbe je družba Deloitte izdelala oceno vrednosti NLB ob predpostavki nedelujočega podjetja, tj. oceno njene likvidacijske vrednosti. Poročilo imenovano »Vrednotenje hipotetične likvidacije NLB, d.d.« (Priloga 27) na prvi strani vsebuje omejitev iz katere je razvidno, da bo to poročilo izdelano samo za zaupno uporabo, z namenom seznanitve s predhodnimi rezultati analize, ki jo je opravila družba Deloitte in da se Banka Slovenije na to analizo v nobenem primeru ne bo sklicevala. Hkrati je družba Deloitte še zapisala, da ne prevzema nobene odgovornosti ali obveznosti do Banke Slovenije ali katerekoli druge osebe glede vsebine tega poročila. V poročilu je bila kot dodaten cilj analize vrednotenja določena ugotovitev potrebe po razporeditvi morebitnega

kapitalskega primanjkljaja med imetnike podrejenih dolžniških instrumentov in imetnike lastniškega kapitala. Navedeno je tudi, da bo Banka Slovenije uporabila Deloittovo analizo vrednotenja pri procesu notranjega odločanja. Opredelitev vrednosti nadzorovane likvidacije v tej analizi vrednotenja predvideva, da bi BS uvedla stečajni postopek proti banki zaradi domnevnega kapitalskega primanjkljaja, kar bi povzročilo, da se ji odvzame dovoljenje in da preneha poslovati. V stečajnem postopku se predvideva, da se bo premoženje banke prodajalo po delih in da bo poslovanje prenehalo, ob upoštevanju pogojev in okoliščin stečajnega postopka za družbo podobne velikosti in značilnosti. Likvidacijski pogoji so naštet tudi v Listini o poslu za vrednotenje (Priloga 29, stran 16 – Dodatek 2). V opisanem primeru domnev o delujoči družbi ni več. Nadzorovana likvidacija predvideva, da se premoženje proda v ustreznem obdobju, zato da bi dosegli najvišjo ceno, medtem ko prisična likvidacija predvideva prodajo premoženja v najkrajšem možnem času, morda na podlagi dražbe. Likvidacijska vrednost upošteva tudi stroške, ki nastanejo pri prodaji premoženja, kot so prodajni stroški. V nadaljevanju je glede uporabe poročila o vrednotenju znova postavljena omejitev in sicer, da se to poročilo ne sme uporabljati za noben drug namen niti se ne sme predložiti nobenim tretjim osebam (razen če tako zahteva zakon) brez izrecne vednosti in pisnega soglasja družbe Deloitte in da Banka Slovenije soglaša, da se ne bo niti delno niti v celoti sklicevala na njihovo ime ali njihovo delo v nobenem dokumentu, predloženem tretjim osebam, brez predhodnega pisnega soglasja družbe Deloitte. Poleg navedenega rezultat njihovih storitev vrednotenja ne izraža njihovega mnenja o poštenosti ali investicijskega svetovanja in se ne sme razlagati kot tak. Njihove ugotovitve, tj. ugotovite v poročilu o likvidacijski vrednosti NLB, niso namenjene nadomeščanju postopka skrbnega pregleda, kreditne institucije ali katere koli tretje osebe pa morajo opraviti lasten skrbni pregled poslovanja zaradi organiziranja morebitne transakcije ali financiranja. V dokumentu še opozorijo, da računovodski izkazi na dan 30.9.2013 niso bili revidirani, torej je njihova analiza pripravljena na podlagi nerevidiranih podatkov. V poglavju Izvedeni postopki Poročila o hipotetični likvidacijski vrednosti NLB je zapisano, da je družba Deloitte za potrebe vrednotenja prilagodila vrednost posameznega premoženja tako, da izraža pričakovano realizacijo v scenariju nadzorovane likvidacije. V zaključku poročila Hipotetična likvidacijska vrednost NLB je v poglavju »Izid vrednotenja« razviden sklep, da je na podlagi njihove analize vrednotenja v skladu z dogovorjenim obsegom, postopki in pravnim okvirom, ki ga zagotavlja Banka Slovenije, čisto vrednost premoženja NLB d.d., ob predpostavki nadzorovane likvidacije na dan 30. septembra 2013 mogoče, primerno oceniti v razponu med (zaokroženo) minus 750 milijonov EUR in minus 1.600 milijonov EUR. Dne 10.12.2013 je bilo poročilo imenovano Hypothetical liquidation valuation of NLB d.d. zaključeno, kar pomeni v štirih dneh od naročila oziroma sklenitve pogodbe.

28. »Poročilo o AQR« in njegovi sestavni deli ter dokument »Hypothetical liquidation valuation of NLB d.d.«, ki naj bi vsebovalo oceno izkaza finančnega položaja NLB, nista bila izdelana v skladu z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja - MSRP.

V Sloveniji so pravila o računovodenju v bankah v letih 2012-2014 predpisovali naslednji predpisi: Zakon o gospodarskih družbah, Zakon o bančništvu (Zban-1), Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic, Sklep o upravljanju s tveganji in izvajanju procesa ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala za banke in hranilnice, Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Mednarodni standardi računovodskega poročanja - MSRP. Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic določa, da so računovodski izkazi, ki jih sestavlja banka, naslednji: izkaz finančnega položaja, izkaz poslovnega izida, izkaz vseobsegajočega donosa, izkaz denarnih tokov, izkaz sprememb lastniškega kapitala.

Vsebine posameznih postavk in način izdelave računovodskih izkazov opredeljujejo MSRP in določila Sklepa o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic.

Za predmetni predkazenski postopek sta pomembna izkaz finančnega položaja banke in izkaz poslovnega izida. Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic opredeljuje način izdelave računovodskih izkazov: kot sledi: Banka izdelava »izkaz finančnega položaja« na podlagi podatkov iz poročila o knjigovodskih postavkah z obrestnimi merami in metodologije, ki jo predpiše Banka Slovenije. Banka izdelava »izkaz poslovnega izida« na podlagi knjigovodskih podatkov o prihodkih in odhodkih poslovnega izida iz poročila o knjigovodskih postavkah z obrestnimi merami in

metodologije, ki jo predpiše Banka Slovenije. Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic tudi določa, da banka vrednoti knjigovodske postavke skladno z MSRP in določi Sklepa o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic.

Navedeni usmeritvi glede načina izdelave računovodskih izkazov in glede načina vrednotenja knjigovodskih postavk sta pomembni za razumevanje, da so podlaga za sestavo računovodskih izkazov, torej tudi izkaza finančnega položaja banke, lahko izključno samo knjigovodski podatki, evidentirani skladno z MSRP, in ne fiktivne, simulirane ali kako drugače ocenjene kategorije, ki nimajo narave knjigovodskih podatkov in/ali ki niso ovrednotene skladno z MSRP.

29. Mednarodni standardi računovodskega poročanja (MSRP), prevzeti za uporabo v Evropski uniji, so stopili za banke v veljavo 1. januarja 2006. Finančna sredstva, opredeljuje Mednarodni računovodski standard (MRS) 39 - Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje. MRS 39 loči štiri kategorije finančnih instrumentov, pri čemer so ena od teh krediti in terjatve. MRS 39 predpisuje, da se krediti merijo po metodi odplačne vrednosti. Določa sledeča pravila o morebitni slabitvi vrednosti finančnih sredstev: a.) Na vsak dan bilance stanja mora podjetje oceniti, ali obstaja kak nepristranski dokaz o morebitni oslabiljenosti finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev. Če takšni dokazi obstajajo, mora podjetje po 63. členu (za finančna sredstva, izkazana po odplačni vrednosti) določiti vrednost izgube zaradi oslabilve. b.) Finančno sredstvo (ali skupina finančnih sredstev) je oslabiljeno in so nastale izgube zaradi oslabilve samo takrat, če obstajajo objektivni dokazi o oslabilvi zaradi dogodka ali dogodkov, ki so nastopili po začetnem pripoznanju sredstva ("škodni dogodek") in ta dogodek (ali dogodki) vpliva(jo) na ocenjene prihodnje denarne tokove finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev, ki ga (jih) je možno zanesljivo oceniti. Tak enkrat, ločen dogodek, ki je povzročil oslabilve, je morda nemogoče prepoznati. Bolj verjetno je več dogodkov skupaj povzročilo oslabilve. Izgube, pričakovane kot posledica prihodnjih dogodkov, ne glede na to, kako so verjetni, se ne pripoznavajo.

Nepriistranski dokazi o oslabiljenosti finančnega sredstva ali skupine sredstev so po MRS 39 pomembne informacije, ki vzbujajo pozornost imetnika sredstva, o: a.) pomembnih finančnih težavah izdajatelja ali zavezanca, b.) kršenju pogodbe, kot je neizpolnitev obveznosti ali kršitev pri plačevanju obresti ali glavnice, c.) posojilodajalčevi koncesiji posojilojemalcu iz gospodarskih ali pravnih razlogov v povezavi s posojilodajalčevimi finančnimi težavami, ki je posojilodajalec sicer ne bi obravnaval, d.) verjetnosti, da bo posojilojemalec šel v stečaj ali finančno reorganizacijo, e.) izginotju delujočega trga za takšno finančno sredstvo zaradi finančnih težav, ali f.) pomembnih podatkih, ki kažejo, da obstaja izmerljivo zmanjšanje ocenjenih prihodnjih denarnih tokov iz skupine finančnih sredstev vse od začetnega pripoznanja sredstev, čeprav se zmanjšanja ne da prepoznati pri posameznih finančnih sredstvih v skupini, vključno: g.) neugodne spremembe v plačilnem statusu posojilojemalcev v skupini, ali h.) gospodarske razmere v državi ali lokalnem okolju, ki sovpadajo z neplačili po sredstvih v skupini.

Za finančna sredstva, izkazana po odplačni vrednosti, po MRS 39 velja, da če obstajajo nepristranski dokazi, da je prišlo do izgube zaradi oslabilve pri posojilih in terjativah ali finančnih naložbah v posesti do zapadlosti v plačilo, izkazanih po odplačni vrednosti, se znesek izgube izmeri kot razlika med knjigovodsko vrednostjo sredstva in sedanjo vrednostjo pričakovanih prihodnjih denarnih tokov (razen prihodnjih kreditnih izgub, ki še niso nastale), diskontirani po izvorni efektivni obrestni meri finančnega sredstva. Vrednost izgube se mora pripoznati v poslovnem izidu.

Kot je izkazano v nadaljevanju, bi se, v kolikor bi navedeni nepristranski dokazi o oslabiljenosti finančnega sredstva obstajali v NLB banki že pred AQR vrednotenjem, morali njihovi učinki že odražati v računovodskih izkazih NLB, razen, če bi NLB ponarejala računovodske izkaze. Če pa NLB ni ponarejala računovodskih izkazov in potemtakem ni spregledala ali neevidentirala učinkov zgoraj navedenih dokazov o oslabiljenosti finančnega sredstva, pa ni možno, da bi jih kar »nenadoma odkrili« izvajalci AQR in predvsem ni možno, da bi učinek dodatno potrebnih slabitev, predvsem iz naslova slabšega vrednotenja zavarovanj, znašal več kot milijardo €.

Kot bo opisano v nadaljevanju, vrednotenje zavarovanj, kot je bilo izvedeno po AQR, ni bilo izdelano na takšen način, da bi lahko predstavljalo »objektivni dokaz o oslabilvi«, zato so z AQR ocenjene potrebne dodatne slabitve, ki bi naj bile podlaga za izračun negativnega kapitala banke NLB,

neskladne z MSRP, ravno tako pa je na AQR temelječa »ocena izkaza finančnega položaja NLB d.d.« neskladna z MSRP.

30. Kapitalsko ustreznost bank opredeljuje 125. člen ZBan-1, in sicer: Banka mora zagotoviti, da vedno razpolaga z ustreznim kapitalom, glede na obseg in vrste storitev, ki jih opravlja, ter tveganja, ki jim je izpostavljena pri opravljanju teh storitev (kapitalska ustreznost). Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic določa, da mora banka finančna sredstva razvrstiti v skupine po tveganosti in oceniti višino izgub iz kreditnega tveganja (kar pomeni oslabitev sredstev na nadomestljivo vrednost) v skladu z MSRP in tem sklepom. Razvrščanje v skupine temelji na oceni sposobnosti dolžnika izpolnjevati obveznosti do banke ob dospelosti in kvaliteti zavarovanja. Pri tem Zban-1 določa, da »kapitalska zahteva za kreditno tveganje znaša 8 odstotkov vsote tveganjem prilagojenih zneskov izpostavljenosti«, ter da »lahko banka pri izračunu tveganjem prilagojenih zneskov izpostavljenosti in zneskov pričakovanih izgub ustrezno upošteva kreditna zavarovanja, katerih predmet so te izpostavljenosti«. Povedano drugače, ustrezna zavarovanja za kredite (kreditna zavarovanja) zmanjšujejo višino potrebnega kapitala banke, potrebnega za zagotavljanje kapitalske ustreznosti banke, in obratno, nezadostna zavarovanja za kredite povečujejo potrebo po kapitalu banke, da bi le-ta zagotavljala kapitalsko ustreznost. Zato je še kako pomembno, kako so ovrednotena zavarovanja.

Kot izhaja iz nadaljevanja, je ravno novo, v okviru AQR izvedeno prevrednotenje kreditnih zavarovanj, ki ni bilo skladno z MSRP, povzročilo večino izračunanih dodatno potrebnih slabitev na NLB in je kot takšno imelo vpliv na izračunano domnevno kapitalsko neustreznost banke NLB.

Pri tem pa je potrebno poudariti, da je bila banka NLB že do tedaj, torej do izvedbe AQR, dolžna redno mesečno preverjati, ali so krediti in njihova zavarovanja ustrezno ovrednoteni, z mesečnimi podatki o knjigovodskih postavkah banke pa je bila mesečno seznanjena tudi Banka Slovenije. Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic namreč določa, da morajo banke mesečno ocenjevati, ali obstajajo nepristranski dokazi, da je finančno sredstvo, torej kredit, oslabljeno. Poleg tega ZBan-1 določa, da morajo banke Banki Slovenije predložiti mesečno poročilo o knjigovodskih postavkah, kar pomeni, da je bila Banka Slovenije mesečno seznanjena s premoženjskim stanjem bank, ki pa ob poročilih ni bilo takšno kot je bilo ugotovljeno v okviru AQR.

31. Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic (7., 9. in 10. člen) podrobneje opredeljuje same slabitve. Oslabitev finančnega sredstva predstavlja razliko med (dotedanjo) knjigovodsko vrednostjo kredita in njegovo nadomestljivo vrednostjo. Nadomestljiva vrednost je opredeljena kot sedanja vrednost (diskontirana vrednost) pričakovanih prihodnjih denarnih tokov ob uporabi izvirne efektivne obrestne mere. Pri izračunu oslabitve finančnega sredstva se upoštevajo tudi, kot že prej navedeno, pričakovani denarni tokovi iz unovčitve zavarovanj. Zavarovanja s premičninami in nepremičninami lahko banka upošteva pri izračunu oslabitve finančnega sredstva le, če razpolaga z vso potrebno dokumentacijo, iz katere je razvidno, da je zastavljena premičnina ali nepremičnina učinkovito in ustrezno sredstvo sekundarnega poplačila, kar pomeni, da mora banka dokazati, da za to premičnino ali nepremičnino obstaja trg in da je unovčljiva v razumnem roku. NLB banka je torej morala, da je sploh lahko upoštevala vrednosti zavarovanj pri izračunu kapitalske ustreznosti banke, že razpolagati z dokazi o vrednosti zavarovanj in o unovčljivosti zavarovanj v razumnem roku. Kot vrednost zavarovanja z nepremičnino se upošteva zadnja ocena tržne vrednosti nepremičnine, ki jo izdela pooblaščen ocenjevalec vrednosti nepremičnin, upoštevajoč vse stroške, povezane s prodajo, in ki ni starejša od enega leta, oziroma kupoprodajno pogodbo, ki ne sme biti starejša od enega leta. Pri zavarovanju s premičnino pa lahko banka upošteva tovrstna zavarovanja pri izračunu oslabitve finančnega sredstva, če so izpolnjeni naslednji pogoji: obstoj likvidnega trga, ki omogoča hitro in ekonomsko učinkovito (po primerni ceni) unovčenje zavarovanja; obstoj dobro uveljavljenih, javno dostopnih tržnih cen; v sklepu opredeljeni operativni pogoji. Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic precizno opredeli tudi rok, v katerem je potrebno presojati, ali so nastopili razlogi za oslabitve, in sicer: »Banka mora mesečno v skladu s tem sklepom ocenjevati, ali obstajajo nepristranski dokazi, da je finančno sredstvo ali skupina finančnih sredstev oslabljena.«

Dalje Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic določa pogoje za posamično ali skupinsko ocenjevanje sredstev, in sicer: Če pri posamični oceni finančnega sredstva obstajajo nepristranski dokazi oslabitve, mora banka oceniti nadomestljivo vrednost takšnega finančnega sredstva. Če je nadomestljiva vrednost manjša od knjigovodske, banka pripozna izgubo v izkazu poslovnega izida. Oslabitev se izmeri za vsako finančno sredstvo, ki je posamezno pomembno. Oslabitev finančnih sredstev, ki niso posamezno pomembna, se izmeri posamično ali skupinsko. Banka lahko pri izračunu izgub iz naslova kreditnega tveganja posamezno pomembnega finančnega sredstva upošteva prvovrstna zavarovanja iz prvega odstavka 14. člena sklepa, primerna zavarovanja, ki so določena v 17. členu sklepa, in zavarovanja s premičnino oziroma nepremičnino, če v celoti ustrezajo pogojem, ki so določeni v 9. členu sklepa.

Glede načina knjiženja Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic določa: Oslabitev finančnih sredstev, ki jih banka opravi po MSRP, se izkažejo kot odhodek iz oslabitve v izkazu poslovnega izida in kot popravek vrednosti finančnih sredstev zaradi oslabitve v bilanci stanja. Po stanju na zadnji dan v letu je banka dolžna knjigovodsko izkazati oslabitve finančnih sredstev v skladu z določili tega sklepa v roku, predpisanem za predložitev letnih računovodskih izkazov. Med letom je banka dolžna knjigovodsko izkazati oslabitve finančnih sredstev najpozneje po stanju na zadnji dan meseca, v katerem mora predložiti poročilo o razvrstitvi finančnih sredstev, merjenih po metodi odplačne vrednosti.

32. Iz navedenega izhaja, da mora banka takoj, ko zazna katerega od prej navedenih dokazov za oslabitev finančnih sredstev, kar pomeni najkasneje ob zaključku vsakega posameznega meseca, oblikovati ustrezne slabitve vrednosti sredstev, v kolikor so potrebni, upošteva tudi, kot že prej navedeno, vrednosti zavarovanj. Pri tem je pomembno poudariti, da se nobeden od prej navedenih nepristranskih dokazov za oslabitev ne zgodi čez noč, ampak je posledica poslabševanja finančnega položaja dolžnika oz. dolžnikov v daljšem časovnem obdobju. Zato je, kot je utemeljeno v nadaljevanju, nemogoče, da bi banka NLB na dan 30.9.2013 izkazovala dve tako zelo različni vrednosti kapitala in bi bili obe vrednosti resnična in poštena vrednost kapitala banke, eno v znesku +834.624 tisoč EUR, kot izhaja iz javno objavljenih računovodskih izkazov NLB, izračunano na podlagi knjigovodskih podatkov NLB, torej »brez intervencije« Banke Slovenije v obliki AQR, in drugo v znesku -317.975 tisoč EUR, ki jo je s simulacijo izračunal Deloitte v dokumentu Hypothetical Liquidation Valuation of NLB d.d. po navodilih Banke Slovenije in ki sploh ni izhajala iz knjigovodskih podatkov banke NLB.

33. Iz obrazložitve v nadaljevanju izhaja, da ocena izkaza finančnega položaja NLB banke (Priloga 27), izdelana po stanju na dan 30.09.2013, ni bila izdelana po pravilih Mednarodnih standardov računovodskega poročanja in kot takšna ne bi smela biti uporabljena kot podlaga za ugotovitev nastopa stečajnega razloga za banko NLB, niti za odreditev izrednih ukrepov v NLB v obsegu in način kot je to izvedla Banka Slovenije z Odločbo o izrednih ukrepih zoper NLB z dne 17.12.2013. Na podlagi pogodbe med NLB in družbo Deloitte za izvedbo Pregleda kakovosti kreditnega portfelja NLB Skupine oz. pogodbe za izvedbo AQR vrednotenja NLB banke je družba Deloitte izvedla pregled kakovosti sredstev NLB. Iz končnega poročila, ki je datiran na 11.12.2013 in se imenuje Poročilo o pregledu kakovosti bančnih sredstev Rezultati kvantitativne analize portfelja je, kot je že opisano zgoraj, razvidno, da storitve, ki jih je Deloitte izvajal v okviru pogodbe z dne 5.7.2013 in aneksa k tej pogodbi, ne predstavljajo revizije, preveritve internih kontrol ali drugih poslov dajanja zagotovil, kar pomeni, da družba Deloitte posledično ni izrazila nobenega mnenja ali dala nobenega drugega zagotovila glede računovodskih izkazov ali drugih finančnih informacij. Poleg poročila Rezultati kvantitativne analize portfelja so del Poročila AQR še: Poročilo o usklajevanju podatkov, popolnosti podatkov in preverjanju celovitosti podatkov (Priloga 31), Poročilo o pregledu metodologije (Priloga 28) in Poročilo o pregledu procesa (Priloga 30), ki vsi skupaj sestavljajo Poročilo AQR.

34. Banka Slovenije je v dopisu z dne 23.04.2015, ki sta ga v njenem imenu podpisala Jasna Iskra in Jurij Žitko, sama navedla, da pri oceni hipotetične likvidacijske vrednosti NLB, ki jo je izdelal

Deloitte v obliki ocene izkaza finančnega položaja banke, ki je sestavni del poročila Hypothetical liquidation valuation of NLB d.d. »ne gre za cenitev v zvezi z računovodskim poročanjem ali revizijo, temveč za ugotovitev, kakšna bi bila vrednost stečajne mase, ki je na razpolago za poplačilo upnikov«. Iz navedenega torej jasno izhaja, da se uslužbenci Banke Slovenije zavedajo, da ocena izkaza finančnega položaja banke ni bila izdelana v skladno s pravili MSRP pod predpostavko delujočega podjetja, temveč je bila izdelana zgolj za namen ocene hipotetične likvidacijske vrednosti, torej pod predpostavko nedelujočega podjetja, vsekakor pa ni bila izdelana za potrebe računovodskega poročanja. Kot takšna navedena ocena izkaza finančnega položaja banke ni bila zakonska podlaga za presojo zadostnosti višine kapitala banke v pogojih njenega delovanja oz. celo podlaga za presojo nastopa stečajnega razloga za banko, saj bi se moralo oboje vrednotiti (ugotoviti) pod predpostavko delujočega podjetja in bi se moralo pod enako predpostavko vrednotiti tudi kapital banke (glej poglavje o računovodstvu v bankah). Jasno je torej, da so se uslužbenci Banke Slovenije zavedali, da predmetna ocena izkaza finančnega položaja banke, iz katere se je izračunala hipotetična likvidacijska vrednost banke, ne more biti uporabljena kot verodostojen računovodski izkaz, saj sta vodja pravnega oddelka Banke Slovenije Jasna Iskra in njen namestnik Jurij Žitko v citiranem dopisu z dne 23.04.2015 navedla, da »ne gre za cenitev v zvezi z računovodskim poročanjem ali revizijo«.

Jasna Iskra in Jurij Žitko v citiranem dopisu z dne 23.04.2015 sicer pravilno razlikujeta med t.i. računovodskim kapitalom ter med vrednotenjem sredstev banke ob predpostavki stečaja (nedelujočega podjetja), vendar so člani Sveta Banke Slovenije v odločbi o izrednih ukrepih nedopustno uporabili oba pojma kot sinonima. Pri izračunu računovodskega kapitala banke gre za kapital, kot je razviden iz verodostojnega računovodskega izkaza, izdelanega skladno z MSRP, na način, kot je opisan v poglavju o računovodstvu. Pri hipotetični likvidacijski vrednosti, kot jo je izračunal Deloitte, pa je šlo zgolj za hipotetičen izračun (simulacijo) kapitala banke pod določenimi predpostavkami, in sicer pod predpostavko, da bi do stečaja že prišlo, in bi predpostavka nedelujočega podjetja, pod katero je sredstva potrebno ovrednotiti po likvidacijski in ne po poštenih tržni vrednosti, že veljala. Nikakor pa ni dopustno oceno izkaza finančnega položaja banke, na podlagi katere je bila izdelana ocena hipotetične likvidacijske vrednosti banke, uporabiti za izračun računovodskega kapitala banke, kar so osumljeni uslužbenci Banke Slovenije očitno povsem zavestno (načrtno) naredili in se pri tem v odločbi zavajajoče sklicevali na oceno družbe Deloitte kot podlago, na kateri je bil opredeljen negativni kapital banke (torej računovodski kapital banke) in na podlagi katere je bil ugotovljen stečajni razlog za banko.

Da so se člani sveta BS zavedali okoliščine, da hipotetično vrednotenje NLB, katerega temelj je AQR, ni računovodska podlaga, je razvidno tudi iz zapisnika sestanka medresorske komisije z dne 3.6.2013 (Priloga 84, stran 3), saj so člani medresorske komisije, katere člani so bili tudi predstavniki BS, izrecno izpostavili (oziroma govorili), da lahko nastanejo težave za NLB glede pripoznavanja terjatev v njenih poslovnih knjigah (Priloga 105, Stran 3).

Člani sveta Banke Slovenije so v odločbi o izrednih ukrepih (Priloga 16, 17) sicer dali vedeti, da z AQR ugotovljene slabitve še niso bile poknjžene (kar pomeni, da negativni kapital do takrat ni bil izkazan v nobenem uradno veljavnem računovodskem izkazu), so pa obenem zapisali, da bodo slabitve poknjžene in da bo s tem nastopil stečajni razlog. Ko so preiskovalci NPU Banko Slovenije zaprosili (Priloga 41) za pojasnilo, ali so slabitve na podlagi AQR vrednotenja izračunane skladno z MSRP, je Banka Slovenije, z dopisom, ki sta ga podpisala Jasna Iskra in Jurij Žitko, odgovorila, da je temu tako, »kar potrjuje tudi dejstvo, da je NLB po stanju konec leta 2013 te slabitve izkazala v poslovnih knjigah in posledično računovodskih izkazih za poslovno leto 2013, neodvisni revizor pa v Poročilu neodvisnega revizorja na samo višino oslabitev ni izrazil nobenih pridržkov« (Priloga 42).

35. Utemeljeno je sklepati, da Banka Slovenije poskuša utemeljevati skladnost slabitev s pravili MSRP z dogodki, ki so se zgodili po tem, ko je sama že v odločbi »odredila« oz. »napovedala« bodočo knjižbo, saj so se računovodski izkazi sestavljali in njihova revizija izvajali po stanju na dan 31.12.2013, odločba pa je bila izdana pred tem dne 17.12.2013. Ob tem je pomembna tudi okoliščina, ki kaže na odvisnost (povezanost) revizorja NLB za leto 2013, in sicer, da je bila revizor računovodskih izkazov v NLB za leto 2013 družba ERNST & YOUNG Revizija, poslovno svetovanje, d.o.o., medtem, ko je bila njena sestrška družba izvajalka AQR v nekaterih drugih bankah in kot

takšna članica Usmerjevalnega odbora. Druga pomembna okoliščina pa je dejstvo, da še vedno ni bilo ugotovljeno, ali je NLB učinke slabitev dejansko poknjizila ali pa je knjižila zgolj učinke prenosa terjatev na DUTB, o čemer bo podrobneje utemeljeno v nadaljevanju.

Nadalje navedba v gradivu za Usmerjevalni odbor z dne 27.11.2013 (Priloga 270), kjer je pod točko I, ki govori o komunikacijski strategiji, zapisano, da rezultati AQR ne bodo objavljeni, saj pri izvedbi AQR ni šlo za računovodski postopek, da pa bo AQR uporabljen kot input (op.a. vhodni podatek) za stresne teste, priča o dejstvu, da rezultati AQR niso bili izdelani za namene računovodskega poročanja in kot takšni nikakor ne bi smeli biti uporabljeni za izračun negativnega kapitala banke, na podlagi katerega so bili izbrisani imetniki kvalificiranih obveznosti, ter Banka Slovenije v odločbi o izrednih ukrepih knjiženje z AQR izračunanih slabitev ne bi smela navajati kot podlago za nastop stečajnega razloga NLB, zato ker so se člani Sveta BS zavedali, da takšni izračuni slabitev niso primerni za računovodsko evidentiranje (Priloga 105).

Pomembna okoliščina je tudi dejstvo, da je pogodbo o izvedbi AQR z NLB v imenu družbe Deloitte podpisal Janez Škrubej, ki se je tik pred zaključkom AQR vrednotenja zaposlil na DUTB in postal njen izvršni direktor, pri čemer pa so bile na DUTB prenesene terjatve po vrednosti, kot jo je ugotovil Deloitte, katere partner je bil ravno Škrubej.

36. Glede ugotavljanja domnevnih razlogov za nastop stečaja NLB banke je potrebno poudariti naslednje, in sicer, da 320.člen ZBan-1 kot stečajna razloga določa dva kumulativna pogoja, med drugim, da premoženje banke ne zadošča za poplačilo vseh terjatev upnikov banke. Slednje pomeni, da so obveznosti banke večje od njenega premoženja oz. povedano drugače, da banka izkazuje negativni kapital. Kot pojasnjeno že v poglavju o računovodstvu v bankah, ni možno, da bi banka na določen dan izkazovala dva različna zneska računovodskega kapitala banke, od katerih bi bila oba pravilna. Če bi to bilo možno, potem bi lahko vsaka gospodarska družba izkazovala različne vrednosti računovodskih postavk in deležniki nikoli ne bi mogli zanesljivo vedeti, katera vrednost je »bolj« pravilna in katera »manj«. Trditev, da sta možna dva računovodska izkaza in dve različni, vendar pravilni vrednosti kapitala, obe izračunani na isti dan, je torej popolnoma nesmiselna ter gre le za poskus nadaljnjega zavajanja ter prikrivanja nezakonitosti ravnanj. Ker banka NLB niti na dan 31.12.2012 (Priloga 38, Stran 2, 41, 42) niti na dan 30.9.2013 (Priloga 35) v svojih računovodskih izkazih ni izkazovala negativnega kapitala, člani Sveta Banke Slovenije na nobeni podlagi ne morejo trditi, da je bil računovodski kapital banke, ki je edina možna podlaga za utemeljitev nastopa stečajnega razloga, negativen, razen seveda, če bi trdili, da so bili do takrat izdelani računovodski izkazi, torej na dan 31.12.2012 in 30.9.2013, ponarejeni in niso bili resnična in poštena slika višine kapitala banke. Uslužbenci Banke Slovenije tega v nobenem dokumentu, ki je bil pridobljen, niso trdili, niti takšno stališče niso nikoli objavili na drug način.

Deloitte je v poročilu o hipotetični likvidacijski vrednosti NLB banke zapisal, da »je Banka Slovenije pooblastila Deloitte, da pripravi analizo hipotetičnega vrednotenja NLB ob predpostavki nadzorovane likvidacije« ter da »opredelitev vrednosti nadzorovane likvidacije v tej analizi vrednotenja predvideva, da bi Banka Slovenije uvedla stečajni postopek proti banki zaradi domnevnega kapitalskega primanjkljaja« (Priloga 61, 62). Utemeljeno je sklepati, da namen analize ni bil ugotoviti, ali NLB izpolnjuje pogoje za uvedbo stečajnega postopka, temveč, da so uslužbenci Banke Slovenije že ob naročilu storitve predpostavili negativni kapital. Člani Sveta Banke Slovenije tako v odločbi o izrednih ukrepih netočno navajajo, da je bil negativni kapital banke ugotovljen (še) na podlagi poročila o hipotetični likvidacijski vrednosti.

Deloitte tudi navaja, da so se pri pripravi poročila o hipotetični likvidacijski vrednosti zanesli na rezultate in podatke, ki so bili zbrani predhodno med njihovim pregledom kakovosti sredstev (AQR), kar zopet potrjuje sum, da se hipotetična likvidacijska vrednost ni določala neodvisno, temveč ob predpostavkah, ki so jih določili uslužbenci Banke Slovenije, med drugim, da se neposredno uporabijo rezultati AQR, ki pa niso bili izdelani skladno z MSRP.

Predstavnika Banke Slovenije (Iskra in Žitko) v dopisu z dne 23.4.2015 (Priloga 42) sicer pojasnjujeta, da so bili rezultati AQR uporabljeni kot izhodišče za izdelavo ocene finančnih izkazov banke po stanju na dan 30.9.2013 ter, da je bila navedena ocena finančnih izkazov del poročila o likvidacijski cenitvi. Na podlagi ocene finančnih izkazov po stanju 30.9.2013 so, po navedbah Banke

Slovenije, neodvisni ocenjevalci v nadaljevanju za namene izračuna likvidacijske vrednosti upoštevali tudi druge učinke, ki bi nastali kot posledica uvedbe stečajnega postopka zoper banko (Priloga 29). Dalje navajata, da je bil AQR izveden zaradi zahtev Evropske komisije z namenom da se »ugotovi čim bolj točno stanje premoženja bank« ter da bi bila uporaba drugih rezultatov pri izdelavi likvidacijske cenitve zato tvegana, saj so bili rezultati ob koncu leta tudi poknjženi v poslovnih knjigah bank (Priloga 16).

Kot izhaja iz poročila o oceni hipotetične likvidacijske vrednosti (Priloga 61, 62), je Deloitte pri opredelitvi metodologije vrednotenja uporabil metodo čiste vrednosti sredstev. Čisto vrednost premoženja banke v scenariju nadzorovane likvidacije je Deloitte določil kot razliko med likvidacijsko vrednostjo celotnega premoženja, zmanjšano za sedanjo vrednost vseh obveznosti. Deloitte je navedel, da nadzorovana likvidacija predvideva, da se premoženje proda v ustreznem obdobju, zato da bi dosegli najvišjo ceno, da pa v takem primeru domnev o delujoči družbi ni več.

Pri izdelavi ocene hipotetične likvidacijske vrednosti je Deloitte izvedel več korakov, pri čemer je prvi in finančno daleč najzahtevnejši korak predstavljalo prevrednotenje posojil strankam (oslabitve kreditov). Ta korak je bil izveden na način, da so neposredno uporabili rezultate AQR vrednotenja. Poleg tega je bilo izvedenih še 5 nadaljnjih korakov, Deloitte pa je nato zapisal, da so »vsi navedeni ukrepi povzročili primanjkljaj za izpolnitev obveznosti do upnikov in imetnikov kapitalskih deležev«. Iz navedenega izhaja, da so rezultati AQR v resnici neposredno vplivali na izračun hipotetične likvidacijske vrednosti bank, saj so bili uporabljeni kot vhodni (izhodiščni) podatki za izračun likvidacijske vrednosti.

Deloitte v poročilu o oceni hipotetične likvidacijske vrednosti navaja, da so vrednotenja posojil komitentom in z njimi povezanih nekaterih drugih sredstev na podlagi izvedenega AQR povzročili prilagoditev v višini 966 mio EUR na dan 30.09.2013. Z drugimi besedami, zaradi neposredne uporabe rezultatov AQR pri določitvi višine hipotetične likvidacijske vrednosti kapitala NLB na dan 30.9.2013 so bile pri oceni izkaza finančnega položaja banke izkazane dodatne »prilagoditve« v obliki zmanjšanja vrednosti posojil komitentom v znesku 965.580.000,00 EUR. Poleg navedenih so bile v prvem koraku izvedene še prilagoditve pri danih posojilih povezanim družbam in investicijah v povezane družbe, tako da je skupni znesek prilagoditev v prvem koraku znašal 1.152.599.000,00 EUR. Za tolikšen znesek prilagoditev se je v prvem koraku ocene hipotetične likvidacijske vrednosti zmanjšal tudi kapital banke NLB, tako da je neto vrednost sredstev oz. kapital banke po prvem koraku znašal -317.975.000,00 EUR. V korakih 2, 3 in 4 je Deloitte v nadaljevanju prevrednotil še naložbe v povezane družbe in nekatera druga sredstva, tako da je ocenjeni kapital banke v primeru nadzorovane likvidacije po izvedbi prvih štirih korakov znašal -735.793 tisoč EUR. V 5. koraku so bili nato ovrednoteni še stroški, povezani s postopkom prenehanja poslovanja, v 6. koraku pa je bila izdelana dodatna analiza občutljivosti, tudi v povezavi z dodatnimi odbitki za posojila, pri čemer se je, kot izhaja iz poročila, »za vsako zgoraj opisano premoženje uporabil odbitek za pomanjkanje likvidnosti in tržljivosti v višini 10%«. Pri analizi občutljivosti je šlo torej za pavšalno oceno, brez dejanske ocene vrednosti konkretnih sredstev. Skupne dodatne prilagoditve vrednosti sredstev na podlagi analize občutljivosti so znašale 823.820 tisoč EUR, od tega iz naslova kreditov komitentov v višini 619.260 tisoč EUR.

Na podlagi izvedenih vseh korakov v izračunu hipotetične likvidacijske vrednosti je bila s simulacijo, ob določenih predpostavkah, vrednost kapitala računsko (vendar ne računovodsko) zmanjšana s pozitivne vrednosti 834.624 tisoč EUR (Priloga 33, Stran 10), kot je bila računovodsko izkazana v uradno objavljenem izkazu finančnega položaja banke na dan 30.9.2013, na -317.975 tisoč EUR po prilagoditvi vrednosti posojil na podlagi AQR oz. na -1.559.616 tisoč EUR na podlagi vseh prilagoditev, kar bi, v kolikor bi šlo za verodostojne izračune in računovodske izkaze, skladne z MSRP, pomenilo, da je NLB precenjevala do tedaj izkazano vrednost danih kreditov in posledično vrednost kapitala kar za 1.152.599 tisoč EUR.

37. Ker Banka Slovenije tega upravi NLB banke ni nikoli očitala, niti ni bilo najdenih drugih dokazov, ki bi kazali na to, da so člani uprave NLB do tedaj prirejali računovodske izkaze, članom Sveta BS pa je bilo očitno znano, da vrednost kapitala, ugotovljena na podlagi rezultatov AQR, ne predstavlja pravilne in poštene finančne slike NLB glede višine računovodskega kapitala, je potrebno

utemeljenost razlogov za sum storitve kaznivega dejanja Zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic po tretjem v zvezi s petim odstavkom 257. člena Kazenskega zakonika in v zvezi z 20. členom Kazenskega zakonika, osredotočiti na člane Sveta Banke Slovenije in Tomaža Čemažarja, kot (so)podpisnika odločbe, ker so pri izdaji odločbe o izrednih ukrepih z oznako 24.20.021/13-010 z dne 17.12.2013 storili navedeno kaznivo dejanje z namenom, da bi NLB banki pridobili 257.378.585,57 EUR protipravne premoženjske koristi (zmanjšanje podrejenega dolga), hkrati pa so imetnikom hibridnih posojil povzročili za 84,5 mio EUR škode, imetnikom hibridnih obveznic 29,1 mio evrov škode, imetnikom podrejenih obveznic 61,4 mio evrov škode, imetnikom podrejenih posojil 75 mio evrov škode in Republiki Sloveniji neodplačno pridobitev lastništva vseh delnic NLB v nominalnem znesku 57.885.302,60 EUR, kar hkrati tudi predstavlja škodo, ki so jo utrpeli imetniki navadnih imenskih, prosto prenosljivih kosovnih delnic.

38. Utemeljenosti razlogov za sum potrjujejo tudi neskladna pojasnila Banke Slovenije v dopisu z dne 23.04.2015 (podpisnika Jasna Iskra in Jurij Žitko), ko pojasnjuje, zakaj je prišlo do ocenjene dodatne izgube NLB na dan 30.9.2013. Namreč, iz poročila o oceni hipotetične likvidacijske vrednosti NLB, ki ga je izdelal Deloitte, izhaja, da je bil AQR izdelan po stanju na dan 31.12.2012 in četudi je slovensko gospodarstvo upadalo v 9-ih mesecih leta 2013, Deloitte pri tem poročilu ni upošteval nobenega dodatnega poslabšanja v letu 2013 v kvaliteti kreditnega portfelja in vrednosti zavarovanj oz. v sposobnosti bančnih komitentov generirati prihodke. Banka Slovenije pa na tretji strani v citiranem dopisu trdi: *»Izvajalci AQR so med drugim presojali tudi, ali je imela NLB premalo oblikovanih slabitev že na dan 31.12.2012. Vendar pa je potrebno poudariti, da so bili rezultati skrbnega pregleda, ki so bili pri NLB tudi podlaga za oceno izgube banke, znani šele v začetku decembra 2013. Posledično niti Banka Slovenije, niti uprava NLB prej ni razpolagala z zneski dodatno potrebnih oslabitev, izhajajočih iz pregleda kakovosti sredstev po stanju na dan 31.12.2012, ki so seveda posledično vplivale tudi na oceno finančnega položaja te banke po stanju na dan 30.9.2013. Znatno poslabšanje ocene finančnega položaja banke po stanju na dan 31.12.2012 je bilo po pojasnilih stroke posledica dejstva, da se je gospodarska situacija v letu 2013 naglo poslabševala, upošteva se slabšo likvidnost trga nepremičnin in trga vrednostnih papirjev, ter uporabo bistveno bolj konservativne ocene zavarovanj po stanju na dan 31.12.2012.«* (Priloga 42, stran 3).

Navedeno pojasnilo Banke Slovenije, ki sta ga podpisala Jasna Iskra in Jurij Žitko dne 23.04.2015, je neskladno v več delih, in sicer: - v dopisu predstavnika Banke Slovenije navajata, da je poslabšanje ocene finančnega položaja banke rezultat poslabševanja gospodarske situacije v letu 2013, medtem ko je Deloitte v poročilu o oceni hipotetične likvidacijske vrednosti izrecno poudaril, da ni upošteval nobenega dodatnega poslabšanja v letu 2013 v kvaliteti kreditnega portfelja in vrednosti zavarovanj oz. v sposobnosti bančnih komitentov generirati prihodke; - v dopisu predstavnika Banke Slovenije navajata, da je poslabšanje ocene finančnega položaja banke tudi posledica bistveno bolj konservativne ocene zavarovanj po stanju na dan 31.12.2012. Pri tem pa Banka Slovenije ne pojasni, kakšen je bil razlog, ki bi upravičeval uporabo »bistveno bolj konservativne ocene« oziroma spremembo metode vrednotenja. Namreč, MRS 39 je popolnoma jaseh, ko govori o pogojih, kdaj je upravičeno oblikovati dodatno potrebne slabitve, in sicer, da mora obstajati nepristranski dokaz o morebitni oslabiljenosti finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev. Kot bo utemeljeno v nadaljevanju, AQR vrednotenje, ki je temeljilo predvsem na uporabi pavšalnih "hair-cutov" (odbitkov) in na znatnih omejitvah uporabnosti rezultatov vrednotenja zavarovanj, kot so jih v svoje poročilo zapisali cenilci, nikakor ne more biti obravnavan kot "nepristranski dokaz o oslabiljenosti". Še več, predstavniki Banke Slovenije so bili tisti, ki so vsako leto, torej tudi ob pripravi zaključnega poročila NLB za leto 2012, podajali (splošne, t.i. redne letne) usmeritve bankam in njihovim revizorjem glede načina vrednotenja zavarovanj.

Da so se osumljeni predstavniki Banke Slovenije brez ustrezne utemeljitve nepristranskih dokazov o potrebnih dodatnih slabitvah nato odločili sredi leta 2013 spremeniti metodologijo vrednotenja zavarovanj, pri čemer so dotedanje konsistentno metodologijo, zamenjali z novo pavšalno metodologijo, potrjuje utemeljenost razlogov za sum, da so osumljeni predstavniki Banke Slovenije namerno lažno prikazali negativni kapital banke NLB na dan 30.9.2013 in brez utemeljenih razlogov, ki bi resnično izkazovali nastop stečajnega razloga za NLB banko, izdali odločbo o izrednih ukrepih v

NLB. Predstavnika Banke Slovenije v svojih pojasnilih tudi nekonsistentno navajata, da so izvajalo AQR med drugim presojali tudi, ali je imela NLB premalo oblikovanih slabitev že po stanju na dan 31.12.2012. V kolikor bi držalo, da je NLB banka imela premalo oblikovanih slabitev že na dan 31.12.2012, potem bi to pomenilo, da javno objavljeni in revidirani računovodski izkazi NLB banke niso bili resnična in poštena slika finančnega položaja banke. V tem primeru bi odgovorni v Banki Slovenije zagotovo sprožili ustrezne postopke zoper upravo NLB in/ali revizijsko družbo, ki je revidirala računovodske izkaze banke na dan 31.12.2012, enako pa bi moralo ravnati tudi Ministrstvo za finance kot zastopnik največje delničarke NLB – Republike Slovenije. Ne nazadnje tudi Poročilo AQR navaja, da so bili računovodski izkazi NLB na dan 31.12.2012 izdelani skladno z MSRP.

Predstavnika Banke Slovenije v predmetnem pojasnilu tudi navajata, da *»niti Banka Slovenije, niti uprava NLB prej ni razpolagala z zneski dodatno potrebnih oslabitev«*. Predstavnika Banke Slovenije s to navedbo poskušata ustvarjati vtis, kot da je možno realno ovrednotiti vrednost kreditov in zavarovanj le na podlagi AQR, kar je v nasprotju z MRS 39, kjer je jasno navedeno, da *mora na vsak dan bilance stanja podjetje oceniti, ali obstaja kak nepristranski dokaz o morebitni oslabljenosti finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev. Če takšni dokazi obstajajo, mora podjetje določiti vrednost izgube zaradi oslabitve.*

Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic določa, da je banka med letom dolžna knjigovodsko izkazati oslabitve finančnih sredstev najpozneje po stanju na zadnji dan meseca, v katerem mora predložiti poročilo o razvrstitvi finančnih sredstev, merjenih po metodi odplačne vrednosti. Dalje navedeni Sklep tudi določa, da mora banka zagotoviti pravilno in pravočasno poročanje Banki Slovenije o razvrstitvi finančnih sredstev, merjenih po metodi odplačne vrednosti, in prevzetih obveznostih po zunajbilančnih postavkah ter da banka poročila izdela po stanju na zadnji dan vsakega meseca v obliki in na način, ki je predpisan z navodilom Banke Slovenije. Banke morajo torej Banki Slovenije poročati mesečno.

Na vprašanje, ali so bile metodologija izvedbe AQR in na tej osnovi dodatno ugotovljene slabitve skladne z MSRP, je Banka Slovenije v dopisu z dne 23.4.2015 odgovorila, da *»je Banka Slovenije najela preizkušene mednarodne svetovalne družbe in ocenjevalce vrednosti nepremičnin, ki so pregled izvedli na podlagi preizkušenih metod in mednarodnih standardov, uporabljenih v primerljivih pregledih, ki so jih do sedaj izvedli znotraj Evropske unije. Glede na to menimo, da so na tej podlagi dodatno ugotovljene slabitve skladne z MSRP, kar potrjuje tudi dejstvo, da je NLB po stanju konec leta 2013 te oslabitve (celo v višjem znesku) izkazala v poslovnih knjigah in posledično računovodskih izkazih (v okviru letnega poročila) za poslovno leto 2013, neodvisni revizor pa v Poročilu neodvisnega revizorja (kot sestavnem delu tega letnega poročila) na samo višino oslabitev ni izrazil nobenih pridržkov«*. Na drugem mestu citiranega dopisa z dne 23.4.2015 je Banka Slovenije tudi neposredno zapisala, da so bili rezultati AQR ob koncu leta tudi poknženi v poslovnih knjigah bank (Priloga 42). Nasprotno tem navedbam pa iz poročila svetovalne družbe Deloitte, ki je izvajala AQR vrednotenje (pregled) v NLB, izhaja, da ni v svojem poročilu navedla nobenih »preizkušenih metod in mednarodnih standardov« (Priloga 254, 61), po katerih bi izvedla AQR, saj takšni standardi sploh ne obstajajo, za leto 2013 pa tudi ni obstajala še nobena metodologija (Priloga 84, stran 2). Deloitte je AQR izvedel zgolj na podlagi metodologije, ki jo je na svojih sestankih dogovoril in potrdil Usmerjevalni odbor. Z zbiranjem obvestil je bilo ugotovljeno, da je imela Banka Slovenije (oziroma njeni predstavniki) znotraj Usmerjevalnega odbora glavno besedo. Po zbranih obvestilih od Urške Cvelbar so metodologijo oblikovali udeleženci usmerjevalnega odbora na sestankih tega odbora. (Priloga 295, 261).

39. Iz rednega izpisa sodnega /poslovnega registra (Priloga 223, 224) izhaja, da je je revizijska družba Ernst & Young d.o.o., povezana družba z Ernst & Young Svetovanje d.o.o., obe zastopa isti direktor Janez Uranič. Revizijska družba Ernst & Young d.o.o. je revidirala računovodske izkaze NLB za leto 2013 (Priloga 37, Stran 88) in bi naj bila torej tisti *»neodvisni revizor«*, kot navaja Banka Slovenije, ki ni imel pridržka glede vrednosti slabitev v računovodskih izkazih NLB po stanju na dan 31.12.2013, izračunanih na podlagi AQR, ki ga je izvedel Deloitte, Ernst & Young Svetovanje d.o.o. pa je na drugi strani sodeloval v Usmerjevalnem odboru in je bil izvajalec AQR v Novi KBM (Priloga 298, 299) (v kateri je bil revizor Deloitte Revizija d.o.o.).

Ob tem je potrebno tudi poudariti, da so slovenske družbe iz skupin Ernst & Young in Deloitte z izvedbo AQR testov ustvarile visoke zasluzke. Banka Slovenije je za izvedbo projekta AQR v sedmih bankah (od desetih bank, ki so bile vključene v AQR) in stresnih testov v osmih bankah v letu 2013 podpisala pogodbe v znesku 21,2 mio €. Od tega je Banka Slovenije za sam AQR sklenila za 8 mio € pogodb z Deloitte in Ernst&Young ter za 1 mio € pogodb za vrednotenje nepremičnin. Navedeno pa ne vključuje treh bank, vključenih v ukrepe po ZUKSB, ki same nosile stroške AQR. Tako je na primer NLB sklenila pogodbo za izvedbo AQR z Deloitte za 1.890.000,00 EUR.

40. Kot je bilo navedeno že zgoraj, je Banka Slovenije vsako leto (torej tudi ob pripravi zaključnega poročila NLB za leto 2012), sklicevala sestanke ter podajala usmeritve bankam in njihovim revizorjem glede načina vrednotenja kreditnih zavarovanj. Iz analize zapisov iz navedenih sestankov in usmeritev (Priloge od 71 do 78s) izhaja, da so člani Sveta Banke Slovenije zelo podrobno usmerjali postopke vrednotenja finančnih sredstev in zavarovanj ter izdelave letnih poročil poslovnih bank tako za leto 2012 in 2013 ter njihove revizije, kar pomeni, da so imeli zelo natančen vpogled v vrednotenje računovodskih postavk in kapitala banke na dan 31.12.2012. Pomeni, da so bili natančno seznanjeni z vrednotenji. Še več, iz zapisa sestanka (Priloga 78) med predstavniki Banke Slovenije in revizijskimi družbami Deloitte, KPMG in PwC z dne 16.4.2013 je jasno razvidno, da so predstavniki Banke Slovenije »odločno nasprotovali takšnim pojasnjevalnim odstavkom, ki lahko Slovenijo in posledično slovenski bančni sistem privede še v slabši položaj« ter da so bili »pripravljeni storiti vse potrebno, da bi se jim izognili«. Namreč, revizijske družbe so v revizorjevo poročilo v zvezi z revidiranjem računovodskih izkazov NKBM, Abanke Vipa in NLB za leto 2012 želele vključiti pojasnjevalni odstavek, v katerem bi opozorile na določeno negotovost v zvezi z nadaljnjim poslovanjem teh bank, zaradi katere lahko te banke zaradi nizke ravni kapitala ob nadaljnji oslavitvi portfeljev oz. oblikovanja rezervacij postanejo kapitalsko neustrezne. Kot rečeno, predstavniki Banke Slovenije so takšnemu pojasnjevalnemu odstavku nasprotovali, predstavniki revizijskih družb pa so pojasnili, da je razlog zanje v tem, da država konkretno še ni začela izvajati ustreznih ukrepov in da ni nobenih zagotovil, da bi bila država zmožna banke v primeru težav dejansko reševati. Revizijske družbe so se s takšnim pojasnjevalnim odstavkom želela zavarovati pred morebitnimi tožbam in zahtevki za odškodnine, ki bi se lahko pojavili ob bankrotu državnih bank.

Iz navedenega zapisnika sestanka z dne 16.4.2013 ne izhaja, da bi bodisi predstavniki Banke Slovenije bodisi predstavniki revizijskih družb dvomili v tedaj izkazano resnično in pošteno sliko poslovanja državnih bank (se pravi med njimi tudi NLB). Pojavljala se je zgolj bojazen, kaj se bo zgodilo, če bi se portfelji bank v prihodnosti še naprej slabili. Še več, predstavniki Banke Slovenije so bili tako prepričani v učinkovitost načrtovanih aktivnosti za reševanje slovenskega bančnega sistema, da so bili »pripravljeni storiti vse potrebno«, da bi se pojasnjevalnim odstavkom izognili.

41. Iz poročila »Pregled kakovosti sredstev – Poročilo o pregledu metodologije« (Priloga 28) z dne 17.12.2013 (v nadaljevanju Poročilo o AQR metodologiji) je razvidno, da je bilo le-to izdelano na podlagi formalnih pogojev (Terms of Reference ali TOR) (Priloga 28, stran 46), ki predstavljajo prilogo 1 k Poročilu o AQR metodologiji. Pri tem ni nikjer v poročilu navedeno, da bo Deloitte storitve AQR izvedel skladno z MRS oz. MSRP. Deloitte je vrsto svojih storitev omejil tako, da je navedel, da pri storitvi AQR ne gre za noben posel dajanja zagotovil glede računovodskih izkazov ali finančnih podatkov. Nasprotno, v poročilu je navedeno, da je bila obravnavana metodologija razvita za potrebe izvedbe AQR postopkov. Kot del AQR postopkov so bili ločeno angažirani še cenilci nepremičnin. Kot izhaja iz »Poročila o pregledu kakovosti bančnih sredstev – Rezultati kvantitativne analize portfelja« z dne 11.12.2013, je bil cilj tega poročila analizirati izbrani niz portfeljev z namenom, da se – med drugim – zagotovi natančnejša ocena izterljive vrednosti portfeljev na referenčni datum na podlagi metodologije, opisane v Poročilu o pregledu metodologije. Pri tem je izvajalec Deloitte oblikoval sledeče kreditne portfelje: - Krediti gospodarskim družbam (Corporate), nepremičninskim družbam (Real Estate Developer – RED) ter MSP – mala in srednja podjetja (Small & Medium Sized Enterprise- SMP), vključno s tistimi sredstvi, ki jih je banka določila za prenos na DUTB (BAMC) in ki so bila pregledana kot ločeni podportfelji; - Krediti fizičnim osebam (vključno s hipotekami, potrošniškimi posojili idr.); - Sredstva iz naslova zakladništva. Sredstva MSP (mala in

srednja podjetja) so bila razdeljena v dva podportfelja: MSP-I ki ga tvorijo izpostavljenosti iz naslova MSP, povezane z drugimi izpostavljenostmi znotraj portfeljev gospodarske družbe, nepremičninske družbe in DUTB, in ki so bile obravnavane posamično; MSP-S, ki vključuje preostale izpostavljenosti in je obravnavan na statistični osnovi.

Iz izračuna individualno ugotovljenih slabitev s postopkom pregleda kreditnih map izhaja, da gre za skupni znesek 1.051 mio €. K navedenemu znesku dodatno izračunanih oslabitev je največ prispevala slabitev terjatev, ki bi naj bile prenesene na DUTB, pri čemer se je odstotek njihovih slabitev povečal s 44% na kar 70% oz. se je na podlagi rezultatov AQR pričakovalo, da bodo te terjatve v povprečju poplačane zgolj 30%. Povprečen odstotek slabitev za individualno obravnavan portfelj pa je narasel z 21% na kar 38%, kar z drugimi besedami pomeni, da se je pričakoval skoraj 40% odpis vseh individualno obravnavanih kreditov.

Kot izhaja iz Poročila AQR, noben dolжник, ki je bil identificiran za prenos na DUTB, ni bil klasificiran kot delujoči.

Glede na obstoječo klasifikacijo dolžnikov v NLB so se dodatne oslabitve pojavile v vseh bonitetnih razredih, nominalno največ v C in E bonitetnem razredu.

Daleč največja znižanja vrednosti finančnih sredstev NLB banke so povzročila drugačna vrednotenja zavarovanj ter drugačna klasifikacija dolžnikov glede na dotedanjo prakso, upošteva vrednost EBITDA. Slednje pomeni, da so spremembe v vrednosti kreditov v bančnih računovodskih izkazih in posledično ocenjeno negativno vrednost kapitala povzročile predvsem metodološke spremembe v izračunu slabitev in ne dejanske vsebinske spremembe oziroma se ne potrjuje hipotetična teza, da bi imela banka v preteklosti prenizko oblikovane slabitve in bi zato bile dejansko potrebne dodatne slabitve.

42. Poročilo o AQR metodologiji navaja, da je bila za določitev cene kvadratnega metra različnih vrst nepremičnin, obdobja izgradnje in lokacije najeta neodvisna lokalna nepremičninska agencija Slovenia Invest (S-Invest). Na kakšen način in na kateri pravni podlagi je bila angažirana družba S-Invest v dosedanjem postopku še ni bilo mogoče ugotoviti, verjetno pa je, da bo te podatke imela družba Deloitte. Zahteva družbe Deloitte je bila, da morajo podatki o nepremičninah temeljiti na trenutnih transakcijah, ob upoštevanju dejanske stopnje likvidnosti na nepremičninskem trgu. Ta pristop pa lahko, kot je navedeno v poročilu, vključuje tudi nekatere pomanjkljivosti: omejena vrednost nepremičninskih poslov je lahko ovira za reprezentativnost; matrika pristopa je povsem neodvisna, medtem ko notranja in morda zunanja presoja banke ni vedno zanesljiva.

Kot trdi Deloitte v uvodnem delu Poročila o AQR metodologiji, naj bi bilo torej matrično vrednotenje zagotovilo za bolj natančno ocenjevanje vrednosti nepremičnin v primerjavi z individualnimi analizami, ki jih izvajajo pooblaščen ocenjevalci oz. sodni cenilci nepremičnin. Navedena trditev je nesprijemljiva, saj je bila, kot tudi Deloitte sam navaja v poročilu, matrika agencije S-Invest referenčna točka za izvedbo zgolj okvirnega vrednotenja (high-level valuation exercise) zelo velikega vzorca sredstev, in ne za detajlen individualen pristop, katerega namen je vendarle individualno ovrednotiti vsako nepremičnino, upošteva njene individualne značilnosti. Nenazadnje so bili v okviru postopka AQR najeti tudi cenilci, ki so individualno, čeprav poenostavljeno, vrednotili pomembnejša zavarovanja.

Pri tem se zastavlja tudi vprašanje, zakaj in na kakšnih osnovah bi »mednarodni« ocenjevalci nepremičnin le-te ovrednotili bolj natančno kot slovenski, ki imajo bodisi Slovenskega inštituta za revizijo bodisi Ministrstva za pravosodje Republike Slovenije. Banka Slovenije se je sicer v zapisu z dne 5.12.2012 (Priloga 78o) in z dne 25.11.2013 (Priloga 78j) zavezala, da bo za namen morebitnega ukrepanja nad pooblaščenimi cenilci SIR-u posredovala tudi konkretne primere, v katerih je ob ocenjevanju kvalitete kreditnega portfelja prišlo do pomembnih odstopanj pri zavarovanju z nepremičninami, vendar, kot izhaja iz zbranih obvestil od direktorja SIR Marjana Odarja, Banka Slovenije Slovenskemu inštitutu za revizijo (SIR-) tovrstnih primerov nikoli ni prijavila, tako da ni bilo dejansko ugotovljeno, da so bile pri vrednotenju nepremičnin s strani slovenskih cenilcev v resnici storjene kakršne koli nepravilnosti (Priloga 259).

Glede vrednotenja nepremičnin je Deloitte v svoje poročilo zapisal, da so ob ocenjevanju čiste iztržljive vrednosti zavarovanj pregledali vsa notranja in zunanja (neodvisna) vrednotenja, ki so jim

bila posredovana. Če je bila nepremičnina del AQR in vzorca stresnega testa ter je bila ocenjena na podlagi t.i. desk top cenitve in je bila taka cenitev sprejeta in potrjena za uporabo, se je ta vrednost uporabila v izračunu, razen če je banka posredovala nižjo vrednost cenitve. V tem primeru se je uporabila ocena banke ob predpostavki, da vsebuje več podatkov, kot jih je bilo na voljo neodvisnemu cenilcu.

Deloitte je torej uporabil tudi cenitve, ki jih je posredovala banka, če so imele še nižjo vrednost, z argumentom, da »vsebujejo več podatkov, kot jih je bilo na voljo neodvisnemu cenilcu«. Kjer desk top cenitev ni bila izvedena, so uporabili podatke iz matrike družbe S-lvest, in sicer podatke o vrsti nepremičnine, velikosti in o lokaciji, ter izračunali trenutno tržno vrednost.

V tistih primerih, kjer je šlo za vrednotenje nepremičnin, ki so bile zajete v vzorec za vrednotenje, so vrednotenje izvedli cenilci nepremičnin. Pogodbo z njimi je, kot izhaja iz Poročila o AQR metodologiji, podpisala NLB. V primeru NLB sta nepremičnine cenili dve družbi, in sicer: Cushman and Wakefield (C & W) – poslovne (nestanovanjske) nepremičnine in Jones Lang LaSalle (JLL) – stanovanjske nepremičnine

Cenilci so morali, glede na navedbe v poročilu, sestaviti cenitveno poročilo o tržni vrednosti nepremičnin, skladno z Rdečo knjigo (Rdeča knjiga RICS vključuje Mednarodne standarde ocenjevanja vrednosti – IVS), pri čemer sta bili določeni dve metodi vrednotenja:

Drive-by cenitve (vrednotenje na podlagi ogleda zunanosti nepremičnine, brez vstopa in ogleda notranjosti)

Desk-top cenitve (vrednotenje brez ogleda nepremičnine in je izvedeno zgolj na podlagi pregleda dokumentacije o nepremičnini)

Glede na zgoraj navedeno, je potrebno poudariti, da so obdobju izvajanja AQR in s tem povezanih cenitev nepremičnin veljali Mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti (MSOV) 2011, ki so glede morebitnih omejitev pri ocenjevanju vrednosti določali: MSOV 102, odstavek 3: S postopki, kot so pregled, poizvedovanje, izračunavanje in analiza, je treba zbrati zadostne dokaze, da je zagotovljena ustrezna podpora za ocenjevanje vrednosti. Pri določanju obsega potrebnih dokazov je potrebna strokovna presoja, da se zagotovi, da so informacije, ki jih je treba pridobiti, ustrezne glede na namen ocenjevanja vrednosti. Običajno se dogovori obseg ocenjevalčevih raziskav. Omejitve morajo biti zapisane v obsegu dela. MSOV 102, odstavek 4: V obseg dela je treba zapisati tudi namen ocenjevanja vrednosti, podlago vrednosti, obseg in omejitve raziskav ter vse vire informacij, na katere se ocenjevalec lahko zaneša. Če postane med izvajanjem naloge jasno, da z raziskavami, vključenimi v obseg dela, ne bo mogoče priti do verodostojne ocene vrednosti ali da informacije, ki jih morajo zagotoviti tretje stranke, niso dosegljive ali pa so neustrezne, je treba ustrezno spremeniti obseg dela. MSOV 103, odstavek 5, točka g): V poročilu je treba razkriti obseg izvedenih raziskav, vključno z omejitvami pri teh raziskavah, kot so bile določene v obsegu dela.

Rdeča knjiga RICS 2012, ki jo navaja tudi Deloittovo poročilo o AQR metodologiji, v zvezi z navedenimi omejitvami, vključno s takšnimi vrstami cenitev, kot so drive-by in desk-top cenitve, na 26. strani navaja: »VS 2.4 Omejene informacije: Kadar cenilec prejme zaprosilo za izvedbo vrednotenja na osnovi omejenih informacij, se mora z naročnikom pisno sporazumeti glede narave omejitve in možnih učinkov omejitve na samo vrednotenje. Komentar: 1. Naročnik lahko zahteva omejene storitve; na primer, kratek razpoložljivi čas za izdelavo poročila lahko onemogoči določitev dejstev, ki bi sicer normalno bila predmet preveritve pri običajnem ogledu ali bi bila določena z običajnim poizvedovanjem, ali v primeru izdelave vrednotenja na osnovi avtomatiziranega cenitvenega modela (automated valuation model – AVM). 2. Sprejemljivo je, da lahko naročnik včasih zahteva tovrsten obseg storitev, vendar pa je dolžnost cenilca, da se z naročnikom pogovori glede njegovih potreb, in to pred izdajo cenitvenega poročila. Tovrstna naročnikova navodila so pogosto poimenovana kot »drive-by«, »desk-top« ali »pavement« cenitve. 3. Cenilec mora presoditi, ali so omejitve smotne glede na namen cenitev. Cenilec se lahko odloči sprejeti navodila pod določenimi pogoji, na primer, da cenitev ni javno objavljena ali razkrita tretjim osebam. 4. Cenilec mora jasno povedati, ko potrjuje sprejetje tovrstnih navodil, da bodo vsebina omejitev in kakršnekoli iz njih izvirajoče predpostavke ter njihov vpliv na točnost cenitev navedeni v poročilu. 5. Cenilec mora zavrniti navodilo, če presodi, da ni moč izvesti vrednotenja na temelju omejenih informacij.«

Ravno tako Rdeča knjiga RICS 2012 na 223. strani navaja: »6 Vrednotenje brez ogleda notranjosti: 6.1/ Cenilec je lahko zaprosen za izvedbo vrednotenja brez ogleda notranjosti nepremičnine ter ne da bi razpolagal s predhodnimi poročili. To se lahko polmenuje kot »drive-by«, »desk-top« ali »pavement« cenitev, ali pa »zunanje« vrednotenje, in lahko temelji tudi na avtomatiziranem cenitvenem modelu; 6.4/ Kadar je zahtevano »desk-top« mnenje, brez kakršnekoli oblike ogleda nepremičnine, mora biti cenilec dodatno pozoren, še posebej glede nameravane uporabe cenitve. Verjetno bo cenitev uporabljena za začetno ocenjevanje pred kasnejšim bolj poglobljenim ogledom nepremičnine. Cenilec mora poskrbeti, da so viri informacij in utemeljitve pri izvedbi desk-top cenitve dokumentirani in shranjeni, glede na to, da ne bodo obstajale nobene zabeleške s same lokacije nepremičnine.

Kot izhaja iz gornjih določil strokovnih standardov, so omejene storitve ocenjevanja, med katere sodijo tudi »drive-by« in »desk-top« cenitve, sicer lahko skladne z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti, vendar le, če so skladne z namenom ocenjevanja vrednosti. Iz Poročila o AQR metodologiji ne izhaja jasna opredelitev namena ocenjevanja vrednosti nepremičnin, to je ocenjevanje vrednosti dodatno potrebnih slabitev za namene računovodskega poročanja (Priloga 300). V poročilu o metodologiji AQR je navedeno le, da bodo rezultati AQR uporabljeni kot vhodni podatek za stresni test od spodaj navzgor, ki bo temeljil na verodostojnem makroekonomskem scenariju, ki ga mora sprejeti usmerjevalni odbor, in s predpostavkami, ki jih mora zagotoviti Banka Slovenije. Določena je bila omejitev glede tega, komu se lahko poročilo posreduje, ter navedeno, da so cenitve potrebne za oceno tržne vrednosti nepremičnin za potrebe izvedbe AQR in stresnih testov.

Iz Rdeče knjige tudi izhaja, da se desk-top cenitve običajno uporabljajo v preliminarni fazi vrednotenja in da se pričakuje, da bo v nadaljevanju izvedena podrobnejša raziskava. Na slednje so pravilno opozorili tudi cenilci nepremičnin, pri čemer so njihova opozorila glede uporabnosti rezultatov vrednotenja nedvomno jasna. Namreč družba Deloitte je v poročilu o metodologiji AQR v poglavju 7.6. popolnoma jasno opredelila omejitve glede uporabnosti cenitev nepremičnin, in sicer konkretno je navedla: Strokovni standardi ocenjevanja RICS, ki vključujejo IVS (to je Mednarodne standarde ocenjevanja vrednosti), zahtevajo, da cenilci svojim strankam razložijo rezultate cenitev, ki so jih ugotovili na podlagi omejenih podatkov. Cenitve so bile pripravljene na podlagi omejenih podatkov, pri čemer: - so bile nepremičnine ocenjene brez celovitega pregleda, - kratki roki, ki so bili določeni, niso dovoljevali izvedbe običajnih raziskav in poizvedb, - zaupna narava navodil je onemogočila izvedbo (celovitih) pregledov/običajnih raziskav in poizvedb.

Cenilci nepremičnin so pripravili svoje cenitve na podlagi spodnjih splošnih predpostavk: - Cenitve so bile izvedene na podlagi drive-by ali desk-top vrednotenja. Notranjost nepremičnin ni bila pregledana niti se ni izvedel formalen ogled na podlagi predhodnega dogovora z lastniki/uporabniki; - Cenilci so se zanašali na podatke, ki jih je posredovala banka. - Cenilci so predpostavljali, da se nepremičnine, ki se oddajajo, oddajajo pod trenutnimi tržnimi pogoji. Podatki o najemnih razmerjih niso bili podani. - Vse nepremičnine imajo urejene lastniške pravice z upoštevanjem vseh potrebnih soglasij in dovoljenj. Poročila o lastniških pravicah niso bila predložena ali pregledana. - Vse lokacije so v optimalni rabi; alternativne rabe niso bile upoštevane.

Glede na to, da so imeli cenilci omejen dostop do podatkov in so jim bila dana navodila, da morajo svoje cenitve izvesti na podlagi ocene drive-by ali desk-top vrednotenja brez izvedbe celovitega pregleda, cenilci opozarjajo na to, da so njihove cenitve predmet večje stopnje negotovosti, kot bi bile ob izvedbi skrbnega pregleda sredstev.

Dalje, tudi poglavje 7.7., ki govori o metodologiji vrednotenja nepremičnin za NLB, opozarja na vrsto omejitev pri vrednotenju.

Tako je družba Cushman and Wakefield (C&W), ki je vrednotila poslovne (nestanovanjske) nepremičnine, ob zaključku poglavja 7.7.2., ki govori o metodologiji za cenitev poslovnih nepremičnin, najprej jasno izpostavila, da se pri vrednotenju ni upoštevalo stanje gradbenih ipd. dovoljenj, ki pa imajo izreden vpliv na ocenjeno vrednost nepremičnin. Poleg tega je družba C&W jasno zapisala, da ne priporočajo uporabe ocenjenih vrednosti nepremičnin iz predmetnega poročila pred podrobnejšim pregledom sredstev, konkretno je navedla: »C&W priporoča, da se izvede

podrobnejši pregled vseh okoliščin vsakega sredstva, preden bi se bilo upravičeno zanesti na cenitvene vrednosti iz tega poročila.»

Tudi družba Jones Lang LaSalle (JLL), ki je vrednotila stanovanjske nepremičnine, je v poročilu navedla pomembne omejitve. Tako je navedla, da so uporabili primerjalno metodo vrednotenja, ki je temeljila na okvirni oceni značilnosti nepremičnin glede na omejene podatke, ki so bili posredovani in njihove drive-by cenitve (Priloga 28, 228).

43. Iz opisanih ugotovitev je torej razvidno, da so bili članom Sveta Banke Slovenije, ki so bili naročniki cenitev, znani pridržki cenilcev, ki so izvedli cenitve NLB banki zastavljenih nepremičnin, vendar kljub temu, niso sledili usmeritvam cenilcev da so potrebne podrobnejše cenitve, temveč so na podlagi takšnih omejenih vrednotenj sprejeli odločbo o izrednih ukrepih s katero so odredili tako pomembne ukrepe z daljnosežnimi in hudimi posledicami, kot so izbris imetnikov podrejenih obveznosti in celo delničarjev banke NLB.

44. Iz Deloittevega Poročila o AQR metodologiji nadalje še izhaja, da je bilo v AQR vrednotenju izračunanim vrednostim nepremičnin, v nadaljevanju določeno še dodatno znižanje vrednosti. In sicer so upoštevali še sledeče stroške, odvisno od predvidene dobe za unovčitev zavarovanj: od 1 do 3 let: znesek pravnih stroškov letno je 1 odstotek trenutne tržne vrednosti; od 4 do 5 let: znesek stroškov upravljanja premoženja je 1 odstotek letno, razen če so sredstva preveč nelikvidna in se v tem primeru upošteva sedemletno časovno obdobje, pri čemer se stroški upravljanja premoženja izračunajo po enakih stopnjah za obdobje od 4 do 7 let; 5 (ali 7) let: stroški prodaje v višini 1,5 odstotka prihodka.

45. Ti stroški znašajo skupaj 35 odstotkov znižanja ocenjene trenutne tržne vrednosti, če se oceni, da se bo sredstvo realiziralo (unovčilo) v 5 letih, in 45 odstotkov, če se oceni, da bosta za to potrebni dodatni dve leti. Uporabljena obrestna mera znaša 5 odstotkov premije za tveganje z 2-odstotnimi stroški financiranja. Kot je razvidno iz gornje opredelitve, je Deloitte pri izračunu dodatno potrebnih slabitev upošteval še dodaten diskont, v višini 35 ali 45%, odvisno od ocenjene dobe unovčitve, 5 ali 7 let (kar je v obeh primerih višje od do tedaj v poslovnih knjigah NLB uporabljene predpostavke 4-ih let). Vendar pa v Poročilu AQR (Priloga 254) ali v katerikoli drugi dokumentaciji (recimo v gradivih za sestanke Usmerjevalnega odbora) nikjer ni obrazloženo, zakaj se je doba unovčitve nepremičnin pravzaprav povečala s štirih let na 5 do 7 let. Takšna »pavšalna« sprememba pomeni znaten vpliv na oceno dodatno potrebnih slabitev, in ker ni utemeljena, potrjuje zaključek, da je šlo za simulacijo slabitev, ki pa ne izpolnjuje pogojev za pripoznanje v poslovnih knjigah in računovodskih izkazih NLB.

Da storitve AQR niso bile izvedene skladno z MSRP, ki zahtevajo vrednotenja zavarovanj po poštenih tržnih vrednostih, priča tudi pojasnilo Banke Slovenije št. 29 v dokumentu Pogosta vprašanja in odgovori o reorganizaciji slovenskega bančnega sistema z dne 12.12.2013, kjer je navedeno, da so se pri pravkar končanih stresnih testih upoštevale likvidacijske in ne tržne vrednosti nepremičnin. Slednje potrjuje ugotovitve, da so bili glavni povzročitelji dodatno ugotovljenih slabitev ravno sprememba metodologije vrednotenja zavarovanj (Priloga 301), katerih rezultat se v konkretnem primeru ne bi smel uporabiti na način kot se je.

46. Iz Poročila o AQR metodologiji je razvidno, da tudi vrednotenja premoženja po metodologiji AQR niso bila skladna z MSRP. Namreč, pri določitvi vrednosti premoženja, uporabljenega za zavarovanje, je bil uporabljen takšen pristop, da so bile vrednosti premoženja, kot so bile evidentirane v bančnih poslovnih knjigah, pavšalno brez kakršnekoli utemeljitve, diskontirane (znižana jim je bila vrednost) s spodaj navedenimi diskontnimi faktorji, če ni bilo prepričljivih dokazov za uporabo alternativnega pristopa: -postavke obratnega kapitala, kot so zaloge in terjatve, so bile znižane za 80 odstotkov; -stroji in oprema so bili znižani za 70 odstotkov; -delnice, ki kotirajo na borzi, so bile znižane za 20 odstotkov in -delnice, ki ne kotirajo na borzi, so bile obravnavane, kot sledi: 1. če je banka posredovala najnovejšo cenitev (sestavljeno med letoma 2011 in 2013) zastavljenih delnic, so uporabili 20-odstotno znižanje na ocenjeno vrednost. To so primerjali z diskontirano vrednostjo po izračunu vzdržnosti dolga (5X EBITDA minus neto dolg,

znižano za 20 odstotkov) zadevne družbe; 2. če banka ni posredovala najnovejše cenitve zastavljenih delnic, so uporabili spodnjo metodologijo:

- upoštevana vrednost delnice za banke, ki so bile ali so deležne državne pomoči, je 1 EUR na delnico,
- za banke, katerih samostojna vzdržnost ni bila vprašljiva, so izračunali 50% neto vrednosti sredstev (lastniškega kapitala) banke na dan 31. decembra 2012 ali iz najnovejših medletnih obračunov, ki so bili na voljo in uporabili 20-odstotno znižanje za likvidnost.
- za delnice družbe:

a.) če za družbo ne velja predpostavka delujočega podjetja, je Deloitte vrednost njenih sredstev (po upoštevanju odbitkov za različne vrste razredov sredstev) ocenil glede na njene obveznosti, da bi ugotovil, ali kakšen del vrednosti njenega preostalega lastniškega kapitala ostane delničarjem. Ob ugotovitvi vrednosti je bila ta sorazmerno pripisana lastnikom. Če vrednost zavarovanja ni v celoti krila vseh izpostavljenosti skupine, je bil lastniški kapital ocenjen z nič.

b.) če za družbo velja predpostavka delujočega podjetja, je Deloitte upošteval izračun $5x$ EBITDA minus neto dolg (celoten dolg minus denarna sredstva na računih) in pripisal 20-odstotni odbitek. Normalizirana vrednost EBITDA za poslovno leto 2012 je bila uporabljena, če je bila na voljo in opredeljiva; enkratne postavke so bile izključene. (Priloga 28).

Iz navedenega izhaja, da tudi v primeru enkratnih pavšalnih diskontov na vrednosti premičnega premoženja danega v zavarovanje, vrednotenja po metodologiji AQR ni bilo izvedeno skladno s pravili MSRP. Namreč, višina diskontov ni z ničemer utemeljena oziroma obrazložena in kot takšna ne odraža tržne vrednosti zavarovanj. V kolikor bi bili tovrstni diskonti v resnici potrebni, pa bi lahko zaključili, da so bila do tedaj izkazane vrednosti zavarovanj v poslovnih knjigah NLB precenjena, česar pa poročilo AQR ne navaja niti takšnih navedb ne podaja Banka Slovenije. Še več, Banka Slovenije je bila tista, ki je bila nenaklonjena diskontom ob pripravi zaključnih računov bank za leto 2012.

47. Pred izdelavo računovodskih izkazov bank za leto 2013 je dne 25.11.2013 ponovno potekal sestanek med predstavniki Slovenskega inštituta za revizijo (SIR) in Banke Slovenije (Priloga 78j) na temo vrednotenja finančnih instrumentov in nepremičnin. Namen sestanka je bil dogovoriti se o nadaljnjih usmeritvah vrednotenja finančnih instrumentov in zavarovanj ob sestavi letnih poročil bank za poslovno leto 2013, ob ustreznem upoštevanju ocene kvalitete kreditnih portfeljev bank za potrebe dokapitalizacije (torej AQR) oz. uporabljenе metodologije za ta namen. Namreč, kot je navedeno v zapisniku sestanka, so bila pri oceni kvalitete kreditnega portfelja za namen dokapitalizacije, ki je bila s strani zunanjih izvajalcev izvedena po stanju na dan 31.12.2012, identificirana določena odstopanja pri vrednotenju glede na izkazane vrednosti v revidiranih računovodskih izkazih bank za poslovno leto 2012. Pomembne razlike naj bi izhajale iz:

obsega neplačnikov, ki se je povečal predvsem kot posledica restrukturiranja izpostavljenosti do teh dolžnikov,

vrednotenja zavarovanj za izpostavljenosti do neplačnikov, za namen ocene pričakovanih denarnih tokov iz unovčitve le-teh v primeru neplačila.

Kot izhaja iz predmetnega zapisnika, so bila pri tem »ugotovljena odstopanja z obstoječo prakso«, kar potrjuje sume, da so se predstavniki Banke Slovenije zavedali, da je šlo za drugačno vrednotenje od do tedaj uveljavljenega. Dalje so si udeleženci predmetnega sestanka zastavili vprašanje, ali je potrebno pravila glede vrednotenja za namen računovodenja oz. napotke v zvezi z vrednotenjem, ki so bili po predhodni uskladitvi s SIR in revizijskimi družbami posredovani bankam dne 3.1.2013 (Priloga 75) za namen izdelave letnega poročila za poslovno leto 2012, ustrezno spremeniti.

Navedeno pomeni, da so predstavniki Banke Slovenije iskali način, kako bi že z AQR izračunane slabitve »retrogradno pokrili« z ustreznimi navodili, da bi jih lahko poslovne banke potem tudi poknjižile v svojih računovodskih izkazih za leto 2013. Z drugimi besedami, najprej so bili narejeni izračuni, potem pa je bil SIR naprošen, da preveri, ali je obstoječe usmeritve za sestavo letnega poročila za leto 2012 potrebno kakorkoli »modificirati«, da bi ustrezali izračunom po AQR.

Na navedenem sestanku so udeleženci sprejeli naslednje sklepe oz. dogovore: Glede vrednotenja finančnih naložb in zavarovanj v finančnih naložbah (predvsem gre za vrednotenje vrednostnih

papirjev in kapitalskih deležev) so se dogovorili, da še vedno velja pojasnilo Banke Slovenije z dne 3.1.2013. Glede vrednotenja nepremičnin, kjer so bili ob ocenjevanju kvalitete kreditnega portfelja pri ocenjevanju denarnih tokov iz unovčitve zavarovanj v nepremičninah upoštevani precej višji odbitki na ocenjeno tržno vrednost teh nepremičnin, je v zapisniku navedeno, da so bili ti višji odbitki posledica: nižjih ocen tržne vrednosti nepremičnin s strani zunanjih izvajalcev in višje upoštevane dobe unovčitve 5-7 let. Dogovorili so se, da bo dr. Odar s pooblaščenimi cenilci preveril, ali je zapisano izhodišče za vrednotenje nepremičnin oz. zavarovanj v nepremičninah v pojasnilu Banke Slovenije z dne 3.1.2013 še ustrezno, saj morajo banke skladno s tem pojasnilom banke upoštevati najmanj 4-letno obdobje unovčitve zavarovanj v nepremičninah. Dogovorili so se tudi, da bi naj bil naslednji sestanek v isti zasedbi dne 29.11.2013, pred sestankom z Deloitte Svetovanje in E&Y.

V zbiranju obvestil od dr. Marjana Odarja, direktorja Slovenskega inštituta za revizijo (SIR), je bilo ugotovljeno, da z metodologijo AQR ni seznanjen in da je SIR, kot pristojna strokovna institucija v Republiki Sloveniji, ni nikdar odobril za računovodske namene (Priloga 259). Za predpostavke metodologije, ki smo mu jih predstavili v razgovoru, je pojasnil, da niso identične do tedaj definiranim usmeritvam SIR-a in Banke Slovenije glede vrednotenja kreditov in zavarovanj, ter da AQR najverjetneje ni narejen skladno z MSRP.

Dne 13.12.2013 (Priloga 74) je Banka Slovenije vsem bankam in hranilnicam (predsednikom uprav bank ter službam notranje revizije, slednjim v vednost) poslala napotke, ki jih je bilo potrebno upoštevati pri izdelavi letnega poročila za poslovno leto 2013. Napotki so deloma skladni z napotki z dne 3.1.2013, deloma pa so dopolnjeni z novimi usmeritvami.

48. Na podlagi navedenega so podani utemeljeni razlogi za sum, da so uradne osebe Banke Slovenije Boštjan Jazbec, Stanislava Zadravec Capriolo in Janez Fabijan ter vodja projekta AQR na Banki Slovenije Tomaž Čemažar, ki so vodile postopke ugotavljanja domnevno negativnega kapitala NLB banke in na tej podlagi neupravičeno oziroma protipravno izrekle izredni ukrep prenehanja kvalificiranih obveznosti banke, storile kaznivo dejanje Zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic po tretjem v zvezi s petim odstavkom 257. člena Kazenskega zakonika-1 z namenom NLB banki pridobiti veliko premoženjsko korist v znesku 257 mio EUR, ki jo je tudi pridobila, ker so ji prenehale obveznosti do njenih upnikov, imetnikov podrejenih obveznic in podrejenega dolga. Dosedanje ugotovitve torej kažejo, da ne drži navedba v sporni odločbi, da NLB banka na dan 30.9.2013 ni zagotavljala minimalnega kapitala v skladu s 136. členom ZBan-1 in da so bili v banki podani pogoji iz 1. točke prvega odstavka 320. člena ZBan-1 za začetek stečajnega postopka, ker njeno premoženje naj ne bi zadoščalo za poplačilo vseh terjatev upnikov. Iz tega razloga tudi ni držala navedba, da dotedanji imetniki kvalificiranih obveznosti v banki, v primeru stečaja ne bi bili poplačani, zaradi česar naj bi bili izpolnjeni zakonski pogoji za izrek izrednega ukrepa prenehanja kvalificiranih obveznosti banke, določeni v točki 1.a prvega odstavka 253. člena ZBan-1. NLB banka je na dan 30.9.2013 dejansko imela pozitiven kapital +835 mio EUR, tako kot je to sama javno objavila v Medletnem poročilu September 2013, domnevni, v odločbi zatrjevani negativni kapital -317 mio EUR, pa je bil zgolj s simulacijami ustvarjen računski rezultat kapitala, ki ni imel podlage v pravilno ovrednotenem dejanskem premoženju banke.

Zato tudi niso bili dejansko izpolnjeni pogoji za izrek izrednega ukrepa izbrisa kvalificiranih obveznosti banke, posledica navedenih nezakonitih ravnanj pa je bila nastanek velikih oškodovanj, predvsem pa pridobitev protipravne koristi NLB d.d., pri čemer je bil slednje tudi namen osumljenih. Pri oblikovanju opisanih neutemeljenih in nezakonitih zaključkov, so člani Sveta Banke Slovenije v odločbi tudi zavajajoče navedli, da je oceno izkaza finančnega položaja NLB banke na dan 30.9.2013 na zahtevo Banke Slovenije pripravil neodvisni cenilec, ker družba Deloitte Svetovanje d.o.o., ki je pripravila dokument »Hypothetical liquidation valuation of NLB d.d.« z dne 10.12.2013 ali Hipotetična likvidacijska vrednost NLB d.d. (ali Poročilo o hipotetični likvidacijski vrednosti NLB banke) v katerem je izračunala negativni kapital -317 mio EUR, le tega dejansko ni pripravila neodvisno na podlagi metodologije Mednarodnih standardov računovodskega poročanja, temveč po sprotno določani, prirejeni metodologiji, ki so jo njenim uslužbencem sproti dajali člani delovnih teles preko katerih so v letu 2013 operativno potekali postopki skrbnega pregleda bančnega sistema, to je člani usmerjevalnega odbora in operativnega odbora, možno pa tudi metodoloških delavnic, torej predvsem

uslužbencev Banke Slovenije pod vodstvom zgoraj opredeljenih osumljenih. Torej ni mogoče govoriti o neodvisnosti cenilca, če je vrednosti izračunaval po navodilih članov usmerjevalnega odbora, med katerimi so po zbranih obvestilih imeli glavno besedo predstavniki Banke Slovenije.

Kot je bilo podrobneje obrazloženo zgoraj, je družba Deloitte že vrednosti v AQR pregledu kreditnega portfelja NLB banke, izračunala po metodah, ki niso bile skladne z MSRP, se pravi po prirejeni metodologiji. V AQR postopkih so predstavniki Deloitte domnevno potrebne dodatne slabitve kreditov (oziroma nižanje njihovih vrednosti) ustvarili predvsem z neupravičenim nižanjem vrednosti kreditnih zavarovanj, to je z nižanjem vrednosti zastavljenih nepremičnin in premičnin. Vrednostno je bila najbolj obsežna manipulacija pri zniževanju vrednosti nepremičnin. Ta zniževanja so izvedli tako, da so dotedanje korektne in natančne ocenitve nepremičnin, ki so jih izdelali verodostojni, domači ustrezno licencirani cenilci, nadomestili s cenitvami, ki so jih opravili predstavniki podjetij Jones Lang LaSalle, s sedežem v Londonu in Cushman & Wakefield s sedežem v Budimpešti. Cenilci teh tujih podjetij so cenitve opravili po metodah »drive-by«, »desk top« in »pavement« (s pločnika, op.a.), ki že po definiciji pomenijo površne ocenitve brez podrobnega ogleda – pregleda nepremičnin. Navedene metode so po mednarodnih standardih ocenjevanja vrednosti sicer dopustni načini ocenjevanja, vendar zaradi površne izvedbe dajejo omejeno verodostojne oziroma nezanesljive rezultate in se zaradi tega tudi smejo omejeno uporabljati, in sicer običajno le za preliminarne, okvirna ugotavljanja vrednosti ocenjevanih nepremičnin, katerim morajo običajno slediti bolj natančni in verodostojni pristopi ocenjevanja. Vse omejitve oziroma pomanjkljivosti glede verodostojnosti so ocenjevalci nepremičnin tudi izrecno izpostavili v končnih dokumentih, ki so jih izdelali, zato je bilo članom Sveta Banke Slovenije znano, da gre za nezanesljive cenitve, ki niso bile verodostojne za ugotavljanje poštene tržne vrednosti sredstev banke, ki bi morala biti sicer edina dopustna podlaga za izrekanje ukrepov s posledicami za pravni promet, se pravi takšnih kot je bil ukrep prenehanja kvalificiranih obveznosti banke.

Iz poročila (priloga 252), ki ga je 3.3.2013 pripravil guverner Banke Slovenije, Boštjan Jazbec za Državni zbor Republike Slovenije, je razvidno, da so v Republiki Sloveniji v letu 2013 pristojni državni organi (predvsem Banka Slovenije in Ministrstva za finance RS) vodili postopke skrbnega pregleda bančnega sistema v skladu z Zakonom o ukrepih za stabilnost bank (ZUKSB). Za potrebe tega skrbnega pregleda sta Banka Slovenije in Ministrstvo za finance RS naročila izvedbo:

AQR postopkov oziroma preglede kvalitete kreditnih portfeljev bank in stresnih testov bottom up (od spodaj navzgor) in top down (od zgoraj navzdol).

Iz ugotovitev o organizacijskih oblikah delovnih teles preko katerih so se izvajali navedeni postopki, ki so tudi opisanizgoraj, je razvidno, da so predstavniki Banke Slovenije in Ministrstva za finance RS vse navedene postopke prepletli skozi: Medresorsko komisijo po ZUKSB, Usmerjevalni odbor, Operativni odbor in Metodološke delavnice;

Vsebinska, s strani Banke Slovenije in Ministrstva za finance posredovanih zapisnikov teh delovnih teles je tako nenatančna, da iz njih ni bilo mogoče točno ugotoviti katere fizične osebe so podale konkretne usmeritve za posamezno metodo vrednotenja, ki so jo potem uporabili izvajalci vrednotenja. Iz zapisnikov bi morale tudi biti razvidne okoliščine nastanka odločitev, da se prirejeno izračunane vrednosti AQR pregleda vzamejo kot vhodni podatek za izdelavo hipotetične likvidacijske vrednosti NLB banke; iz navedenih zapisnikov sestankov zgoraj navedenih teles pa tudi izrecno ne izhaja po čigavih navodilih so potem predstavniki Deloitte na te že tako znižane vrednosti dodajali še dodatne slabitve oziroma zniževanja vrednosti posameznih sredstev, da so prišli do izračunov negativnega kapitala -317 mio EUR in potem še -735 mio EUR do -1,55 mld EUR, torej do vrednosti, ki jih je potem Banka Slovenije navedla v odločbi za izredne ukrepe.

Kot izhaja zgoraj, je bilo v dosedanjem postopku na ravni utemeljenih razlogov za sum ugotovljeno, da naj bi vedoma sodelovali in z lastnimi dejanji prispevali k izreku nezakonitega izrednega ukrepa prenehanja vseh kvalificiranih obveznosti NLB banke najmanj guverner Boštjan Jazbec, viceguvernerja Stanislava Zadravec Capriolo in Janez Fabijan ter vodja projekta AQR na Banki Slovenije Tomaž Čemažar.

49. Kot je bilo že omenjeno, je sodišče na podlagi predloga tožilstva že izdalo odredbo za preiskavo elektronskih podatkov na strežnikih Banke Slovenije, NLB d.d., Ernest&Young in Deloitte, in sicer je bilo že dovoljena preiskava:

- računalniškega strežnika Banke Slovenije, s katerega naj se zavarujejo elektronski podatki Boštjana Jazbeca, Janeza Fabijana, Stanislave Zadravec Capriolo, Jasne Iskra, Jurija Žitka, Tomaža Košaka, Mateja Krumbergerja, Damjane Iglič in Tomaža Čemažarja (njihova udeležba in vloga je navedena že zgoraj ter pod obrazložitvijo);
- računalniškega strežnika Deloitte Svetovanje d.o.o., s katerega naj se zavarujejo elektronski podatki Janeza Škrubeja in firme kot takšne;
- računalniškega strežnika, Deloitte Revizija, s katerega naj se zavarujejo elektronski podatki Yurija Sidorovicha, Mojce Marinko in Rada Bekeša in firme kot takšne;
- računalniškega strežnika družbe Ernst&Young d.o.o. s katerega naj se zasežejo elektronski podatki Janeza Uraniča, Primoža Kovačiča in Simona Kolenca,
- preiskavo računalniškega strežnika NLB, s katerega naj se zavarujejo elektronski podatki Janka Medje, Katarine Knapič Lapajne, Davida Benedeka in Matjaža Jevniška (njihova udeležba in vloga je navedena že zgoraj ter pod obrazložitvijo hišnih preiskav),

saj je obstajala velika verjetnost, da se bo s preiskavo njihovih uporabniških profilov našla elektronska dokumentacija in elektronska sporočila, iz katerih bo mogoče ugotoviti in dodatno potrditi njihove vloge in vloge drugih oseb, pri pripravi, sklenitvi in izvajanju tako stresnih testov kot tudi ocene kakovosti premoženja banke. Ugotovljeno je bilo, da je verjetno, da se bo z analizo elektronskih podatkov (zasežene elektronske korespondence in osebnih profilov navedenih upravnikov) natančno ugotovilo dejansko subjektivno vlogo posameznikov pri izbiri izvajalca stresnih testov, izbiri izvajalca AQR, pri odločitvah glede uporabe oziroma neuporabe Mednarodnih standardov računovodskega poročanja pri evidentiranju poslovnih dogodkov, ki so za podlago uporabile Poročila AQR in Poročilo ter seveda, kot ključno, kdo je vodil postopke in odločal glede izbrisa podrejenih finančnih instrumentov kot glede izbrisa rednih imenskih delnic NLB d.d.. Tako so se dovolile preiskave elektronskih podatkov spodaj naštetih oseb v zvezi s točno konkretiziranimi podatki, dokazi in informacijami, in sicer:

- preiskavo osebnega elektronskega profila guvernerja Boštjana Jazbeca, ki se nahaja na strežniku Banke Slovenije je nujno potrebno opraviti zato, ker je soglašal s sklepom Sveta BS, da se izda odločba BS o izrednih ukrepih zoper NLB (Priloga 16), ker je v imenu BS podpisal odločbo o izrednih ukrepih za NLB (Priloga 16), ker je podpisal pogodbo za izvedbo hipotetične likvidacijske vrednosti NLB (Priloga 29), ker je kot guverner BS vodil, usmerjal in nadzoroval izvedbo ocene vrednosti premoženja NLB (AQR za NLB), kar gre sklepati iz narave njegove funkcije.
- preiskavo osebnega elektronskega profila Janeza Fabijana, ki se nahaja na strežniku Banke Slovenije je nujno potrebno opraviti zato, ker je podprl sklep Sveta BS, da se izda odločba BS o izrednih ukrepih zoper NLB (Priloga 16), ker je kot član Sveta BS vodil, usmerjal in nadzoroval izvedbo ocene vrednosti premoženja NLB (AQR za NLB);
- preiskavo osebnega elektronskega profila Stanislave Zadravec Capriolo, ki se nahaja na strežniku Banke Slovenije je nujno potrebno opraviti zato, ker je podrla sklep Sveta BS, da se izda odločba BS o izrednih ukrepih zoper NLB (Priloga 16), ker je kot članica Sveta BS vodila, usmerjala in nadzorovala izvedbo ocene vrednosti premoženja NLB (AQR za NLB), ker je bila imenovana kot ključna kontaktna oseba pri izvedbi AQR v razmerju do družbe Oliver Wyman (Priloga 198)
- preiskavo osebnega elektronskega profila Jasne Iskra, ki se nahaja na strežniku Banke Slovenije je nujno potrebno opraviti zato, ker je bila imenovana kot ključna kontaktna oseba za pravne zadeve pri izvedbi AQR in stresnih testov v razmerju do družbe Oliver Wyman (Priloga 198), ker je sodelovala na sestankih medresorske komisije (Priloga 82, 84, 85, 86, 87), in ker je sodelovala na sestankih Usmerjevalnega odbora (Priloga 287, 267, stran 20)
- preiskavo osebnega elektronskega profila Jurija Žitka, ki se nahaja na strežniku Banke Slovenije je nujno potrebno opraviti zato, ker je bil imenovan kot ključna kontaktna oseba za pravne zadeve pri

izvedbi AQR in stresnih testov v razmerju do družbe Oliver Wyman (Priloga 198), ker je sodeloval na sestankih Usmerjevalnega odbora (Priloga 287, stran 4; 267, stran 20)

- preiskavo osebnega elektronskega profila Tomaž Košaka, ki se nahaja na strežniku Banke Slovenije je nujno potrebno opraviti zato, ker je bil imenovan kot ključna kontaktna oseba za Top-Down Challenge pri izvedbi AQR in stresnih testov v razmerju do družbe Oliver Wyman (Priloga 267, stran 20), ker je sodeloval na sestankih Usmerjevalnega odbora (Priloga 287, stran 4; 267, stran 20);

- preiskavo osebnega elektronskega profila Mateja Krumbergerja, ki se nahaja na strežniku Banke Slovenije je nujno potrebno opraviti zato, ker je bil imenovan kot član Usmerjevalnega odbora, kot tudi vodja Operativnega odbora (Priloga 287, Stran 4) pri izvedbi AQR in stresnih testov v razmerju do družbe Oliver Wyman (Priloga 267, stran 20), ker je sodeloval na sestankih Usmerjevalnega odbora (Priloga 287, stran 4; 267, stran 20), sodeloval pri določanju metodologije (Priloga 127);

- preiskavo osebnega elektronskega profila Damjane Iglič, ki se nahaja na strežniku Banke Slovenije je nujno potrebno opraviti zato, ker je bila imenovana kot članica Usmerjevalnega odbora, kot tudi vodja vodja Bottom Up stresnih testov (Priloga 287, Stran 4) pri izvedbi AQR in stresnih testov v razmerju do družbe Oliver Wyman (Priloga 267, stran 20), ker je sodelovala na sestankih Usmerjevalnega odbora (Priloga 287, stran 4; 267, stran 20), sodelovala pri določanju metodologije (Priloga 127);

- preiskavo osebnega elektronskega profila Tomaža Čemažarja, ki se nahaja na strežniku Banke Slovenije je nujno potrebno opraviti zato, ker je kot pripravljavec levo podpisal odločbo o izrednih ukrepih za NLB (Priloga 16, stran 15), ker je bil imenovan, kot vodja AQR pri izvedbi stresnih testov (Priloga 267, stran 20), ker je sodeloval pri določanju metodologije (Priloga 127), ker je sodeloval pri usklajevanju ToR (Priloga 128, 129);

- preiskavo osebnega elektronskega profila Janeza Škrubeja, ki se nahaja na strežniku, ki ga uporablja družba Deloitte Svetovanje d.o.o. je nujno potrebno opraviti zato, ker je podpisal pogodbo za izvedbo AQR za NLB (Priloga 25, stran 6), ker je sodeloval na Usmerjevalnih odborih pri določanju metodologije AQR in vrednosti nepremičnin (Priloga 136, 145, 158, stran 21, 28, Priloga 159), ker je sodeloval pri usklajevanju ToR (Priloga 135);

- preiskavo osebnega elektronskega profila Yurija Sidorovicha, ki se nahaja na strežniku, ki ga uporablja družba Deloitte Revizija d.o.o. je nujno potrebno opraviti zato, ker je Yuri Sidorovich v imenu družbe Deloitte d.o.o. podpisal pogodbo za oceno hipotetične likvidacijske vrednosti NLB (Priloga 25, stran 6), pri tem pa ni jasno razvidno ali je pogodbo podpisal v imenu družbe Deloitte Svetovanje d.o.o. ali Deloitte Revizija d.o.o., s čimer se zamegljuje kredibilnost končnega izdelka;

- preiskavo osebnega elektronskega profila Mojce Marinko, ki se nahaja na strežniku, ki ga uporablja družba Deloitte Revizija d.o.o. je nujno potrebno opraviti zato, ker je bila Mojca Marinko imenovana kot ključna kontaktna oseba družbe Deloitte v razmerju do družbe Oliver Wyman (Priloga 196, stran 51 (36));

- preiskavo osebnega elektronskega profila Rada Bekeša, ki se nahaja na strežniku, ki ga uporablja družba Deloitte Revizija d.o.o. je nujno potrebno opraviti zato, ker je bil Rado Bekeš imenovan kot ključna kontaktna oseba družbe Deloitte v razmerju do družbe Oliver Wyman (Priloga 196, stran 51 (36)), ker je sodeloval pri pripravi metodologije za izvedbo AQR in stresnih testov (Priloga 127, stran 22), ker je sodeloval pri izbiri izvajalcev za oceno vrednosti nepremičnin in pri pripravi ToR (Priloga 149, stran 2, Priloga 152);

- preiskavo osebnega elektronskega profila (elektronske pošte in drugih datotek) Janeza Uraniča, je nujno potrebno opraviti saj je bil imenovan kot ključna kontaktna oseba za družbo Ernst & Young v razmerju od družbe Oliver Wyman v zvezi izvedbe AQR in stresnih testov (Priloga 196, stran 52; 37), ker je bil direktor družbe EY, ki je revidirala letni računovodski izkaz za družbo NLB za leto 2013 (Priloga 37, stran 88), ki je v svojem mnenju k računovodskih izkazom, brez pridržka, zapisala, da so skupinski in posamični računovodski izkazi v vseh pogledih poštena predstavitev finančnega stanja Skupine NLB in NLB na dan 31. december 2013 skladna z MSRP, prav tako pa je sodeloval pri metodoloških delavnicah, ki jih je vodila družba Oliver Wyman;

- Preiskavo osebnega elektronskega profila (elektronske pošte in drugih datotek) Primoža Kovačiča je nujno potrebno opraviti, saj je sodeloval pri metodoloških delavnicah, ki jih je vodila družba Oliver Wyman ter kontaktiral z družbo Oliver Wyman v zvezi izvedbe AQR in stresnih testov;

- Preiskavo osebnega elektronskega profila (elektronske pošte in drugih datotek) Simona Kolenca, je nujno potrebno opraviti saj je bil imenovan kot ključna kontaktna oseba za družbo Ernst & Young v razmerju od družbe Oliver Wyman v zvezi izvedbe AQR in stresnih testov (Priloga 196, stran 52;37), ker je bil pooblaščen revizor družbe EY, ki je revidirala letni računovodski izkaz za družbo NLB za leto 2013 (Priloga 37, stran 88), ki je v svojem mnenju k računovodskih izkazom, brez pridržka, zapisala, da so skupinski in posamični računovodski izkazi v vseh pogledih pošteni predstavitev finančnega stanja Skupine NLB in NLB na dan 31. december 2013 skladna z MSRP;
- Preiskavo osebnega elektronskega profila (elektronske pošte in drugih datotek) Janka Medje, ki je podpisal pogodbo za izvedbo AQR z družbo Deloitte Svetovanje d.o.o. (Priloga 25) in se nahaja na strežniku NLB;
- Preiskavo osebnega elektronskega profila Katarine Knapič Lapajne, ki se nahaja na strežniku NLB je nujno potrebno opraviti zato, ker je bila Knapič Lapajne ključna kontaktna oseba pri izvedbi stresnih testov (Priloga 177);
- Preiskavo osebnega elektronskega profila Davida Benedeka, ki se nahaja na strežniku NLB je nujno potrebno opraviti zato, ker je bil David Benedek ključna kontaktna oseba pri izvedbi stresnih testov (Priloga 177), v imenu NLB pa je bil tudi podpisnik obeh pogodb za vrednotenje nepremičnin, ki jih je NLB sklenila z družbo Jones Lang LaSalle in Cushman&Wakefield (Priloga 229 in 228);
- Preiskavo osebnega elektronskega profila Matjaža Jevniška, ki se nahaja na strežniku NLB je nujno potrebno opraviti zato, ker je bil v imenu NLB podpisnik obeh pogodb za vrednotenje nepremičnin, ki jih je NLB sklenila z družbo Jones Lang LaSalle in Cushman&Wakefield (Priloga 229 in 228);

Navedeno je pomembno zato, ker se se s predmetnim predlogom tožilstva predlaga izdaja odredbe, v skladu s katero se bodo, ko gre za iste subjekte (fizične in pravne osebe), iskali podobni, smiselno enaki oziroma identični podatki in dokumentacija, ki so podrobno konkretizirani v izreku za vsak računalnik ali nosilec podatkov v zvezi z točno določenim uporabnikom, tam pa kjer ni znan, pa se preiskava veže na pravni subjekt, kjer je bil le-ta zasežen in kjer se je hišna preiskava tudi vršila. Predhodno izdana odredba se je namreč nanašala na strežnike, sedaj pa se ob identifikaciji računalnikov in nosilcev podatkov, izdaja odredba za preiskavo elektronskih podatkov tudi za le-te.

Glede očitane kaznivega dejanja in statusa Banke Slovenije ter dejstva, da je guverner BS na hišnih preiskavah ugovarjal preiskavi in zasegom, se preiskovalna sodnica strinja s stališčem državnega tožila, da se očitana kazniva dejanja ne očitajo Evropski centralni banki (ECB ima namreč kot takšna v okviru mednarodnih predpisov poseben status v zvezi s privilegiji in imuniteto za izvajanje njenih nalog, ne pa nalog, ki jih v svojem imenu izvajajo nacionalne centralne banke), saj so bila sporna ravnanja izvršena v imenu slovenske državne institucije, storili pa so jih uslužbenci te institucije, to je Banke Slovenije. Evropska centralna banka in Banka Slovenije sta dva, med seboj ločena pravna subjekta, pri čemer že po naravi stvari ne moreta biti eno. To izhaja tako iz Ustave RS, Zakona o Banki Slovenije, kot tudi Pogodbe o delovanju Evropske unije ter k navedeni pogodbi dodanima Protokoloma 4 in 7, ki jasno in izrecno navajata, da ima ECB lastno pravno osebnost in da ECB in posamezne nacionalne centralne banke držav, ki imajo euro kot lastno valuto, sestavljajo Evropski sistem centralnih bank (ESCB) oziroma so sestavni del ESCB-ja. Nacionalne centralne banke torej niso formalni sestavni del Evropske centralne banke (ECB) kot institucije Unije, ker gre za različne pravne subjekte. Nenazadnje iz Protokola 4 izrecno izhaja, da je odgovornost nacionalnih centralnih bank določena z nacionalno zakonodajo, ne pa s Pogodbo o delovanju Evropske unije, ter da Sodišče Evropske unije preverja ali razlaga dejanja ali opustitve dejanj, ki se tiče le ravnanj Evropske centralne banke kot takšne (ne pa posameznih nacionalnih centralnih bank). Protokol 4 in 7 pa tudi določata, da le ECB, ne pa posamezne nacionalne centralne banke, na ozemlju držav članic uživa privilegije in imuniteto, pa še to kar se tiče izvajanja njenih nalog, pri čemer Protokol 7 izrecno navaja, da se predpisi protokola uporabljajo za ECB kot institucijo Unije, ne pa za posamezne centralne banke posameznih nacionalnih držav. Iz vseh navedenih predpisov torej izhaja, da se privilegiji in imunitete nanašajo izključno na institucije Unije (kar ECB je, nacionalne centralne banke pa niso, torej ni niti Banka Slovenije) ter v zvezi z opravljanjem del in nalog za institucije Unije (kar ne obsega ravnanj uslužbencev posameznih nacionalnih centralnih bank, ko le-ti ravna v imenu

slovenske institucije). Nedvomno so nacionalne centralne banke in ECB vsebinsko povezane, vendar to ne pomeni, da so v smislu pravne jurisdikcije, vprašanj odgovornosti ter pravnih postopkov eno in isto, oziroma da za vse avtomatično veljajo določbe, ki urejajo položaj ECBja. Iz vsega navedenega torej po oceni tožilstva izhaja, da Banka Slovenije in ECB nista eno in isto ter da se ju nikakor ne more obravnavati kot en pravni subjekt, še posebej pa Banka Slovenije formalno ni institucija Evropske unije temveč slovenski državni organ sui generis, za katerega veljajo slovenski predpisi, še toliko bolj, ko izvaja določene naloge v svojem imenu. Enako pa velja tudi za guvernerja Banke Slovenije, ki bi ga kot člana Sveta ECB ščitili privilegij in imuniteta (protokol omenja tudi tu le sodne postopke) le ko ravna v imenu ECB, ko slednja izvaja njene, lastne naloge, ne pa ko kot uslužbenec slovenskega državnega organa v Sloveniji v imenu tega slovenskega državnega organa izvaja določene aktivnosti. Ne gre prezreti, da se Banka Slovenije na zgoraj navedeno ni sklicevala, ko je bila zaprosena s strani policije za posredovanje določenih listin in dokumentacije, pri čemer jih je (nekatero) tudi (selektivno) izročila, in to ne da bi pred tem zaprosila ECB za dovoljenje oziroma navedeno na kakršenkoli način problematizirala.

50. Po določilu 1, odst. 219.a člena ZKP se sme zaradi pridobitve podatkov v elektronski obliki opraviti preiskava elektronskih in z njo povezanih elektronskih naprav ter nosilcev elektronskih podatkov, kot so telefon, telefaks, računalnik, disketa, optični mediji in spominske kartice, če so podani utemeljeni razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje in je podana verjetnost, da elektronska naprava vsebuje elektronske podatke, na podlagi katerih je moč osumljenca ali obdolženca identificirati, odkriti, ali prijeti, ali odkriti sledove kaznivega dejanja, ki so pomembni za kazenski postopek, ali jih je mogoče uporabiti kot dokaz v kazenskem postopku.

51. Po oceni preiskovalne sodnice so utemeljeni razlogi za sumi očitanih kaznivih dejanj podani. Izkazana pa je tudi verjetnost, kot navaja tožilstvo v predlogu, da zasežene elektronske naprave vsebujejo podatke, pomembne za kazenski postopek, pri čemer to velja tako za predmete, zasežene osumljenim kot tudi subjektom, ki niso osumljeni kaznivih dejanj, bi pa lahko posedovali izredno pomembne podatke in dokumentacijo ter korespondenco. Vse navedeno izhaja iz vseh zgoraj, podrobno obrazloženih okoliščinah, saj se kaže njihova izredno tesna povezava in vpetost v ravnanja osumljenih ter v aktivnosti, ki so povezani z očitanimi nezakonitimi ravnanji osumljenih. V obravnavanem primeru je poslovna dokumentacija, ki se išče, vsekakor pomembna za nadaljnji kazenski postopek, pri čemer pa nihče izmed preiskovanih ni podal soglasja za preiskavo elektronskih podatkov.

52. Glede na podatke predloga je torej utemeljeno pričakovati, da se bo s preiskavo predmetnih elektronskih naprav našlo podatke in dokumente, pomembne za razjasnitev okoliščin obravnavanega kaznivega dejanja. Poseg v ustavno varovano pravico do komunikacijske zasebnosti pa je glede na težo domnevnega kaznivega dejanja sorazmeren, zato se ta odredba izdaja kot nujno preiskovalno dejanje. Preiskava pa se mora opraviti tako, da se ohrani integriteta izvornih podatkov in možnost njihove uporabe v nadaljnjem postopku, ter na način, s katerim se v najmanjši možni meri posega v pravice oseb, ki niso osumljenci ali obdolženci, in varuje tajnost oz. zaupnost podatkov, ter se ne povzroča nesorazmerna škoda.

53. Glede na zahtevnost preiskave, upošteva je kadrovske in tehnične zmogljivosti NPU se izdaja odredba za dobo šestih mesecev.

Ljubljana, 22. julij 2016

Preiskovalna sodnica
Sabina Višnjevec